

Svenska kulturfondenin
strategisen

Hallå!-ohjelman
arviointi 2018–2021

Svenska kulturfondenin
strategisen **Hallå!**-ohjelman
arviointi 2018–2021

Lia Markelin
yhteistyössä Annica Sigfridsin kanssa

Svenska
kulturfonden

magma

ISBN 978-952-7263-16-7

© Svenska kulturfonden 2022

Kustantaja: Svenska kulturfonden

Ulkoasu, infografiikka ja kansi: Nora Kitinmäki

Kansikuva: Karl Vilhjálmsson

Painopaikka: NordPrint, Helsinki 2022

Sisältö

SÄÄTIÖN ESIPUHE	5
1. JOHDANTO	7
2. HALLÅ!-OHJELMAN TAUSTAN YHTEYS SVENSKA KULTURFONDENIN TAVOITTEESEEN	10
<i>Hallå!</i> -ohjelman tavoite	14
3. VAIKUTUKSEN ARVIOIMISESTA JA MITTAAMISESTA	16
4. HALLÅ!-OHJELMAN KÄYNNISTÄMISEN SISÄINEN PROSESSI	18
Hakemukset ja hankkeiden valinta	20
5. KULTURFONDENIN ROOLI HALLÅ!-OHJELMASSA	24
Viestintä	25
6. CRAZY TOWNIN MENTOROINNIN ARVIOINTI	29
Seminaarit	31
7. HALLÅ!-HANKKEET: TUOTOKSET, TULOKSET JA VAIKUTUKSET	33
Erilaisia hankkeita, erilaisia tuotoksia (<i>output</i>)	33
<i>Outcome</i> : hankkeiden tulokset/vaikutukset lyhyellä aikavälillä	38
Vaikeasti mitattava yhteiskunnallinen vaikutus – vaikuttavuus pitkällä aikavälillä	47
8. SUOMALAISUUDESTA JA RUOTSALAISUUDESTA: YHTEYS SVENSKA KULTURFONDENIN TAVOITTEESEEN	49
9. MILLAINEN ON ONNISTUNUT STRATEGINEN HANKE? KOHDERYHMISTÄ JA TOIMIVISTA MALLEISTA	52
Ovatko hankkeet, joiden tavoitteena on vahvistaa suomenkielisten ruotsia ja ruotsinkielisten suomea yhtä olennaisia?	52
Kastelukannu vai kasteluletku?	55
Miten negatiiviseen asenteeseen voi vaikuttaa?	56
Strateginen ulottuvuus	58
10. HALLÅ!-HANKKEIDEN JATKO	60
11. JOHTOPÄÄTÖKSET	64
LÄHTEET	71
LIITE 1: Kaikki hankkeet, joille myönnettiin <i>Hallå!</i> -apuraha	72
LIITE 2: Yhdeksän CASE-esimerkkiä <i>Hallå!</i> -hankkeista	80
LIITE 2: Mallit, menetelmät ja ideat kaksikielisyyden lisäämiseksi	106

Taulukot, kuvat ja kartat

Taulukko 1.	Arviointia varten tehtyjen haastattelujen lukumäärä 2019–2021	8
Taulukko 2.	Esimerkkejä ruotsin- ja suomenkielisistä medioista, joissa <i>Hallå!</i> -hankkeet ovat olleet esillä	27
Taulukko 3.	<i>Hallå!</i> -hankkeiden lukumäärä kategorian/hanketyypin mukaan	33
Taulukko 4.	Yhteenveto <i>Hallå!</i> -hankkeiden tuotoksista/output	35
Taulukko 5.	Kooste hankkeiden tuloksista lyhyellä aikavälillä pohjautuen kyselyvastauksiin	39
Taulukko 6.	Kaikki hankkeet suuruusjärjestyksessä jaoteltuina toimintakategorian mukaan	72

* * * * *

Kuvio 1.	Nk. IOOI-malli	16
Kuvio 2.	Uusien tai ennen <i>Hallå!</i> -ohjelmaa olemassa olleiden <i>Hallå!</i> -hankkeiden lukumäärä	34
Kuvio 3.	Toteutettujen hankkeiden lukumäärä	34
Kuvio 4.	<i>"Miten hyvin hankkeenne on arviosi mukaan onnistunut (tähän mennessä)?"</i>	37
Kuvio 5.	Oppilaiden/opiskelijoiden palaute <i>Kiellähettiläiden</i> vierailusta suomenkielisissä kouluissa vuosina 2019–2020	43
Kuvio 6.	Palaute opiskelijoilta, jotka ovat osallistuneet yhdelle tai useammalle <i>Bli proffs!</i> -hankkeen kurssille	44
Kuvio 7.	Vastausten keskiarvo ruotsin kieltä koskeviin kysymyksiin. Vastaajat joko osallistuivat tai eivät osallistuneet yhdelle tai useammalle <i>Hallå!</i> -ohjelman <i>Bli proffs!</i> -hankkeen kurssille Satakunnan ammattikorkeakoulussa	45
Kuvio 8.	Vastaukset kysymykseen <i>"Haluaisin oppia ruotsia paremmin"</i> sellaisilta Satakunnan ammattikorkeakoulun opiskelijoilta, jotka eivät osallistuneet hankkeeseen <i>Bli proffs!</i>	46
Kuvio 9.	Vaikuttavuuden ekosysteemi	47
Kuvio 10.	Katsaus <i>Hallå!</i> -ohjelman panostuksiin, tuotoksiin, tuloksiin ja odotettuun vaikutukseen	48
Kuvio 11.	<i>"Minkä arvosanan antaisit Hallå!-ohjelmalle kokonaisuutena?"</i>	51
Kuvio 12.	Kieliryhmä(t), jonka/jotka <i>Hallå!</i> -hankkeet ensisijaisesti halusivat tavoittaa	53
Kuvio 13.	Motivaatio ruotsin oppimiseen ja ruotsin käyttämiseen vapaa-ajalla suomenkielisten koulujen oppilaiden ja opiskelijoiden keskuudessa	57
Kuvio 14.	<i>Hallå!</i> -hankkeiden lukumäärä, joiden on tarkoitus jatkaa jossain muodossa	60
Kuvio 15.	Opettajien palaute <i>Kiellähettiläiden</i> vierailusta suomenkielisissä kouluissa	104

* * * * *

Kartta 1.	<i>Hallå!</i> -ohjelman vastaanottamien hakemusten (286 kpl) maantieteellinen jakautuminen hakijan kotipaikkakunnan mukaan	21
Kartta 2.	<i>Hallå!</i> -ohjelmasta tukea saaneiden hakemusten (79 kpl) maantieteellinen jakautuminen hakijan kotipaikkakunnan mukaan	22
Kartta 3.	Paikkakuntien, joissa <i>Kiellähettiläät</i> – <i>Språkambassadörerna</i> vierailivat vuosina 2019–2020, maantieteellinen jakauma	103

Säätiön esipuhe

Säätiömaailmassa on viime aikoina painotettu säätiöiden rahoittamien hankkeiden ja organisaatioiden ulkopuolisen tarkastelun ja arvioinnin tärkeyttä. Svenska kulturfonden päätti jo julkistaessaan strategisen ohjelmansa *Hallå!* tilata ohjelman vaikutusten perusteellisen arvioinnin ulkopuoliselta ja kokeneelta taholta.

Vuosina 2018–2021 panostimme yhteensä kuusi miljoona euroa ohjelmaan, jonka tarkoitus oli hankkeiden kautta edistää elävää monikielisyyttä koulutuksen ja tutkimuksen, kulttuurin ja kansalaistoiminnan alueilla. Onnistuneiden hankkeiden avulla halusimme vahvistaa myönteistä suhtautumista maamme monikielisyyteen.

Tehtävä ei ollut helppo. Mitkä ovat monikielisen yhteiskunnan haasteet? Miten voimme mitata yksittäisten kansalaisten suhtautumista kielten oppimiseen? Säätiömme ohjelmaan liittyvien päätösten ja prosessien sisäinen tarkastelu olikin helpompi tehtävä.

Ajatushautomo Magmalla on laaja kokemus yksittäisten ilmiöiden ja yhteiskunnan rakenteiden tutkimuksista ja oli siten luonnollinen valinta kun lähdimme etsimään arvioinnin kriittistä toteuttajaa.

Lämpimät kiitokset arvionnin toteuttajalle Magman tutkija Lia Markelinille. Hänen perusteellisesta ja analyttisestä työstä syntyi erinomainen arviointi, josta saamme hyvät eväät tulevien strategisten ohjelmien suunnitteluun ja toteuttamiseen. Uskomme, että arviointi kiinnostaa myös alan muita rahoittajia ja toimijoita.

SÖREN LILLKUNG, TJ, JA BERNDT-JOHAN LINDSTRÖM, JOHTAVA OPETUSASIAMIES

1. Johdanto

Svenska kulturfonden käynnisti vuonna 2018 kolmivuotisen strategisen *Hallå!*-ohjelman, joka jakoi apurahoina lähes 6 miljoonaa euroa. Ohjelma oli rahaston historian suurin strateginen ohjelma, ja se oli suunnattu sekä ruotsin- että suomenkielisille hakijoille. Svenska kulturfondenin verkkosivun mukaan rahasto haki hyviä ideoita, jotka ”edistävät halua ja kykyä kommunikoida paremmin jommallakummalla kotimaisella kielellä, ruotsiksi tai suomeksi, niin työssä, vapaa-ajalla, kotona kuin yhteiskunnassa”. Ohjelma vastaanotti 286 hakemusta, joista apurahaa myönnettiin 79:lle hakijalle.

Arvioidakseen tämän panostuksen onnistumisen Svenska kulturfonden pyysi ajatushautomo Magmaa tekemään selvityksen ohjelmakokonaisuudesta. Kyseessä ei siis ensisijaisesti ole yksittäisten hankkeiden arviointi, vaan tarkoitus on arvioida *Hallå!*-ohjelmaa strategisena kokonaisuutena. Magman tavoitteena oli keskittyä erityisesti seuraaviin asioihin:

- Miten *Hallå!*-ohjelma sopii yhteen Svenska kulturfondenin tavoitteen ja tehtävän kanssa?
- Millaisen vaikutuksen *Hallå!*-ohjelma on saavuttanut?
- Mitä ideoita ja oppeja *Hallå!*-ohjelmasta saatiin Svenska kulturfondenin tuleviin hankkeisiin?

Arvioinnissa oli tarkoitus nostaa esiin joitain esimerkkejä erilaisista hankkeista erilaisine kohderyhmineen sekä antaa esimerkkejä parhaista käytännöistä. Svenska kulturfondenin tavoitteena oli myös tunnistaa, minkälaisilla hankkeilla on suurin vaikutus sekä millaiset hankkeet ovat elinvoimaisia pidemmällä aikavälillä.

Tämä arviointi pohjautuu sekä niihin 79 apurahaa saaneeseen hankkeeseen että tarkempaan analyysiin, jossa tarkastellaan lähemmin 24 valittua hanketta. Kaikki hankkeet (15 kpl), joille tarjottiin Crazy Townin mentorointia, ovat mukana tarkemmassa analyysissä. Lisäksi arviointia varten valittiin yhdeksän hanketta yhteistyössä Kulturfondenin kanssa. Nämä yhdeksän hanketta valittiin sen perusteella, että maantieteellinen ja sisällöllinen laajuus (eri asteiden koulutus, kulttuuri, musiikki, näyttämötaide, urheilu) ovat mah-

dollisimman edustavat ja että mukana on sekä pienempiä että suurempia hankkeita. Liitteessä 1 on listattu kaikki 79 hanketta ja siitä käy myös ilmi nämä valitut yhdeksän hanketta.

Arviointi pohjautuu sekä kvantitatiiviseen että kvalitatiiviseen materiaaliin. Laadullinen materiaali pohjautuu pääasiassa kyselyyn, joka lähetettiin kaikille 79 hankkeelle. Yhtä hanketta, jolle oli myönnetty apurahaa, ei aloitettu ollenkaan, joten hankkeiden todellinen lukumäärä laski 78:aan. Vastauksia ei saatu yhdeltä hankkeelta. Siksi lopputuloksena oli 85 vastausta 77 hankkeelta (joistain hankkeista vastauksia tuli kaksi). Yleisen kyselyn lisäksi arviointiin sisältyy myös joitakin hankekohtaisia kyselyjä, jotka ovat joko hankkeiden itsensä tai arvioinnin tekijän laatimia.

Laadullinen materiaali koostuu haastatteluista, joissa on ensisijaisesti kuultu henkilöitä, jotka työskentelivät valituissa 24 hankkeessa. Lisäksi arviointia varten on haastateltu Svenska kulturfondenin henkilökuntaa, mukaan lukien toimitusjohtaja ja hallituksen puheenjohtaja. Myös entistä toimitusjohtajaa sekä kahta aiempaa hallituksen puheenjohtajaa haastateltiin. Lisäksi haastateltiin kahta asiantuntijaa, jotka arvioivat ohjelmaan tulleita hakemuksia sekä kahta henkilöä, jotka hoitivat mentorointia konsulttitoimisto Crazy Townissa. Katsaus haastateltujen henkilöiden lukumäärästä on Taulukossa 1.

Taulukko 1. ARVIOINTIA VARTEN TEHTYJEN HAASTATTELUIJEN LUKUMÄÄRÄ 2019–2021

<i>Instituutiot/henkilöt</i>	<i>Lukumäärä</i>
Svenska kulturfonden	
Toimihenkilöt (nykyiset)	4
Nykyinen toimitusjohtaja + entinen johtaja	2
Hallituksen puheenjohtaja (nykyinen ja entinen)	3
Crazy Town	1
Valintaprosessin asiantuntijat	2
Hanketyöntekijät	
Hankkeet, jotka osallistuivat Crazy Townin mentorointiin (15 kpl)	27
Hankkeet, jotka eivät osallistuneet mentorointiin (9 kpl)	17
Yhteensä	56

Haastattelut tehtiin talven ja kevään aikana 2019–2020 sekä talvella 2020–2021. Kaikille hankkeille suunnattu kysely lähetettiin vasta vuoden 2021 alussa, jotta hankkeet olisivat päässeet mahdollisimman pitkälle. Kun arviointityö käynnistettiin vuoden 2019 lopussa, ajatuksena oli myös vieraila joissain hankkeissa ja tapahtumissa. Pian tämän jälkeen koronapandemia kuitenkin tuli myös Suomeen, mikä vaikutti sekä *Hallå!*-hankkeiden toimintaan että arviointiin. Vain kaksi hankevierailua ja haastattelua toteutettiin fyysisesti Svenska kulturfondenin tiloissa, loput haastattelut tehtiin Teamsin välityksellä. Osasta hankkeita haastateltiin vain yksi henkilö, kun taas joistain hankkeista haastatteluun osallistui useampia henkilöitä. Arvioinnin tekijä osallistui myös muutamiin digitaalisiin tilaisuuksiin, kuten yhteen Crazy Townin järjestämään mentorointiin.

Jotta *Hallå!*-ohjelmaa voidaan arvioida suhteessa Svenska kulturfondenin tavoitteeseen, käydään aluksi läpi *Hallå!*-ohjelman tausta sekä Svenska kulturfondenin tarkoitukspykälän kehitys. Sen jälkeen käydään lyhyesti läpi arvioinnin tuomat mahdollisuudet sekä käytettyjen menetelmien rajoitukset.

Arviointi on jaettu kolmeen osaan:

- 1) sisäinen prosessi ja Svenska kulturfondenin rooli,
- 2) mentorointi ja Crazy Townin osuuden arviointi sekä
- 3) ohjelman sisältö eli eri hankemuodot ja niiden tuotokset, tulokset ja vaikutukset.

Arvioinnin lopuksi käsitellään hankkeiden jatkoa sekä arvioinnin tuloksia ja suosituksia.

Svenska kulturfondenista käytetään tekstissä myös nimeä Kulturfonden tai pelkkä rahasto, vaikka Svenska kulturfondenin pääoma koostuu oikeastaan useammasta rahastosta. *Hallå!*-ohjelman sisäisen työskentelyn arviointi pohjautuu pääasiassa nykyisen henkilöstön ja johdon haastatteluihin, vaikka näitä ei siteeratakaan suoraan. Yksinkertaisuuden vuoksi välillä puhutaan ”toisesta kotimaisesta” kielestä, kun viitataan suomeen tai ruotsiin, jotka ovat tämän arvioinnin keskiössä. Tätä ei tule nähdä muiden Suomessa puhuttavien kielten sivuuttamisena. Siteerauksissa käytetään sitä kieltä, mitä henkilö on itse käyttänyt, suomea tai ruotsia. Osa ruotsinkielisistä vastauksista on käännetty suomeksi.

2. Hallå!-ohjelman taustan yhteys Svenska kulturfondenin tavoitteeseen

Alkuperäisessä Svenska litteratursällskapetille toimitetussa lahjoituskirjelmässä vuodelta 1908 lukee, että Svenska kulturfonden perustetaan tavoitteena ”*för främjandet af den svenska undervisningen och andra allmänna svenska kulturuppgifter i Finland*” eli sen tavoitteena oli tukea ruotsinkielistä opetusta ja muuta ruotsinkielistä kulttuuritoimintaa Suomessa. Vuonna 2010 Svenska kulturfondenista tuli säätiö, ja sen säännöt uudistettiin. Svenska kulturfondenin nykyisten vuodelta 2011 olevien sääntöjen mukaan säätiön tehtävä on ”*främja och stödja utbildning, kultur, konst, vetenskap och forskning samt samhällsservice som gynnar det svenska i Finland*” (2 §) eli tukea sellaista koulutusta, kulttuuria, taidetta, tutkimusta ja julkisia palveluita, jotka edistävät ruotsin kieltä Suomessa. Kaiken rahaston tukeman toiminnan on siis tavalla tai toisella *edistettävä suomenruotsalaista toimintaa*. Säännöissä todetaan lisäksi, että säätiö voi toteuttaa tar-koitustaan (3 §):

- huolehtimalla ruotsinkielisten koulutus- ja kulttuurihankkeiden valmistelusta ja rahoituksesta Suomessa
- tukemalla hankkeita, jotka vaikuttavat ja edistävät ruotsinkielisiä palveluita
- koordinoimalla ja hoitamalla eri suomenruotsalaisten rahastojen apurahatoimintaa säätiön tavoitteiden mukaisesti
- tekemällä aloitteita, olemalla mukana sekä tiedottamalla kulttuurityöstä, joka edistää ruotsin kieltä ja suomenruotsalaista toimintaa Suomessa
- järjestämällä koulutuksia, keskustelutilaisuuksia ja konferensseja toiminta-alueellaan
- järjestämällä koulutus- ja kulttuuripoliittisia konferensseja
- tilaamalla toiminta-aluettaan koskevia tutkimuksia ja selvityksiä
- tukemalla erikoisrahaston kautta perustajan poliittista työtä, jonka tavoitteena on vahvistaa kaksikielisyyttä ja erityisesti ruotsin kielen asemaa Suomessa
- muutoin harjoittamalla tavoitteidensa mukaista toimintaa.

Vaikka rahaston virallinen nimi onkin tätä kirjoittaessa *Stiftelsen för utbildning och kultur på svenska i Finland sr* (ruotsinkielisen koulutuksen ja kulttuurin säätiö Suomessa), nykyään nimen tulkitaan viittaavan kaikenlaiseen ruotsin kieltä edistävään toimintaan. Toiminnan

ei siis välttämättä tarvitse tapahtua ruotsin kielellä. Samaan tapaan Svenska kulturfondenin strategisissa tavoitteissa vuosille 2020–2025 korostetaan sitä, että kaikilla rahaston tuemilla projekteilla tulee olla kytkös ruotsin kieleen Suomessa” (katso Kuva 1), mikä on tärkeämpää kuin, että itse edistäminen tapahtuisi ruotsin kielellä.

Svenska kulturfondens strategiska mål för åren 2020–2025

Samhällsförändring och hållbar utveckling

Vi är en flexibel, effektiv, inkluderande och transparent organisation som arbetar hållbart i en föränderlig värld.

Kvalitet och aktuell tematik

Vi når ut och överskrider gränser. Hög kvalitet, aktuella teman och en klar anknytning till det svenska i Finland är utgångspunkter i alla projekt och verksamheter vi beviljar bidrag för. Vi främjar genuin verksamhet som inte exkluderar.

Möten och dialog

Vi samlar kunskap genom dialog. Vi skapar och uppmuntrar till nya möten med aktörer på olika områden och med olika bakgrund.

Kuva 1. Svenska kulturfondenin strategiset tavoitteet vuosille 2020–2025.

Svenska kulturfondenin nykyisen henkilökunnan kanssa käydyissä keskusteluissa nousi esiin se käsitys, että *Hallå!*-ohjelma on radikaali käännekohta ja uudenlainen tulkin- ta rahaston tavoitteista ja toiminnasta. Ajatus suomenkieliseen Suomeen päin avautu- misesta tai kielirajojen yli tuettavista hankkeista ei kuitenkaan ole uusi. **Björn Teirin** mukaan, joka toimi Svenska kulturfondenin hallituksen puheenjohtajana vuo- sina 2008–2014 eli aikana, jolloin rahastosta tuli säätiö, oli tärkeää, että säätiön säännöt vuodelta 2011 heijastaisivat sitä todellisuutta, jossa rahasto nykyään elää – todellisuutta, joka näyttää toisenlaiselta kuin ensimmäisen lahjoituskirjelmän laatimisen aikaan sata vuotta sitten. Säätiölain (3 luvun, 2 §) mukaan ”hallitus huolehtii säätiön hallinnosta ja siitä, että säätiön toiminta järjestetään asianmukaisesti tarkoituksen toteu- tumiseksi.” Teirin mukaan hallituksen vastuulla on myös asiakirjojen tulkitseminen ja soveltaminen yhteiskuntaan, jossa elämme nykyään ja tuleamme elämään huomenna.¹

1. Vertaa esim. Hirvi-Ijäs, Renko, Lahtinen 2021: 19.

Mikä oli rahaston perustajan tavoite vuonna 1908, kun ensimmäinen lahjoituskirjelmä laadittiin ensimmäisiä lahjoituksia varten, ja miten tämän tavoitteen voisi määritellä uudelleen parhaalla mahdollisella tavalla nykypäivän Suomessa? Henkilökohtaisesti tämä oli minulle tärkeä kysymys useasta eri näkökulmasta, että kaikki, joiden toiminta edistää ruotsinkielistä toimintaa Suomessa, voivat saada rahastolta tukea. MITÄ tehdään on tärkeämpää kuin KUKA tekee. Mikä tarkoittaa, että ehkä aiemmin oli vieras ajatus myöntää tukea suomenkielisille toimijoille, sillä ”ruotsiksi” ei silloin toteudu – mutta jos suomenkielinen toimija tukee ruotsinkielistä toimintaa, tämä on tulkinnan mukaan linjassa perustamisasiakirjojen kanssa.

– BJÖRN TEIR

Teirin viittaamiin näkökulmiin sisältyi myös monimutkainen kysymys identiteetistä: ketä voidaan pitää suomenruotsalaisena ja näin ollen kuuluvana rahaston kohderyhmään? Hallituksen käsitys Teirin johdolla oli se, että yhä monikulttuurisemmassa yhteiskunnassa vain yksilö itse voi arvioida, kuuluuko hän ryhmään suomenruotsalaiset vai ei. Rahasto alkoi tämän vuoksi myös mieluummin puhua asiakirjoissaan ruotsin kielestä Suomessa kuin suomenruotsalaisista tai Suomen ruotsinkielisestä alueesta (ruotsiksi *Svenskfinland*). Yksi lisätekijä oli myös ruotsin kielen ja ruotsinkielisen väestön riippuvuussuhde enemmistön kanssa. Kuten Teir itse totesi: vaikka rahastojen varat ovat huomattavat, ne ”nipin napin kattaisivat ruotsinkielisen perusopetuksen kulut Helsingissä yhden vuoden ajan”.

Tämä tarkoittaa sitä, että ruotsinkielinen toiminta Suomessa on riippuvainen enemmistön tuesta – eduskunnassa, hallituksessa ja kaikissa kunnissamme. Jos enemmistö ei arvosta kaksikielisyyttä, sille ei olisi edellytyksiä. Tämän valossa ja sen kanssa sopusuhteissa on se ajatus, että kaikilla, jotka jollain tavalla edistävät ruotsinkielistä toimintaa Suomessa, tulee olla mahdollisuus saada tukea rahastolta.

– BJÖRN TEIR

Toinen keskeinen Svenska kulturfondenin toiminnan kehitykseen vaikuttanut tekijä on se, että rahaston tuotto, josta apurahat jaetaan, on kasvanut tasaisesti. Vuonna 1999 Svenska kulturfonden jakoi apurahoja kuusi miljoonaa euroa, ja kahdeksan vuotta myöhemmin apurahoja jaettiin 27 miljoonaa euroa. Vuonna 2021 jaettavien apurahojen summan odotetaan ylittävän 40 miljoonaa euroa. Tämä tarkoittaa sitä, että taloudellinen liikkumavara on moninkertaistunut. Perustehtävän hoitaminen sekä sen laajentaminen on mahdollista ilman, että alkuperäiset tarkoitukset kärsisivät.

Svenska kulturfondenin johtajana vuosina 2012–2018 toimineen **Leif Jakobssonin** mukaan laaja-alainen ympäristöanalyysi tehtiin sen yhteydessä, kun rahastosta tuli säätiö. Miltä ruotsinkielistä Suomea ympäröivä maailma näyttää ja mikä rooli Svenska kulturfondenilla tulisi olla yhä monimuotoisemmassa maailmassa? Lopputuloksena oli laajamittainen kehitysprosessi ja rahaston tarkoituksien perusteellinen läpikäyminen muun muassa ulkopuolisten juristien avulla. Yksi käytännön seurauksista oli se, että strateginen ohjelma työmenetelmänä esiteltiin. Näihin ohjelmiin suunnatut varat olivat rahoja, jotka aiemmin oli varattu hallituksen käyttöön normaalin hakuajan ulkopuolella saapuvia hankehakemuksia varten. Strategisten ohjelmien tavoitteena on toisaalta kurinalaistaa apurahojen hakuprosessia (hakemuksen lähettäminen suoraan hallitukselle ei toimi enää takaporttina normaalille marraskuun hakukierrokselle) ja toisaalta ilmaista omaa strategista tahtoa.

Ensimmäiset strategiset ohjelmat olivat käynnissä vuosina 2014–2016 ja niihin sisältyi kolme rinnakkaista ohjelmaa: 1) strateginen ohjelma lukioille, 2) strateginen ohjelma teatteritaiteelle sekä 3) *Ung på svenska* -ohjelma. Strategisen ohjelman *Ung på svenska* kuvauksessa todetaan muun muassa näin:

*K*ulturfonden haluaa olla mukana vaikuttamassa siihen, että ruotsi-suomen kielen rinnalla on elävä kieli Suomessa, jossa kansalliskieliä on kaksi. Teemme työtä sen eteen, että kaksikielisyys nähtäisiin resurssina ja avaimena menestykseen sekä ruotsin- että suomenkielisten nuorten keskuudessa.²

Ung på svenska -ohjelman kohdalla määriteltiin erikseen, että yksittäiset hankkeet voidaan toteuttaa ruotsiksi, kaksi-/tai monikielisesti tai suomenkielisissä ympäristöissä. Jo tässä oli siis kyse rajat ylittävästä toiminnasta:

*U*ng på svenska -ohjelmassa kokeiltiin kielirajojen ylittämistä. Tiedämme, että kaksikielisissä kunnissa ja yhteisöissä on olemassa vahva tahto, että myös suomenkieliset lapset pääsisivät osallisiksi kaksikielisydestä. Kaksikielisuuden ei tule olla jotain, joka koskee vain suomenruotsalaisia.

– LEIF JAKOBSSON

2. Svenska kulturfondenin erityisohjelmat 2014–2016: Ung på svenska -hankkeen ohjelma (ruotsiksi) (https://www.kulturfonden.fi/data/files/ungpasvenska_for_utskrift24032014-1.pdf).

Hallå!-ohjelman tavoite

Ensimmäiset strategiset ohjelmat herättivät innostusta, mutta osoittivat myös kolmen rinnakkain pyörivän ohjelman vaikeudet. Siksi päätettiin, että seuraavan kerran panostetaan ainoastaan yhteen strategiseen ohjelmaan. Jo vuonna 2016 oli selvää, että ohjelma tulisi käsittelemään kaksikielisyyttä ja yhteyksien edistämistä kielirajojen yli: *Ung på svenska* -ohjelmasta saatuja kokemuksia haluttiin viedä eteenpäin.

Huomasimme, että [Ung på svenska] oli tärkeä, mutta ei kuitenkaan saavuttanut ihan sellaista menestystä, jota olimme toivoneet. Siksi, ettei ole massa ollut sellaisia rakenteita, jotka olisivat edesauttaneet tätä mahdollisuutta tai tehtävää, toisin kuin lukioille suunnatussa ohjelmassa ja teatteritaiteen ohjelmassa. Olimme kuitenkin sitä mieltä, että Ung på svenska -ohjelmassa oli paljon hyvää, sillä kyse oli siinäkin juuri haasteiden kohtaamisesta yhä kaksikielisemmässä todellisuudessa. Tämä oli Hallå!-ohjelman taustalla.

– LEIF JAKOBSSON

Samalla rahasto halusi myös toimia entistä avoimemmin ja osoittaa huomioivansa roolinsa kaksi- ja monikielisessä todellisuudessa.

Halusimme vähentää kielirajan mystisyyttä molemmista suunnista: ruotsinkielisillä paikkakunnilla on paljon myös väärinkäsityksiä suomenkielisestä Suomesta. Usein kyse on siitä, ettei toista osapuolta tunneta tarpeeksi hyvin. Hallå!-ohjelmalla halusimme lisätä kieliryhmien välisiä kohtaamisia. Vastakohdista ja eroista syntyy usein hedelmällisiä ajatuksia. Halusimme muuttaa betonin pumpuliksi.

– STEFAN WALLIN, HALLITUKSEN PUHEENJOHTAJA 2014–2020

Rahaston vuoden 2018 toimintasuunnitelmaan kuului näin ollen *Suomen ja ruotsin kielten strateginen ohjelma 2018–2020*. Toimintasuunnitelman mukaan ohjelman tavoitteena oli:

¹⁾ Kulttuurin ja koulutuksen aloilla edistää kielitaitoa ja yhteisymmärrystä kieliryhmien välillä ja samalla painottaa näitä keskeisinä menestystekijöinä kaksikielisessä Suomessa. ... Kielten kautta teemme työtä yhdenvertaisuuden eteen ja syrjäytymistä vastaan.

Otamme vastaan kaikkia toiminta-alueitamme koskevia hanke-ehdotuksia, jotka edistävät kykyä ja halua kommunikoida molemmilla kotimaisilla kielillä sekä työelämässä että vapaa-ajalla. Ohjelman puitteissa tukea voivat saada myös sellaiset hankkeet, joiden tavoitteena on kehittää muun kielitaustan omaavien henkilöiden ruotsin opetusta”.³

Ohjelman lanseerauksen yhteydessä tavoitetta tarkennettiin vielä:

¹⁾ Haemme ideoita hankkeisiin, joiden tavoitteena on auttaa muita kieliryhmiä kommunikoidaan ruotsiksi ja ruotsinkielisiä kommunikoidaan suomeksi. Hankkeiden tulee olla osallistavia, innovatiivisia sekä edistää ymmärrystä muita kieliryhmiä kohtaan. Hankkeet voidaan liittää osaksi Kulturfondenin toiminnan muita osa-alueita, joita ovat taide ja kulttuuri, koulutus, tutkimus ja kansalaistoiminta.

Kulturfonden myöntää uuden strategisen Hallå!-ohjelman kautta kuusi miljoona euroa hankkeille,

- jotka edistävät kielitaitoa ruotsiksi ja suomeksi
- lisäävät kieliryhmien välistä yhteisymmärrystä ja
- painottavat kielitaitoa menestystekijänä.”

Kun kysytään rahaston silloiselta hallituksen puheenjohtajalta ja johtajalta, mitä Svenska kulturfonden halusi saavuttaa *Hallå!*-ohjelmalla, on vastaus edistää suvaitsevaisuutta sekä parantaa asenteita ja kieli-ilmastoa. Tällaisen yhteiskunnallisen kehityksen ajateltiin siis edistävän ruotsinkielistä toimintaa ja siten olevan linjassa Svenska kulturfondenin tarkoituspykälän kanssa.

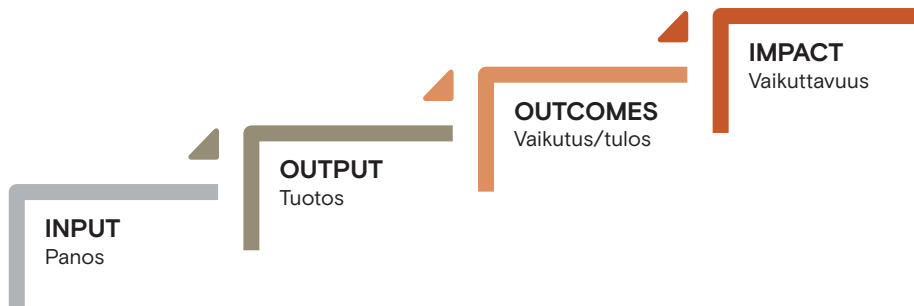
3. Svenska kulturfondenin toimintasuunnitelma 2018 (ruotsiksi), s. 4.

3. Vaikutuksen arvioimisesta ja mittaamisesta

Vaikutuksen mittaaminen ei ole aukotonta tiedettä. Varsinkin silloin, kun on kyse yhteiskunnallisista ilmiöistä, kuten asenneilmastosta tai suvaitsevaisuudesta kieliryhmien välillä, on syy-seuraussuhteiden osoittaminen täysin todenpitäväksi lähes mahdotonta. Eri menetelmien avulla voidaan kuitenkin muodostaa syvempi käsitys siitä, millaiset tulokset voivat johtaa minkäkin tyyppisiin vaikutuksiin.

Klassisen lineaarisen mallin mukaan ⁴*Hallå!*-ohjelmaa voidaan tarkastella käytettävissä olevien panosten kautta sekä mihin resursseihin (input), tuotoksiin tai toimintamuotoihin ne johtavat (output) sekä mitä vaikutuksia näillä tuotteilla tai tuotoksilla voidaan ajatella olevan (outcomes). Lisäksi voidaan puhua siitä, millaisiin pitkäaikaisvaikutuksiin tai yhteiskunnalliseen vaikuttavuuteen (impact) tai muutoksiin näiden toivotaan johtavan pidemmällä aikavälillä – *Hallå!*-ohjelman tapauksessa kyse voi olla esimerkiksi suvaitsevaisuuden paranemisesta, positiivisemmista asenteista kieliryhmien välillä sekä paremmasta kieli-ilmastosta. Näistä kolme ensimmäistä on suhteellisen helppoa osoittaa, neljäs on asteen vaikeampaa ja siihen saattavat vaikuttaa hyvin monet eri tekijät.

Kuvio 1. NK. IOOI-MALLI

4. "IOOI"-mallista on useampia erilaisia variaatioita; katso esim. Heliskoski & al, 2018: 5.

On lähes mahdotonta osoittaa, että esimerkiksi muutaman vuoden kuluttua muuttunut tai parantunut kieli-ilmasto olisi juuri *Hallå!*-ohjelman ansiota. Jos arviointityö olisi aloitettu ennen *Hallå!*-hankkeiden käynnistämistä, yksi mahdollisuus olisi voinut olla alku- ja jälkianalyysien tekeminen: esimerkiksi koululaisten asennetta ruotsin kieltä kohtaan olisi voitu tutkita ennen heidän osallistumistaan *Hallå!*-tapahtumaan ja sama olisi toistettu jälkikäteen sen toteamiseksi, oliko muutosta tapahtunut. Tai vaihtoehtoisesti verrata '*Hallå!*-kohorttia' eli ryhmää, joka on osallistunut *Hallå!*-tapahtumaan, toiseen kontrolliryhmään, joka ei ole osallistunut tapahtumaan. Tämän tyyppinen vertailu tehtiin *Bli proffs!* -hankkeessa tätä arviointia varten. Ei kuitenkaan edes tällaisissa tapauksissa voida osoittaa, että mahdolliset asenne-erot olisivat nimenomaan *Hallå!*-ohjelman ansiota: todennäköistä on, että näihin hankkeisiin osallistuvat sellaiset ihmiset, joilla jo lähtökohtaisesti on positiivinen asenne.

Kuten tutkija **Pasi Saukkonen** toteaa:

*Vaikutukset, joita voidaan pitää vaikuttavuutena, ovat vain harvoin niin selkeitä, välittömiä ja yksiselitteisiä, että voitaisiin täydellä varmuudella pitää niitä seurauksena juuri tarkastelun kohteena olevista toimista. Tämä pitää erityisen hyvin paikkansa tieteen ja kulttuurin kentillä.*⁵

Siksi lähestymme *Hallå!*-ohjelman tuloksia ja vaikutuksia kolmella tasolla: *output* (tuotokset), *outcome* (tulokset) ja *impact* (vaikuttavuus). Määrällisen ja laadullisen datan avulla voimme saada mahdollisimman kattavan käsityksen sekä tuloksista että vaikuttavuudesta.

5. Saukkonen 2015: 11. På svenska ungefär: "Resultat som kan tolkas som effekter är bara sällan så klara, direkta och entydiga att de med säkerhet kunde ses som en följd av just de aktiviteter som analyseras. Så är fallet i synnerhet inom det vetenskapliga och kulturella fältet."

4. *Hallå!*-ohjelman käynnistämisen sisäinen prosessi

Hallå!-ohjelma syntyi laajan ympäristöanalyysin, aiemmista strategisista ohjelmista saatujen kokemusten sekä Svenska kulturfondenin johdon, luottamushenkilöiden ja henkilökunnan kanssa käytyjen keskustelujen pohjalta. Ohjelma ei siis syntynyt yhtäkkiä, eikä ilman valmisteluja. Projektin käynnistäminen tapahtui kuitenkin nopeasti. Aktiivinen valmistelujakso aloitettiin rahaston henkilökunnan mukaan lokakuun 2017 lopussa, ja konsepti esiteltiin Kulturfondenin johtajalle marraskuussa. Hallitus hyväksyi lopullisen ohjelman helmikuussa 2018, ja 15. helmikuuta lähetettiin lehdistötiedote. ”Olemme tietoisia siitä, että aikataulu oli liian tiukka”, kommentoi eräs rahaston työntekijä. Hoidettavia käytännön asioita oli paljon, kuten kaikkien lomakkeiden ja vastausviestien kääntäminen suomeksi: hakulomake oli ensimmäistä kertaa kahdella kielellä. Apurahajärjestelmää piti myös muokata, jotta pidempien hankkeiden hallinnoiminen olisi mahdollista ja että maksut voitiin tehdä kolmessa erässä. Sen lisäksi oli selvitettävä sisältöön liittyviä kysymyksiä. Samaan aikaan käynnissä oli myös normaali marraskuun apurahahaku, joka vie paljon työntekijöiden työaika. Tämän vuoksi osa valmistelevista prosesseista kärsi. Kireä aikataulu näyttää vaikuttaneen muun muassa seuraaviin seikkoihin:

1. Toimintaohjeiden ja asetettujen tavoitteiden selkeyteen
2. Konkreettisten taustadokumenttien puuttumiseen
3. Valintaprosessiin (osittain)

Ensimmäiseen kohtaan liittyen oli tietoinen päätös, että ohjelma oli niin laaja-alainen, jotta mahdollisia hyviä ideoita ei suljettaisi pois. Toisaalta epäselvät tai liian laveat toimintaohjeet tarkoittavat myös sitä, ettei osa hakemuksista ole linjassa ajateltujen tavoitteiden kanssa. Esimerkiksi viitisenkymmentä hakemusta oli sellaisia, joiden voitiin heti katsoa kuuluvan Kulturfondenin määrittelemien strategisen ohjelman raamien ulkopuolelle. Tällaisia olivat esimerkiksi yksityishenkilöiden lähettämät hakemukset koskien ruotsin kurssille osallistumista. Myös tukea saaneet hankkeet olivat hyvin kirjava joukko

niin laajuudeltaan kuin tavoitetasoltaankin. Toisaalta tätä voi pitää myös rikkautena, mutta toisaalta se myös vaikeuttaa kokonaisuuden ja yhteisen strategian hallinnoimista. Mitä epäselvemmin hankkeen tai ohjelman tavoitteet on määritelty, sitä vaikeampaa on myös niiden seuraaminen. Hankkeiden vaikutusten mittaaminen ja erityisesti niiden vertaileminen on silloin huomattavasti vaikeampaa.

Toinen kohta, *Hallå!*-ohjelman taustadokumenttien puuttuminen, liittyy ensimmäiseen kohtaan. Kahden aiemman strategisen ohjelman pohjana oli tutkimukseen pohjautuvia selvityksiä, joihin sisältyi myös toimenpide-ehdotuksia. *Ung på svenska*-ohjelman kantavia voimia taas olivat yhteiskunnalliset trendit ja luottamushenkilöiden toiveet ja sama näyttää koskevan myös *Hallå!*-ohjelmaa. Haastatellut henkilöt ja johto olivat sitä mieltä, että useat vuoden 2017 paikkeilla julkaistut raportit tukivat *Hallå!*-ohjelman tavoitetta, kuten myös selvitys Suomen kielivarannon tilasta sekä e2:sen raportti ”*Puhut sie ruotsia/Talar du svenska?*” (2017), jossa muun muassa todettiin, että yli kielirajojen tapahtuvaa kanssakäymistä tulisi vahvistaa. *Hallå!*-ohjelmalle ei kuitenkaan laadittu minkäänlaista taustadokumenttia, joka olisi ollut apurahanhakijoille tiedoksi tai joka olisi voitu lähettää apurahahakemukset läpikäyneille asiantuntijoille. Ei esimerkiksi näytä olleen (tai olevan) selkeää käsitystä siitä, mitä sana ”strateginen” oikeastaan tarkoittaa ”strateginen hanke” -käsitteen yhteydessä. Silti tätä käsitettä käytettiin hakuprosessissa niin hankkeiden puoltamis- kuin hylkäämisperusteena. Käsitteen selkeämpi määrittely hakuilmoituksessa olisi luultavasti vähentänyt ei-relevanttien hakemusten määrää sekä auttanut hankkeita muotoilemaan omat tavoitteensa *Hallå!*-ohjelman tavoitteiden mukaisesti.

Kolmatta kohtaa koskien alun perin ajatuksena oli kaksivaiheinen malli, jossa ensimmäisessä vaiheessa valittaisiin potentiaaliset hankkeet ja toisessa vaiheessa päätettäisiin, mille hankkeille tukea myönnetään. Aikataulusta johtuen tästä mallista kuitenkin luovuttiin. Kaikki hakemukset kävivät läpi saman yhteisen valintaprosessin, jossa karsittiin raameihin sopimattomat hakemukset, ja loput hakemukset menivät ulkopuolisten asiantuntijoiden käsiteltäviksi. Asiantuntijoita oli yhteensä kolme. Lopulliset päätökset teki Svenska kulturfondenin hallitus asiantuntijoiden suositusten pohjalta. Joidenkin hankkeiden kohdalla hallituksen ja asiantuntijoiden mielipiteet erosivat toisistaan.

Hakemukset ja hankkeiden valinta

Myös markkinoinnin osalta Svenska kulturfondenin henkilökunta koki, että aikataulu oli tiukka. Ohjelmasta ja sen mahdollisuuksista ei keskusteltu fyysisissä tapaamisissa, vaan kaikki kommunikaatio tapahtui viestintäkanavien kautta. Kiireisestä aikataulusta huolimatta suomenkielisen yleisön tavoittamiseen käytettiin paljon resursseja. Apuna tässä oli viestintätoimisto Framilla, jolla oli yhteydet suomenkieliseen markkinaan ja suomenkielisiin medioihin. Lopputuloksena oli, että *Hallå!* sai paljon näkyvyyttä suomen- ja ruotsinkielisessä lehdistössä, ja Svenska kulturfonden kutsuttiin muun muassa Yle Radio Puhe -ohjelmaan, Aamu-tv:hen, Radio Rockiin, Sisuradioon ja ruotsinkielisiin uutislähetysiin kertomaan *Hallå!*-ohjelmasta. Näin tieto *Hallå!*-ohjelmasta levisi sekä ruotsiksi että suomeksi niin perinteisen kuin sosiaalisen median kautta. Hakemusten kokonaismäärä oli 286, joista 155 oli tehty ruotsiksi, 100 suomeksi, 30 molemmilla kielillä ja yksi hakemus englanniksi. Hakemuksia tuli 57 eri paikkakunnalta Suomesta sekä yksi ulkomailta (katso Kartta 1), joten hajonta oli huomattavasti suurempi kuin Kulturfondenille saapuvissa hakemuksissa yleensä. On tärkeää huomioda, että paikkakunnat edustavat hakijoiden kotipaikkoja: useissa hankkeissa yhteistyötä tehtiin useiden eri paikkakuntien välillä ja osa hankkeista oli luonteeltaan valtakunnallisia. Haettujen apurahojen kokonaissumma oli 48 miljoonaa euroa.

Valintaprosessiin pyydettiin kolme eri alojen ulkopuolista asiantuntijaa. Koska Kulturfondenilla ei etukäteen ollut tiedossa, minkälaisia hakemuksia olisi tulossa, ei ollut varmaa, olisivatko asiantuntijat sopivia tai riittäviä. Hakemusten määrä ylitti reippaasti odotukset, mikä tarkoitti sitä, että asiantuntijoiden työkuorma oli odotettua suurempi. Muutama hanke lähetettiin arvioitaviksi vielä erillisille asiantuntijoille, kuten esimerkiksi pelinkehitystä koskevat hakemukset.

Kolmesta asiantuntijasta kaksi oli suomenkielisiä ja yksi ruotsinkielinen. Hakemukset jaettiin asiantuntijoiden kesken siten, että jokainen asiantuntija kävi läpi omaa alaansa (kulttuuri, koulutus, yhteiskunta) koskevat hakemukset. Aikaa hakemusten lukemiseen oli kolme viikkoa, jonka jälkeen asiantuntijat tapasivat yhden päivän ajan ja tekivät päätökset. Yksi asiantuntija kahdesta arviointia varten haastattelusta oli sitä mieltä, että aikataulu oli liian kiireinen: kaksi päivää olisi ollut parempi. Hakemusten määrä oli suuri, ja ne olivat luonteeltaan hyvin erilaisia. Arviointia piti tehdä esimerkiksi sen välillä, myönnetäänkö apurahaa pienemmälle hankkeelle, jonka budjetti oli 5 000 euroa vai

Kartta 1. **HALLÄ!-OHJELMAN VASTAANOTTAMIEN HAKEMUSTEN (286 KPL) MAANTIETEELLINEN JAKAUTUMINEN HAKIJAN KOTIPAIKKA-KUNNAN MUKAAN**

Kartta: Hannu Linkola

suuremmalle hankkeelle, jossa budjetti oli puoli miljoonaa euroa, vaikka näin erilaisia hankkeita on ”mahdoton verrata”, kommentoi yksi asiantuntijoista. Sen vuoksi suositeltavaa olisi, että hakemukset voitaisiin jakaa kokoluokan mukaan niin, että pienet hankkeet kilpailisivat keskenään ja isot keskenään. Tämän voisi mahdollisesti ratkaista niin, että eri hankkeille olisi erilaiset hakukäytännöt tai että käsittelyvaiheessa hankkeet jaettaisiin eri ”kasoihin”. Sähköinen järjestelmä ei kuitenkaan ole niin joustava: toinen asiantuntija koki, että ”omien” hankkeiden löytäminen tietokannasta oli aikaa vievää, sillä hakemuksia ei oltu lajiteltu aihealueittain.

Kartta 2. HALLÄ!-OHJELMASTA TUKEA SAANEIDEN HAKEMUSTEN (79 KPL) MAANTIETEELLINEN JAKAUTUMINEN HAKIJAN KOTIPAIKKA-KUNNAN MUKAAN

Kartta: Hannu Linkola

Hakemuksia arvioitaessa Svenska kulturfondenille oli tärkeää, että ne olivat linjassa *Hallå!*-ohjelman tavoitteiden kanssa ja että niillä olisi mahdollisuus saavuttaa vaikutavuutta – sen sijaan, että olisi painotettu esimerkiksi tuotoksen taiteellista arvoa (jos kyseessä oli taidealan hanke). Vaikeinta hakemusten arvioimisessa vaikutti olevan sen määrittäminen, mitä on innovatiivisuus ja mitä strategisella tarkoitetaan. Mikä on strateginen hanke? Ja osallistaako hanke todellakin uusia tekijöitä ja uusia ihmisiä vai onko kyseessä samat henkilöt, jotka olivat aktiivisia jo aiemmin? Ongelmana on, että apurahoja saavat usein sellaiset henkilöt, jotka ovat tottuneet tekemään apurahahakemuksia, sillä he osaavat laatia hyviä hakemuksia. Ja toisaalta se, että tarkoituksena on jakaa apurahoja uusille innovatiivisille hankkeille sekä uusille toimijoille, joilla ei aina välttämättä ole kokemusta tai osaamista, jota apurahan hakeminen ja hankkeen pyörittäminen vaativat.

Ne 79 hanketta, joille apurahaa myönnettiin, olivat 38 eri kunnasta (katso Kartta 2). 29 myönteisen päätöksen saaneista hakemuksista (37 prosenttia) oli tehty suomeksi. Myös tässä kohtaa on tärkeä muistaa, että monet hankkeet olivat valtakunnallisia tai ne tehtiin yhteistyössä useilla eri paikkakunnilla olevien tahojen kanssa (esim. *Kielilähettiläät*, joiden hakemus tuli Helsingistä, on tähän mennessä vieraillut kouluissa 94 eri paikkakunnalla, katso Kartta 3 liitteestä 2). Kartan pisteet viittaavat hakijan kotipaikkakuntaan.

Huomioitavaa:

- Laaja-alaisella ohjelmalla, jonka hankkeet ovat hyvin erilaisia, on vahvuuksia ja heikkouksia: innovatiivisten hankkeiden löytäminen on todennäköisesti helpompaa, mutta täsmällisyyden puute saattaa tehdä tavoitteista epäselvempiä sekä vaikeuttaa ohjelmaan sopivien hankkeiden määrittelyä. Myös vaikutusten vertaileminen on hyvin vaikeaa laajassa ohjelmassa ja erilaisten hankkeiden kesken.
- Suuret hankkeet kannattaisi mahdollisesti pitää erillään muista hankkeista. Pienten paikallisten projektien ja suurten valtakunnallisten hankkeiden vertaileminen on erittäin vaikeaa. Olisiko laajat tutkimushankkeet hyvä pitää erillään muista, pienemmistä projekteista?
- On myös tärkeää miettiä etukäteen, mitä strategisella tarkoitetaan. Varsinkin silloin, jos strategisen osuuden onnistumista halutaan mitata ohjelman jälkeen.

5. Kulturfondenin rooli *Hallå!*-ohjelmassa

Hallå!-ohjelman käynnistysvaiheessa sen suhde Svenska kulturfondeniin vaikutti selkeältä. Useat hankkeiden työntekijät olivat kiitollisia siitä, että raportointi Kulturfondenille oli selvästi helpompaa ja vähemmän byrokraattista kuin muille tahoille (esim. EU:lle tai akateemisille rahoittajille). Koettiin, että Kulturfondenin henkilökunta oli helposti ja matalalla kynnyksellä tavoitettavissa. Jos oli kysyttävää, Kulturfondeniin oli helppo ottaa yhteyttä ja vastaus tuli nopeasti. Monet ilmaisivat arvostavansa sitä, että Kulturfonden panosti ohjelman hankkeiden seurantaan niin seminaarien kuin tämän arvioinnin kautta: he kokivat, että joku todella oli kiinnostunut siitä, mitä he tekivät. Useampi otti esiin sen, ettei aiemmin ollut kokenut sitä, että rahoittaja pyytää haastatteluun hankkeen päättymisen jälkeen.

Toisaalta osa vastaajista toivoi, että rahasto olisi toiminut vieläkin aktiivisemmin ja esitellyt samankaltaisia tavoitteita omaavia hankkeita toisilleen. Nyt hankkeiden esittelyä tehtiin muun muassa seminaareissa, joissa osallistujat saivat harjoitella ongelmanratkaisua pienemmissä ryhmissä sekä Crazy Townin mentoroinnissa. Tärkeä kokemus monille Crazy Townin mentorointiin osallistuneille hankkeille oli juuri se, että he saivat paremmat mahdollisuudet tutustua muiden hankkeiden tekijöihin kuin mihin seminaareissa oli mahdollisuus. Kaikki hankkeet eivät kuitenkaan osallistuneet mentorointiin. Vaikuttaa siltä, että Kulturfonden on joissain tapauksissa tuonut esiin toiveen, että hankkeita voitaisiin esitellä toisilleen tai tehdä yhteistyössä, mutta ilmeisesti näin ei kuitenkaan toimittu laajemmassa mittakaavassa.

Kahden eri hankkeen projektijohtajat, jotka olivat muuten erittäin tyytyväisiä sekä *Hallå!*-ohjelmaan että Kulturfondeniin, kommentoivat asiaa näin:

Hallå!-perhe olisi voinut olla vahvempi. Kun katsoo osallistujalistaa, voi huomata, että mukana oli monia mielenkiintoisia hankkeita – hankkeista olisi voitu muodostaa erilaisia ryhmiä ja järjestää epämuodollisia tapaamisia. Esim. hankkeille olisi voitu lähettää sähköpostiviesti, jossa ehdotetaan tyyliin ”teidän hankkeillanne voisi olla yhteistyömahdollisuuksia, kutsumme teidät

keskustelemaan Kulturfondenin toimistolle”. Ei mitään sen kummempaa, pelkästään tuoda yhteen eri hankkeet. Ja ehkä rahasto olisi voinut olla vieläkin proaktiivisempi viestinnässä – joku olisi voinut soittaa ja kysyä, miten menee ja tarjota apua. Kyllä ne [Kulturfondenilla] vastaavat puheluuun, kun sinne soitaa, mutta voisivat ehkä pitää systemaattisemmin yhteyttä ja kartoittaa sitä, keiden kannattaisi puhua toistensa kanssa.

Kulturfondenin henkilökunta on tehnyt erittäin hyvää työtä, mutta he olisivat voineet tuoda yhteen sellaisia hankkeita, joilla on samantyyppiset tavoitteet. Silloin olisi tullut tunne, että on osa Hallå!-ohjelmaa. Nyt oli niin, että työskentelimme oman hankkeen parissa itseämme varten.

Useat vastaajat myönsivät, että olisivat itse voineet nähdä enemmän vaivaa sen eteen, että saisivat yhteyden muihin hankkeisiin ja voineet luoda yhteistyötä keskenään. Jossain määrin näin toimittiin jo nytkin, esimerkiksi useat Pohjanmaan hankkeet järjestivät yhteisen lehdistötilaisuuden ohjelman alussa. Sisällöllisesti *Hallå!*-hankkeiden välinen yhteistyö vaikuttaa kuitenkin olleen vähäistä. Esimerkiksi *Svenska för invandrare* löysi sopivan yhteistyökumppanin *Hallå!*-ohjelman ulkopuolelta ja teki yhteistyötä *Svenska nu* -hankkeen kanssa.

Viestintä

Jotkut toivoivat myös enemmän apua rahastolta hankkeiden viestintään. Yksi toivoi yleistä tietoisuutta *Hallå!*-ohjelmasta, jota kaikki hankkeet olisivat voineet jakaa. Kulturfonden panosti paljon viestintään ohjelman alussa, ja yksi kick off -seminaarin teemoista oli ”*Hallå!*-hankkeiden viestintä” ja luennon tästä aiheesta pitivät Kulturfondenin **Martina Landén-Westerholm** ja **Annika Rönnblad**. *Hallå!*-ohjelmassa työskenteli yksi osa-aikainen viestintäresurssi koko ohjelman ajan. *Hallå!*-toimintakauden alussa kaikille hankkeille lähetettiin infokirje. Kirjeessä oli vastauksia käytännön kysymyksiin koskien apurahojen maksatusta sekä tietoa siitä, miten hankkeet voisivat ja miten niiden pitäisi toimia viestinnän osalta. Infokirjeessä kerrottiin, että kaikki hankkeet hoitavat oman viestintänsä ja Kulturfonden voi tarjota tukea ja neuvoja. Tämän jälkeen lähetettiin vielä neljä uutiskirjettä, joissa oli viestintään liittyviä vinkkejä.

Se, miten paljon eri hankkeet panostivat viestintään, vaihtelee. Hankkeiden viestiminen voidaan jakaa karkeasti kolmeen kategoriaan.

- 1) Hankkeet, joissa viestintä oli välttämätöntä alusta alkaen osallistujien saamiseksi. Esim. *Kielilähettiläät*- ja *Svenska för invandrare* -hankkeiden oli saatava tieto opettajille mahdollisuudesta kutsua kielilähettiläs kouluunsa ja *Suomen Nuorisokuoron* oli saatava laulajia kuoroonsa.
- 2) Hankkeet, jotka ensin panostivat oman tuotteensa tai sisällön luomiseen ja sen jälkeen viestivät hankkeestaan. Tähän kategoriaan kuuluu esim. *Bonda*, joka tuotti elokuvia lukiolaisten kieltenopetukseen.
- 3) Kolmannella ryhmällä ei ollut varsinaisia tavoitteita viestiä ulospäin, vaan nämä hankkeet keskittyivät omaan kohderyhmäänsä: esim. opettajiin tai opettajaopiskelijoihin (kuten *Tandemopiskelua opetus-harjoittelussa* -hankkeessa Jyväskylän yliopistossa) tai lääkäreihin (kuten *Språkhandledning för läkare* -hankkeessa Vaasassa).

Osalle hankkeista viestintä vaikuttaa olleen varsin ongelmaton asia: joko hankkeen kohderyhmä oli rajattu tai hanke oli osa isompaa instituutiota, jolla oli omat viestintäresurssit. Osa hankkeista ei kuulunut kumpaankaan näistä, mutta onnistuivat saamaan hankkeelle näkyvyyttä kovalla työllä ja laaja-alaisilla olemassa olevilla verkostoilla (esim. *Moilo/Moka Mera Lingua*). Monille muille viestintä tuotti lisätyötä, jota ei aina tehty joko ajan tai resurssien puutteen takia. Esimerkiksi *Sama på svenska* -hanke olisi arvostanut markkinointiapua saadakseen radio-ohjelmallensa laajempaa näkyvyyttä, sillä Lahiradiolla ei ollut tähän resursseja – toisaalta taas esim. Yle julkaisi *Minuuttilauluja/Hupsulit*. Useissa tapauksissa paikallismediat olivat tehneet yhden jutun hankkeesta sen käynnistysvaiheessa (katso Taulukko 2, jossa on esimerkkejä medioista, joissa *Hallå!*-hankkeet saivat näkyvyyttä). Median kiinnostuksen ylläpitäminen oli vaikeampaa: ”Koska kyseessä on prosessi, on vaikeaa löytää medioita kiinnostava näkökulma” hankkeen käynnistämisen jälkeen, kommentoi eräs hanketyöntekijä.

Taulukko 2. ESIMERKKEJÄ RUOTSIN- JA SUOMENKIELISISTÄ MEDIOISTA, JOISSA HALLÅ!-HANKKEET OVAT OLLEET ESILLÄ

<i>Ruotsinkieliset mediat</i>	<i>Suomenkieliset mediat</i>
Hufvudstadsbladet	Aamuset
Kommuntorget	Etelä-Suomen Sanomat
Svenska Yle	Hämeen sanomat
Vasabladet	Itä-Häme
Västra Nyland	Kaleva
Yle Vega Österbotten	Keskipohjanmaa
Åbo Underrättelser	Keski-suomalainen
Österbottens tidning	Länsi-Suomi
	Savon Sanomat
	STT
	Turun Sanomat
	YLE

Lähde: Kulturfonden

Voidaan myös kysyä, onko suurin mahdollinen näkyvyys aina tavoiteltavaa. Esim. journalismin hankkeessa (*Suomenkielistä journalismia*) toimittaja oli hyvin selkeä sen suhteen, että olisi vaikeaa journalismiin liittyen tuoda esiin, että rahat on saatu Svenska kulturfondenilta: ”Nykyään on aivan tavallista, että säätiöt rahoittavat journalistien työtä. Mutta suomenruotsalaisuudesta kirjoittaminen suomenkielisessä medias- sa on edelleen niin latautunutta, että Svenska kulturfondenin tuella rehvasteleminen varmasti ohjaisi juttujen lukemista, vaikkei siihen mitään syytä olisikaan. Se nähtäisiin helposti lobbauksena.” Yhtä lailla voidaan kyseenalaistaa, menettäkö kaksikielinen HIFK-kampanja tai ruotsinkielinen mainos ”coolituttaa”, jos Svenska kulturfondenin logo olisi mukana. Tätä kysymystä ei käsitelty hankkeen itsensä kanssa (*Vi är IFK – yhdessä hauskempaa*), mutta tämä kuvaa hyvin sitä kysymystä, olisiko tietyissä tapauksissa tarkoituksenmukaisempaa, ettei Svenska kulturfondenin rooli olisi näkyvä.

Yhteenvetona voidaan todeta, että sellaisille hankkeille, jotka ovat riippuvaisia tiedon- välityksestä ja jotka eivät saa tukea siihen milteenkään taholta, voisi mahdollisesti tarjota enemmän apua. Tällainen hanke on esim. radio-ohjelma *Sama på svenska* sekä myös oppilaitokset, joissa opettajilla ei aina ole aikaa tai resursseja viestintätööhön.

Kuva 2. Yksi Hallå!-ohjelman tuella maksetuista kuvista. Kyseessä on Helsingin raitiovaunupysäkeillä esillä ollut kampanja hankkeen *Vi är IFK – yhdessä hauskempaa* puitteissa.

Huomioitavaa:

- Kulturfonden koettiin epäbyrokraattisena ja helposti lähestyttävänä ja tästä kannattaa pitää kiinni.
- Lisäksi Kulturfonden voisi miettiä, kannattaisiko hankkeita auttaa vielä paremmin löytämään toisensa ja tällä tavalla vahvistaa niitä entisestään, minkä seurauksena esimerkiksi näkyvyys voisi olla vieläkin suurempi, samoin vaikutukset.
- Voisiko sellaisia hankkeita, joilta puuttuu viestintäosaamista ja -resursseja, tukea aktiivisemmin?

6. Crazy Townin mentoroinnin arviointi

Ulkopuolinen mentorointi on uusi osa rahaston strategisissa ohjelmissa, ja sitä kokeiltiin ensimmäisen kerran *Hallå!*-ohjelman yhteydessä. Mentoroinnin avulla hankkeita haluttiin tukea erityisesti projektinhallinnassa. Svenska kulturfonden valitsi yhteensä 15 *Hallå!*-hanketta, jotka saivat sekä ryhmänä että erikseen osallistua konsulttiyritys Crazy Townin mentorointiin. Crazy Town on yritys, joka kuvaa itseään ”työn ja oppimisen yhteisöksi” ja tarjoaa erilaisia koulutuksia erikokoisille yrityksille. Crazy Town oli myös Kulturfondenin yhteistyökumppani seminaarien järjestämisessä. Mentorointi koostui sekä ryhmätapaamisista, joissa oli omat teemansa (esim. hankevaikuttavuus, kokeilemalla kehittäminen, palvelumuotoilu/konseptointi) sekä hankekohtaisista tapaamisista, joissa käytiin läpi juuri kyseisen hankkeen kannalta ajankohtaisia kysymyksiä. Mentorointiin kuului myös yhteinen digitaalinen seinä, eli verkkoalusta, jonne hankkeilla oli mahdollisuus laittaa tietoa omista projekteistaan sekä vaihtaa ideoita.

Mentorointiin osallistuneet 15 hanketta olivat luonteeltaan ja kooltaan hyvin erilaisia (punaisella merkatut hankkeet liitteessä 1). Muun muassa *Hallå!*-ohjelman suurin hanke *Moka Mera Lingua* oli mukana mentoroinnissa (myönnetty apuraha 400 000 euroa), kuten myös Kansan Radioliiton kaksikielinen kulttuuriohjelmahanke *Sama på svenska* (myönnetty apuraha 120 000 euroa) sekä *Suomen Icehearts* -hanke (myönnetty apuraha 50 000 euroa). Hankkeiden kokemukset mentoroinnista olivat myös vaihtelevia: osa ei osallistunut ollenkaan tapaamisiin, kun taas osa koki saaneensa todella suuren hyödyn saamastaan avusta. Sen lisäksi oli niitä, jotka kokivat mentoroinnin osittain hyödylliseksi, esim. hankkeen käynnistysvaiheessa. Vähiten hyötyä mentoroinnista saaneet kokivat, että hanke ja Crazy Town tavoittelivat eri asioita. Nämä hankkeet kokivat, että he eivät sopineet mentorointiin tai että heillä oli erilainen käsitys hankkeen tavoitteista.

Mukavia kavereita, mutta ajattelevat vähän eri tavalla kuin me. Ymmärrän, että heidän taustansa on kaupallisella puolella ja että koko hankkeen kaupallistaminen olisi varmaan hyvä idea. Mutta meidän ajatuksemme on, että kieli kuuluu kaikille, eikä se ole mitään, millä yritämme rikastua. Niillä on hyviä ideoita ja neuvoja, mutta välillä meidän ajatuksemme ovat törmänneet yhteen.

Vastaavanlainen kommentti tuli toiselta hankkeelta, joka totesi että ”brändääminen ei oikein istu tähän”. Koettiin vahvasti, että Crazy Town oli hyvä paketoinnissa, brändäämisessä ja projektien kasvattamisessa, mutta nämä osa-alueet soveltuivat paremmin osalle hankkeista kuin toisille. Joku toivoi, että he olisivat mieluummin saaneet kuulla samankaltaisista hankkeista kokemusta omaavaa henkilöä, eikä pelkästään yritystoiminnasta.

Useat hankkeet kuitenkin kokivat saaneensa suurta hyötyä mentoroinnista: Crazy Townin ihmiset olivat auttaneet heitä muotoilemaan kokonaisuuden, auttaneet hanketta vaikeuksissa, esittäneet hyviä kysymyksiä, sparranneet ja tuoneet mukaan ulkopuolista näkökulmaa. Näin ollen mentoroinnilla oli laatua parantava vaikutus. Usea vastaaja nosti esiin ammattimaisuuden.

He nostivat toiminnan aina "nextille levelille". Oli tosi inspiroivia tapamisia heidän kanssaan. Aivan yksi yhteen ei välttämättä osunut kaikki, mutta visioita heiltä ei puuttunut. Hyvin sain itsekkin toimintaa strukturoitua heidän avullansa. Eli se mikä on toiminnan tavoite ja vaikutus pidemmällä aikavälillä ja miten toimintaa voisi jatkaa ja laajentaa yms.

Nämä kaverit ovat kyllä olleet kullanarvoisia. Ensinnäkin he toivat mukaan tietyn ammattimaisen puolen, heillä on osaamista projektinhallinnasta. Ja joka kerta heillä on sellaisia ideoita, jotka eivät tulleet itselle mieleenkään. He katsovat asioita toisesta näkökulmasta ja heillä on kokemusta useilta eri aloilta. Todella ammattimaisia, olen todellakin hyötynyt heidän osaamisestaan.

Toisin sanoen useat osallistujat kokivat, että mentorointi tuki hanketyötä ja että sillä oli myös laatua parantava vaikutus. On kuitenkin vaikea arvioida, edistikö mentorointi hankkeen vaikutusta ja missä määrin. Olisivatko hankkeet selvinneet huonommin ilman opastusta? Tähän kysymykseen ei ole mahdollista vastata. Voidaan kuitenkin todeta, että sekä mentorointiin osallistuneiden että osallistumattomien keskuudessa oli sellaisia hankkeita, joiden vaikutukset olivat odotettua suuremmat, kuten myös sellaisia hankkeita, jotka eivät tähän yltäneet.

Keskeinen asia, jonka useat nostivat esiin, oli mahdollisuus saada yhteys muihin Hallå!-hankkeisiin ja vaihtaa ajatuksia muiden samassa tilanteessa olevien kanssa. Tämä koski sekä mentorointia että suurempia seminaareja.

Seminaarit

Kaikille hankkeille yhteisesti järjestetyt seminaarit näyttävät olleen erittäin arvostettu osa *Hallå!*-ohjelmaa. Svenska kulturfonden järjesti yhteistyössä Crazy Townin kanssa kick off -seminaarin Vanhalla ylioppilastalolla Helsingissä 9.10.2018 ja ”väliseminaarin” Paasitornissa Helsingissä 26.9.2019. Myös päätösseminaria suunniteltiin. Seminaarit saivat kauttaaltaan positiivisia mainintoja haastatteluissa, ja myös Kulturfondenin omat palautekyselyt osoittavat, että näitä tilaisuuksia arvostettiin. Seminaarien ansiosta hankkeet tunsivat kuuluvansa suurempaan kokonaisuuteen, ja seminaarit tarjosivat hyödyllistä tietoa. Seminaareissa esiteltiin muun muassa projektiarvioinnin opas ”3 x 3 – *En modell för projektutvärdering*” (suomeksi projektiarvioinnin 3 x 3 -malli), joka on ollut sen jälkeen saatavilla Kulturfondenin verkkosivuilla (ruotsiksi). Lisäksi seminaarit koettiin vaikuttaviksi sekä puitteiden (tilan) että tunnettujen puhujien (**Bruce Oreck**) ansiosta. Muiden hankkeiden tapaaminen ja verkostoituminen koettiin erittäin arvokkaiksi, ja tähän olisi myös voitu laittaa enemmän aikaa. Hankkeiden kirjo oli kuitenkin hyvin suuri, ja vaikuttaa siltä, että eri hankkeiden on ollut vaikea löytää toisiaan tai vaihtaa hyödyllisiä tietoja keskenään.

Herää myös kysymys, miten paljon Kulturfonden panosti siihen, että toisi seminaarien aikana esiin rahaston omia odotuksia ja tavoitteita *Hallå!*-ohjelman suhteen. *Kick off* -seminaarin esityksissä käsiteltiin projektinhallintaa, arviointia ja viestintää. Esitykset saivat hyvän vastaanoton palautelomakkeen jälkikäteen täyttäneiltä, ja erityisesti viestinnän osuus oli koettu tärkeänä. Tässä kohtaa voisi mahdollisesti vielä miettiä, olisi-ko voitu tuoda vielä selkeämmin esiin se *mitä* hankkeiden toivottiin viestivän ja *kenet* hankkeiden haluttiin tavoittavan. Yhtä lailla olisi voitu painottaa hankesuunnitelman tärkeyttä: mitä on tärkeää ottaa huomioon, mitä halutaan saavuttaa – ja miten tämä kaikki liittyy Kulturfondenin tavoitteisiin *Hallå!*-ohjelman kokonaisuuden kannalta? Miten oman hankkeen tulisi käsitellä viestintää? On mahdollista, että näitä teemoja ja näkökulmia nostettiin esiin seminaarien esityksissä (tämä arviointi aloitettiin vasta myöhemmin, eikä arvioinnin tekijä ollut paikalla seminaareissa). Kokonaisuuden kannalta nämä kysymykset näyttävät kuitenkin saaneen vähemmän huomiota kuin konkreettiset projektinhallinnan kysymykset.

Huomioitavaa:

- Yhteiset seminaarit olivat todella arvostettuja. Seminaareja kannattaa hyödyntää koko ohjelman tavoitteiden selventämiseksi.
- Mentorointia kannattaa tarjota ainoastaan sellaisille hankkeille, joille tämän tyyppinen mentorointi soveltuu ja jotka ovat kiinnostuneita tällaisesta tuesta. Mentoroinnissa voitaisiin mahdollisesti käyttää hakumenettelyä tai käydä läpi mentorointia tarjoavan yrityksen kanssa, mille hankkeille mentorointi erityisesti sopisi.

7. Hallå!-hankkeet: tuotokset, tulokset ja vaikutukset

Erilaisia hankkeita, erilaisia tuotoksia (output)

Ne 79 hanketta, joille *Hallå!*-ohjelman tukea myönnettiin, voidaan jakaa eri kategorioihin. Tässä käytetty luokittelu on sama, jota Kulturfonden itse käytti ohjelman hallinnoinnissa ja dokumentoinnissa. Suurin osa hankkeista kuuluu kategoriaan koulutus sen laajassa merkityksessä. Hieman pienemmän kuin kolmasosan hankkeista voidaan katsoa kuuluvan kategoriaan taide, kulttuuri ja yhteiskunta (katso Taulukko 3).

**Taulukko 3. HALLÅ!-HANKKEIDEN LUKUMÄÄRÄ
KATEGORIAN/HANKETYYPIN MUKAAN**

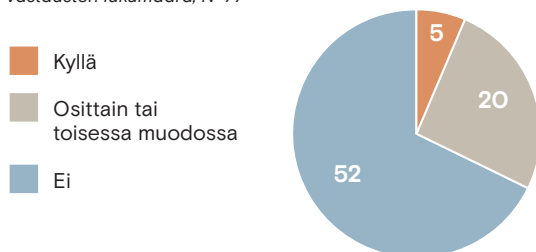
Kategoria/hanketyyppi		Lukumäärä
Koulutus	Päiväkodit, iltapäiväkerhot, peruskoulutus	15
	Koulutus, 2. aste	16
	Muu koulutus	10
	Tutkimus, koulutus 3. aste	14
	Yhteensä	55
Taide, kulttuuri, yhteiskunta	Taide yleinen	7
	Musiikki	4
	Näyttämötaide	4
	Yhteiskunta/vaikuttamishanke	5
	Vapaa-ajan aktiviteetit	4
	Yhteensä	24

Kaikissa kategorioissa paitsi näyttämötaiteessa oli hankkeita, jotka pohjautuivat aiempaan yhteistyöhön tai aloitteisiin. Yhteensä 25 hanketta oli tällaisia ja viisi näistä toimi edelleen samassa muodossa. Hankkeiden joukossa, joille myönnettiin tukea idean jatkokehittämiseen, oli sellaisia, joita rahasto oli itse aiemmin tukenut esim. *Ung på svenska*-ohjelman kautta tai koulujen välisessä yhteistyössä. Suurin osa (52 hanketta tai 68 prosenttia) oli uusia aloitteita, jotka luotiin *Hallå!*-ohjelman puitteissa (katso Kuvio 2).

Kuvio 2. UUSIEN TAI ENNEN HALLÅ!-OHJELMAA OLEMASSA OLLEIDEN HALLÅ!-HANKKEIDEN LUKUMÄÄRÄ

Oliko hanke jo olemassa ennen Hallå!-ohjelman esittelyä?

vastausten lukumäärä, N=77

Yli puolet kaikista *Hallå!*-hankkeista ilmoittaa, että hanke on toteutettu, mutta ei täysin suunnitelmien mukaan (katso Kuvio 3). Koronapandemian tulo vaikutti moniin hankkeisiin, jotka olivat juuri aktiivisissa vaiheissaan. Erityisesti pandemia laittoi kapuloita rattaisiin sellaisille hankkeille, jotka pohjautuivat ihmisten väliseen vuorovaikutukseen. 32 hanketta kuitenkin ilmoittaa, että suunnitelmat on voitu toteuttaa, ja moni hanke muokkasi suunnitelmaansa, jotta hanketta voitiin jatkaa pandemiasta huolimatta. Hankkeen, joka vastasi yllä olevaan kysymykseen kieltävästi, tarkoituksena oli järjestää tapahtumia kouluissa, ja kyseisen hankkeen suunnitelmissa on viedä hanke loppuun syksyllä/talvella 2021. Eikä tämä ole ainoa hanke: useat hankevastaavat ovat hakeneet Svenska kulturfondenilta pidennystä apurahan käytölle voidakseen viedä hankkeensa päätökseen pandemiatilanteen niin salliessa.

Kuvio 3. TOTEUTETTUJEN HANKKEIDEN LUKUMÄÄRÄ

Onko hanke toteutunut?

vastausten lukumäärä, N=77

Hankkeiden tuotokset on koottu Taulukkoon 4, jotta saadaan käsitys siitä, mihin hankkeet konkreettisesti johtivat ja millaisia niiden tuotokset (*output*) olivat.

Taulukko 4. YHTEENVETO HALLÄ!-HANKKEIDEN TUOTOKSISTA/OUTPUT

Hanketyyppi/ensisijainen kohderyhmä	Output/tuotokset
Päiväkodit/ 0–6-vuotiaat	Kerhot, erityisopettajan pitämät esittelyt toiseen kotimaiseen kieleen (esim. draaman avulla), uudet työskentelytavat ja uutta materiaalia henkilökunnalle ja lapsille, uusi sovellus kielenoppimiseen (<i>Moka Mera Lingua</i>)
Peruskoulut/ 7–15-vuotiaat	Kaksikielinen iltapäiväkerho, oppilasvaihto, yhteisiä aktiviteetteja kielirajan yli, enemmän kaksikielistä opetusta erityisopettajan avulla, opetusmenetelmien kehittäminen (esim. musiikin hyödyntäminen ruotsin opetuksessa), työpajat, uuden oppimateriaalin kehittäminen, kielivierailut & läksyapu.
Koulutus, 2. aste/ 16–19-vuotiaat	Yhteistyö suomen- ja ruotsinkielisten yksikköjen välillä (esim. vierailut ja vaihdot koulujen välillä, yhteisiä leirejä), tapahtumia, tandem-opiskelua, uusi ruotsin lukiokurssi, eLuokkatandem, filosofiakahvila yli kielirajan, harjoittelu toisella kotimaisella kielellä, hackathon-tapahtumat kahdella kielellä.
Koulutus, 3. aste	Uudet kielenopetuksen menetelmät, uudet digitaaliset ratkaisut ja uusi digitaalinen materiaali, uudet opetuskokonaisuudet, uudet yhteistyömuodot ja -mallit (esim. opettajien ja opettajaopiskelijoiden välillä), digitaalinen alusta kielenopetukseen tarkoitetuille lyhytelokuville, jatkokoulutus (mm. luokan-opettajille), uusien yhteisten suuntaviivojen kehitystyö äidinkielenomaiselle suomelle, akateeminen tutkimus, kaksikieliset stand-up-tapahtumat.
Muu koulutus	Kielikylpykurssit, kielikurssit, tapahtumat, tapaamiset, lukupiirit, taidetapaamiset, kahvihetket, ryhmäaktiviteetit, kulttuurivierailut, taidekasvatus kahdella kielellä, perhekahvilat, työkierto Ahvenanmaalle, sairaanhoitoalan erityiskurssit, kieliohjaus lääkäreille.
Taide yleinen	Juttuja ruotsalaisista aiheista ja ruotsinkielisistä henkilöistä suomeksi, ruotsinkielisiä osuuksia suomenkielisissä taideyhteyksissä (<i>Volter Kilpi Kustavissa</i> -kirjallisuusviikko), animoidut lauluvideot kahdella kielellä (<i>Hoppsorna – Hupsulit</i>), visuaalisen työpajat usealla kielellä, kaksikieliset käsityö-workshopit lapsille, kaksikielinen kulttuuriohjelma lähiradiossa joka toinen viikko.
Musiikki	Yhteistyötä kuorolaulun parissa, uusi valtakunnallinen nuorisokuoro (<i>Suomen Nuorisokuoro</i>), kaksikielinen lastenoppera (<i>Vickan & Väinö</i>), kaksikielisen musiikkipedagogisen <i>Tjolahäpp!</i> -hankkeen jatkokehittäminen.
Näyttämötaide	Teatteri- ja sirkustyöpajat, uusia malleja draaman hyödyntämiseksi kielipedagogisessa tarkoituksessa, uutta draamakasvatuksen materiaalia (videoita, <i>Omskakas</i> -kirja), Svenska Teaternin näkyvyyden lisääminen suomeksi, uusi kaksikielinen näytelmä vauvoille.
Yhteiskunta, vaikuttamishanke	Ruotsinkielisen tukihenkilön läsnäolo suomenkielisessä koulussa, enemmän ruotsinkielisiä tapahtumia Turussa, kielitapaamisia ja vuoropuhelua viittomakielisten sekä viittomakielisten ja kuulevien välillä, ruotsinkielisen toiminnan ja viestinnän lisääminen HIFK:n sisällä ja tiedottaminen HIFK:stä, satoja vierailuja suomenkielisiin kouluihin, joissa informoidaan ruotsin osaamisen tuomista mahdollisuuksista.
Vapaa-ajan aktiviteetit	Yhteistyön lisääminen ruotsin- ja suomenkielisten nuorten välillä, kaksikieliset valmennukset, uudet valmennus- ja kilpailumuodot, kaksikieliset aktiviteetit.

Hallå!-ohjelman puitteissa on syntynyt konkreettisia ”tuotteita”, kuten esimerkiksi uusi kuoro (*Suomen Nuorisokuoro*), lastenoppera (*Vickan & Väinö*), musiikkivideoita molemmilla kielillä (*Hoppsorna – Hupsulit*) ja yksi uusi sovellus kielenoppimiseen pienille (*Moka Mera Lingua*). Yhteistyömuotoja on joko luotu tai vahvistettu: kaikilla koulutusasteilla on ollut uusia kohtaamisia ruotsin- ja suomenkielisten välillä. *Hallå!*-ohjelma on tavoitteena on myös ollut uusien kielenopetuksen menetelmien löytäminen. Joissain tapauksissa on kyse konkreettisesti uusista opetusmenetelmistä.

Kielenopetukseen luotiin uutta materiaalia, esim. *Omskakas*-opas, joka esittelee esitystaiteellisten menetelmien käyttöä kielenopetuksessa sekä kaksikielinen dialogiopas akuuttihoitotyöhön. Jotkut hankkeet, kuten esimerkiksi *Hallå Hackaton!* sekä myös *Svenska för invandrare* (katso case liitteestä 2), panostivat itse viestintään: tekemällä yhteistyötä ja keskittymällä toistensa ymmärtämiseen, kuten *Hallå Hackaton!*-hankkeessa, kielestä tulee luonnollinen osa kokonaisuutta. Näin kieleen liittyvä jännitys vähenee ja kynnys puhua madaltuu.

Monille pandemia toi mukanaan tarpeen uusista ja usein digitaalisista ratkaisuista. Esimerkiksi *RimCirkus*-hanke, jonka tarkoitus oli vierailla päiväkodeissa ja kouluissa Vantaalla sekä rohkaista kielenoppimiseen draama- ja sirkuspedagogiikan avulla, alkoikin tehdä lyhyitä videoita, joita opettajat voivat käyttää opetuksessa. Sekä *Kielilähettiläät* että *Svenska för invandrare* -hanke alkoivat tehdä digitaalisia vierailuja, ja *Suomen Nuorisokuoro* harjoitteli Zoom-sovelluksessa. Useat ovat kuitenkin sitä mieltä, etteivät digitaaliset ratkaisut olleet optimaalisia: jotkut koulut halusivat esimerkiksi mieluummin fyysisiä vierailuja ja *Hallå Hackaton!* koki, että osa tavoitteesta putoaa pois digitaalisessa kohtaamisessa:

*D*igitaalisuus itsessään on hyvä asia, mutta meidän on tarjottava nuorille tilaisuus kommunikoida yhdessä ihan oikeasti. Ihmisten välisessä kohtaamisessa tapahtuu niin paljon enemmän. Olemme saaneet opiskelijoilta sellaista palautetta, että kieli on luonnollisemmin läsnä työn ulkopuolisissa tilanteissa.

Osa hankkeista joutui muuttamaan suunnitelmiaan muista syistä. Esimerkiksi Jyväskylän yliopiston tutkimushankkeessa *Häng med i svängarna – på svenska! Menossa mukana – ruotsiksi!* tarkoituksena oli osallistaa hankkeeseen kaksi suomenkielistä yläastetta (15 kahdeksaluokkalaisten ryhmää), mutta tämä ei toteutunut suunnitelmien mukaan.

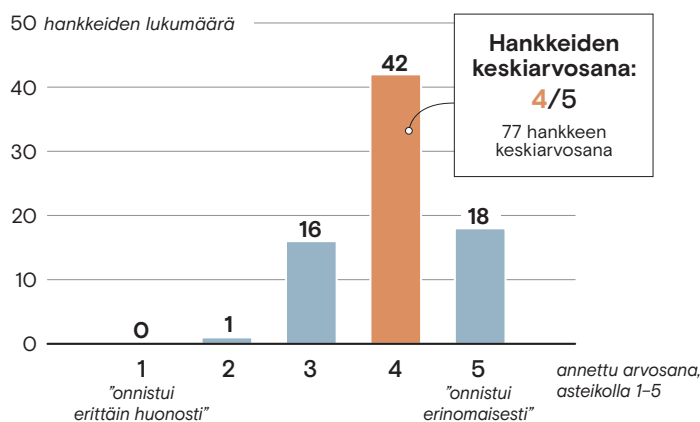
Opettajien oli vaikea löytää aikaa hankkeelle opetuksen puitteissa, eivätkä oppilaat olleet halukkaita käyttämään aikaa hankkeeseen koulutyön ulkopuolella. Ensimmäisen vuoden aikana järjestettiin yksi kilpailu, jossa nuoret saivat joka toinen viikko uuden tehtävän havainnoida ruotsin kieltä Jyväskylässä niin kotiooloissa kuin yhteiskunnassakin. Sekä nuoret että järjestäjät kokivat tämän kuitenkin aavistuksen tylsänä, eikä kovin modernina toimintatapana, joten syksyllä 2019 alettiin suunnitella mobiilipeliä. Peli on kirjoitettu salapoliisikertomuksen muotoon, jossa päähenkilö Ville etsii tättä, jonka hän luulee kadonneen Ahvenanmaalle. Pelaaja etenee pelissä omassa tahdissaan ja pelaajan valinnat vaikuttavat pelin kulkuun. Sovelluksen on tarkoitus valmistua vuoden 2021 aikana. Sillä aikaa on järjestetty muunlaista toimintaa, kuten tapahtumia verkossa sekä tehty videoita, joissa paikalliset julkisuuden henkilöt puhuvat kielen merkityksestä itselleen.

Asteikolla 1–5, jossa 1 = ”onnistunut todella huonosti” ja 5 = ”onnistunut erinomaisesti”, hankkeet antoivat arvosanan omille projekteilleen. Keskiarvoksi tuli 4. Vain yksi antoi arvosanaksi 2 ja kommentoi muun muassa seuraavaa: ”Valitettavasti korona-pandemia on kahtena vuonna estänyt hankkeen päätavoitteen toteutumisen, eli paikallinen tunnettuus ei ole lisääntynyt erilaisista rajoituksista johtuen.” Useimmat kyselyssä esille nousseet ongelmat koskivat juuri koronapandemiaa.

Kuvio 4. ”MITEN HYVIN HANKKEENNE ON ARVIOSI MUKAAN ONNISTUNUT (TÄHÄN MENNESSÄ)?”

Hankkeiden antamien arvosanojen keskiarvo sekä niiden hankkeiden lukumäärä, jotka antoivat arvosanaksi 2, 3, 4 tai 5

(asteikko 1 = ”onnistui erittäin huonosti”, 5 = ”onnistui erinomaisesti”), N=77

Outcome: hankkeiden tulokset/vaikutukset lyhyellä aikavälillä

Koska *Hallå!*-ohjelman hankkeet olivat laajuudeltaan ja tyypiltään niin erilaisia, tarkas-
telemme tuloksia suhteessa hanketyyppiin. Kaikille 79 hankkeelle lähetettyyn kyselyyn
sisältyi kysymys, mitä vaikutuksia hankkeella on jo ollut; eli hankkeen tuotoksen (*out-
put*) tulokset. Taulukkoon 5 on koottu hankkeiden omat käsitykset tuloksista. Kaikki
hankkeet eivät tosin vielä kyenneet arvioimaan vaikutuksia, koska hanke on vielä käyn-
nissä. Esimerkiksi osa kommentoi ainoastaan tähänastista prosessia (kuten *Bonda ja
Kaksikielinen dialogiopas akuuttihoitotyöhön*), sillä tuotetta tai alustaa ei vielä ollut otettu
käyttöön tai markkinoitu.

Tässä kohtaa on syytä painottaa, että alla mainitut tulokset pohjautuvat hankkeiden
omiin arvioihin eli ovat hankkeen vetäjien subjektiivisia mielipiteitä. Tulosten arvioi-
minen kohderyhmän osalta vaatii erilaisia menetelmiä. Osaan liitteen 3 case-tapauksista
sisältyy kohderyhmien eli osallistujien kertomaa. Alla on myös hankkeiden (*Kielilähet-
tiläille*) tai Magman (*Bli proffs!* -hankkeelle) tekemiä huomioita. On täysin ymmärret-
tävää, että kohderyhmiltä tuleva palaute on kirjavampaa kuin hankkeen vetäjien omat
arviot: hankkeen vetäjä keskittyy yleensä ensisijaisesti positiivisiin tuloksiin. Kattavam-
pi analyysi niin lyhyt- kuin pitkäkestoisista vaikutuksista kohderyhmän kannalta vaa-
tisi kuitenkin lisäselvityksiä sekä erityyppisiä analyyseja. Kuten liitteestä 1 käy ilmi,
hankkeiden tavoittamat kohderyhmät vaihtelivat 20 henkilöstä arviolta miljoonaan.
Pienempien hankkeiden osalta alku- ja jälkianalyysit olisivat antaneet enemmän tietoa
lyhytaikaisista vaikutuksista osallistujissa. Hankkeet, joiden tavoittamat henkilömäärät
ovat satojatuhansia, ovat sellaisia, joissa tuotteen on voinut ladata (*Hopporna – Hupsulit,
Moka Mera Lingua*) tai tuote on ollut journalistinen, jolloin potentiaalisia lukijoita on
voinut olla kymmeniä- tai satojatuhansia (*Suomenkielistä journalismia*). Kun mietitään
vaikutusta lukijoihin, kuulijoihin tai sovelluksen käyttäjiin on ilman laajoja yleisöanaly-
seja vaikea puhua konkreettisista tuloksista näissä tapauksissa. Vielä parempi olisi tehdä
kenttätutkimuksia medioiden käytöstä. Moilolla oli kattavia suunnitelmia selvittää *Moka
Mera Lingua* -hankkeen vaikutuksia yhteistyössä päiväkotien kanssa, mutta pandemian
vuoksi vierailut eivät olleet mahdollisia.

Tällaisessa listauksessa ei myöskään näy ne vaikutukset, jotka ovat kuin renkaita vedessä
ja jotka tapahtuvat hanketyöntekijöiden huomaamatta – esimerkiksi *Svenska för in-
vandrare* -hanke johti siihen, että yksi työntekijä, jonka äidinkieli oli muu kuin suomi

tai ruotsi ja joka oli käynyt suomenkielisen koulun, alkoi opiskella kielikylpyopettajaksi ruotsiksi (katso liite 2). Tai että ruotsin kieltä vahvistetaan muulla tavalla, kuten *Heinola i tiden* -hankkeen tapauksessa:

Ehkä on olemassa vaikutuksia, joita emme näe. Ihmisillä on lapsia tai lapsenlapsia, jotka ovat kaksikielisiä ja he alkavat puhua ruotsia lastensa tai lastenlastensa kanssa. Tällaiset vaikutukset tapahtuvat meidän huomamatta. Tämän he olivat myös todenneet [kyselyssämme]. Että heillä on lapsia ja lapsenlapsia, joiden kanssa puhua ruotsia.

– JUHANI KORHONEN, *HEINOLA I TIDEN*

Olen myös huomannut, että kun törmään johonkin ihmiseen kaupungilla, jonka kanssa olen puhunut ruotsia täällä, niin he alkavat puhua ruotsia minun kanssani, ei suomea. Ja Juhani ja minä puhumme ruotsia keskenämme, vaikka olemme suomenkielisiä.

– TARJA HELLSTRÖM, *HEINOLA I TIDEN*

Listaamalla hankkeiden itsensä arvioimat tulokset saadaan kuitenkin jonkinlainen käsitys siitä, minkä tyyppisiä tuloksia tai lyhytaikaisia vaikutuksia hankkeilla on ollut.

Taulukko 5. KOOSTE HANKKEIDEN TULOXSISTA/VAIKUTUKSISTA LYHYELLÄ AIKAVÄLILLÄ POHJAUTUEN KYSELYVASTAUKSIIN (N=77)

Hanketyyppi/ensisijainen kohderyhmä	Outcome/tulokset
Päiväkodit/ 0–6-vuotiaat	Suurempi uteliaisuus ja kiinnostus toista kieltä kohtaan, ruotsinkielisten lasten kiinnostus suomenkielisiä sanoja ja lauluja kohtaan, toisesta kielestä on tullut tuttu, positiivinen suhtautuminen toiseen kieleen, lisääntynyt halu puhua ja tehdä yhteistyötä, suomenkieliset kunnat ovat ottaneet käyttöön <i>Moka Mera Lingua</i> -sovelluksen varhaiskasvatuksessa.
Peruskoulut/ 7–15-vuotiaat	Uusia kontakteja kielirajojen yli, suomenkieliset lapset ovat saaneet kuulla ruotsia, parempi elävän ruotsin kielen ymmärtäminen, uusia tapoja opetella toista kotimaista kieltä (erityisesti ruotsia), helpompi uskaltaa puhua suomea, avoimemmat asenteet, positiivisemmat asenteet toisen kotimaisen kielen opettelemiseen, matalampi kynnys tutustua saman ikäisiin, joiden äidinkieli on toinen, parempi ymmärrys ruotsin kielen hyödyistä suomenkielisillä tai muuta kieltä puhuvilla, suurempi kiinnostus monikielistä opetusta kohtaan.

Koulutus, 2. aste/ 16–19-vuotiaat	Kiinnostus toista kotimaista kieltä kohtaan on lisääntynyt, uusia kontakteja kielirajojen yli, uusia ystävyssuhteita, positiivisempi asenne kaksikielisyyttä kohtaan, lisätietoa suomenruotsalaisuudesta suomenkielisille oppilaille, positiivisempi suhtautuminen henkilöihin, joiden äidinkieli on toinen kotimainen kieli, vähemmän vastakkainasettelua, lisääntynyt kiinnostus puhua toista kotimaista kieltä myös koulun ulkopuolella, enemmän tietoa kielirajojen yli, useampi suomenkielinen on valinnut kirjoittaa ruotsin ylioppilaskirjoituksissa, rohkeus puhua toista kotimaista kieltä on lisääntynyt, psykologinen turvallisuus puhua toista kotimaista kieltä on lisääntynyt.
Koulutus, 3. aste	Uusia kontakteja kielirajojen yli, parantunut ruotsin kielen suullinen taito, oppimismalleja otettu käyttöön myös muiden kielten opetuksessa, tandem-malli on levinnyt laajemmalle ja useammille asteille kuin aiemmin, lisääntynyt kiinnostus vapaaehtoisia ruotsin kursseja kohtaan, lisääntynyt tietoisuus ruotsin kielen hyödyistä työelämässä, opettajien parantuneet digitaaliset valmiudet, parempaa ruotsin opetusta kouluissa, lisääntynyt yhteistyö yhteisten suuntalinjojen luomiseksi MoFi-opetuksessa (äidinkielenomainen suomi), parempi ymmärrys kieliasenteita kohtaan tutkimuksen avulla, uutta tutkimuksellista tietoa limittäiskielisyydestä ja monikielisyudesta Suomessa.
Muu koulutus	Rohkeus puhua toista kotimaista kieltä on lisääntynyt, suurempi kysyntä ruotsin kursseista, kynnys puhua ruotsia on madaltunut ja ruotsinkielinen kulttuuri on tullut tutummaksi suomenkielisille, toiset nähdään enemmän yksilöinä kielirajojen yli, "avoimempaa viestintää" suomen- ja ruotsinkielisten luokkien välillä, toinen kotimainen kieli tuntuu läheisemmältä, lisääntynyt ruotsin kielen käyttö sairaanhoidon piirissä.
Taide yleinen	Ruotsia koskevia kysymyksiä on pidetty esillä suomenkielisessä lehdistössä, lisääntynyt tietoisuus Kustavin ruotsinkielisestä historiasta, lapset ovat oppineet lauluja toisella kotimaisella kielellä, uusia ajatuksia kielten suhteesta toisiinsa, kiinnostus kaksikielisyyttä kohtaan.
Musiikki	Lisääntynyt tietoisuus lauluista toisella kotimaisella kielellä, uusia kaksikielisiä musiikkielämyksiä lapsille, uusia ystävyssuhteita kielirajojen yli musiikin kautta, lisääntynyt uteliaisuus toista kotimaista kieltä kohtaan, lisääntynyt kaksikielisten musiikkimateriaalien käyttö opettajien keskuudessa.
Näyttämötaide	Positiivisempi asenne toisen kotimaisen kielen oppimiseen, lisääntynyt uusien menetelmien käyttäminen kielenopetuksessa, uusia ajatuksia kielenoppimisen keinoista, lisääntynyt tietoisuus ruotsinkielisestä teatterista suomenkielisten keskuudessa.
Yhteiskunta, vaikuttamishanke	Parempia koulusaavutuksia, paremmat ruotsin taidot suomenkielisillä oppilailla, positiivisempi asenne ruotsin kieltä kohtaan suomenkielisten oppilaiden ja opiskelijoiden keskuudessa, lisääntynyt ruotsin kielen näkyvyys Turussa ja enemmän mahdollisuuksia kokea kulttuuria ruotsiksi, lisääntyneet taidot ja näkyvyys suomenruotsalaisen viittomakielen osalta, parempi näkyvyys kahdella kielellä HIFK:lle, vahvempi kaksikielisyys HIFK:issä (ruotsinkielinen tiedottaja), korkeampi motivaatio oppia ruotsia useilla asteilla suomenkielisessä koulutuksessa, uusia näkökulmia kielenoppimiseen.
Vapaa-ajan aktiviteetit	Enemmän yli kielirajan tapahtuvaa viestintää, lisääntynyt kiinnostus ruotsinkielistä vapaa-ajan toimintaa kohtaan suomenkielisten keskuudessa, lisääntynyttä yhteistyötä suomen- ja ruotsinkielisten nuorisjärjestöjen välillä, paremmat mahdollisuudet harjoitella toista kotimaista kieltä urheiluaktiiviteettien yhteydessä.

Vastaukset lyhytaikaisista vaikutuksista/tuloksista, jotka ovat jo nähtävissä hankkeissa, hankkeiden itsensä mukaan – esimerkkejä:

PERUSKOULUTUS:

Yhteistyö eri koulujen kanssa on saanut uusia muotoja, innostus tapaamisiin ja yhteiseen tekemiseen on kasvanut. Kieliraja ylitettiin sujuvasti monenlaisten toiminnallisten tapaamisten yhteydessä ja uusia ystävyys-suhteita syntyi. Joidenkin nuorten kohdalla yhteydenpito on jatkunut myös vapaa-aikana eri kanavien kautta.

– HALLÅ KAUSTINEN, YHTEISTYÖSSÄ KAUSTINEN & TEERIJÄRVI

Alakouluikäisten positiivisemmaksi muuttunut suhtautuminen toisen kotimaisen kielen oppimiseen; siihen havahtuminen, että kieltä voi oppia (parhaiten?) muualta kuin kirjoista eli toiminnallisesti, yhteisöllisesti; kynnys eri kieliryhmiin kuuluvien lasten tutustumiselle on madaltunut; osallistuneet alakoulut ovat saaneet monia virikkeitä laajennetun oppimisympäristön ja toiminnallisten menetelmien hyödyntämiseen kielenopetuksen kontekstissa.

– KAHTA KIELTÄ TOIMIEN – JOBBA TILLSAMMANS PÅ TVÅ SPRÅK, RASEBORG

TOINEN ASTE:

Lukiolaiset ovat opiskelleet innokkaasti ruotsin kieltä ja valinneet sen kirjoitettavaksi aineeksi ylioppilaskirjoituksissa.

– ELUOKKATANDEMISTA LUONNOLLISEEN KIELENKÄYTTÖÖN, LEPPÄJÄRVI-KUOPIO-PETALAX-VASA

MUU KOULUTUS:

Osallistujat, jotka ovat lähes täysin suomenkielisiä, uskaltavat ja osaavat nyt ilmaista itseään erittäin hyvällä ruotsilla. Mahtavaa.

– ÅBO HALLOO

Ruotsin kieli on saanut uusia käyttäjiä Heinolassa.

– HEINOLA I TIDEN

KOLMAS ASTE:

*P*rojektin puitteissa on kehitetty uusia malleja kielirajat ylittävälle yhteistyölle varhaiskasvatuksesta toiselle asteelle. Kehitetyt mallit on myös dokumentoitu niin, että ne on mahdollista siirtää muihin yhteyksiin.

– ALLA SPRÅK MED! KAIKKI KIELET MUKAAN! -HANKE,
ÅBO AKADEMI YHTEISTYÖSSÄ VAASAN KAUPUNGIN KANSSA

*O*li niitäkin, jotka jopa itkivät, koska eivät osanneet ruotsia, mutta heidät kuitenkin pakotettiin mukaan. Mutta he näkivät, että autoimme toisiamme. Että on mahdollista tehdä töitä ja puhua keskenään, vaikka kieltä ei osaakaan täydellisesti. Niiden keskuudessa, joiden asenne oli alussa negatiivinen, tapahtui asennemuutos.

– TVÅ SPRÅK TUSEN MÖJLIGHETER – KAKSI KIELTÄ TUHAT MAHDOLLISUUTTA

MUSIIKKI:

*P*rojekti on tuonut uteliaisuuden ja mahdollisuuden sekä synnyttänyt positiivisen asenteen työskennellä yli kielirajojen suomen ja ruotsin välillä ja lisännyt varhaiskasvatuksen opettajien, kasvattajien ja musiikkipedagogien tietämystä. Projekti synnytti myös lapsiperheiden keskuudessa positiivisen asenteen molempia kieliä kohtaan musiikin kautta.

– TJO LAHÅPP! 2.0

NÄYTTÄMÖTAIDE:

*R*imCirkus-projekti on edistänyt lasten kielenoppimista taidekasvatuksen keinoin; sirkuksen, draaman ja sanataiteen kautta. Suhtautuminen vieraan kielen oppimiseen on muuttunut positiiviseksi. Tämä on havaittu erityisesti 4.–6.-luokkien oppilaiden suhtautumisessa ruotsin kielen opiskeluun sirkuksen kautta. Myös lasten tunne- ja vuorovaikutustaidot sekä kaverisuhteissa päiväkotiryhmissä on havaittu positiivista kehitystä draaman, sirkuksen ja sanataiteen soveltamisen kautta. Sekä projektiin osallistuneet päiväkotien ja koulujen henkilöstö ovat saaneet uusia menetelmiä soveltaa taidekasvatusta kielenoppimisen välineenä.

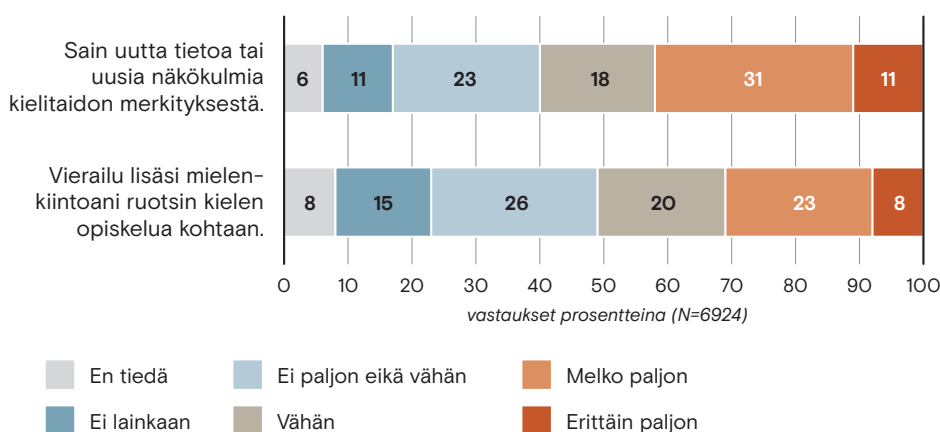
– RIMCIRKUS

*T*ähän mennessä: Uusia näkemyksiä kielenoppimiseen. Hankkeen tuloksella on selvää kysyntää, johon on mahdollisuus vastata, kunhan pääsemme taas lähiopetukseen ja tapahtumien järjestämiseen. Helsingin yliopisto, Espoon kaupunki ja Sukol ovat jo toivoneet koulutuksia käsikirjan käyttöön.

– OMSKAKAS

Osa hankkeista on itse kerännyt palautetta osallistujiltaan. Kattavimman materiaalin on kerännyt *Kielilähettiläät*, joka on tähän mennessä saanut vastauksia yli 7 000 oppilaalta ja opiskelijalta sekä muutamalta sadalta opettajalta. Jos katsotaan vastauksia suomenkielisiä kouluista, joissa on vieraillut suomenkielisiä henkilöitä kertomassa suhteestaan ruotsin kieleen, voidaan nähdä, että enemmistö vastanneista koki saaneensa uusia näkökulmia kielenoppimiseen. Yli puolet on sitä mieltä, että heidän kiinnostuksensa opiskella ruotsia, on kasvanut (katso Kuvio 5).

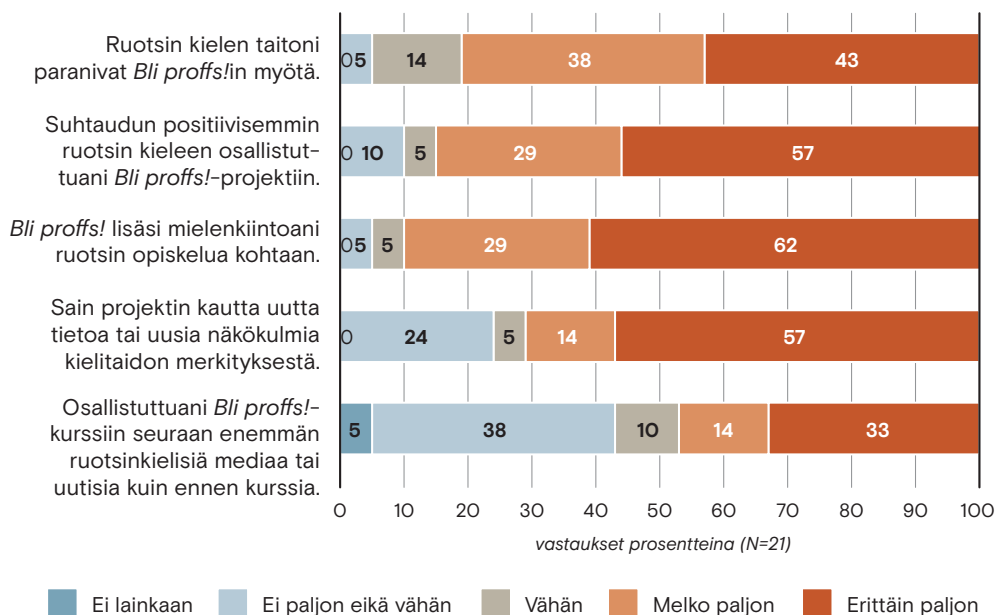
Kuvio 5. OPPILAIDEN/OPISKELIJOIDEN PALAUTE KIELILÄHETILÄIDEN VIERAILUISTA SUOMENKIELISISSÄ KOULUISSA VUOSINA 2019–2020

Lähde: *Kielilähettiläät–Språkambassadörerna*

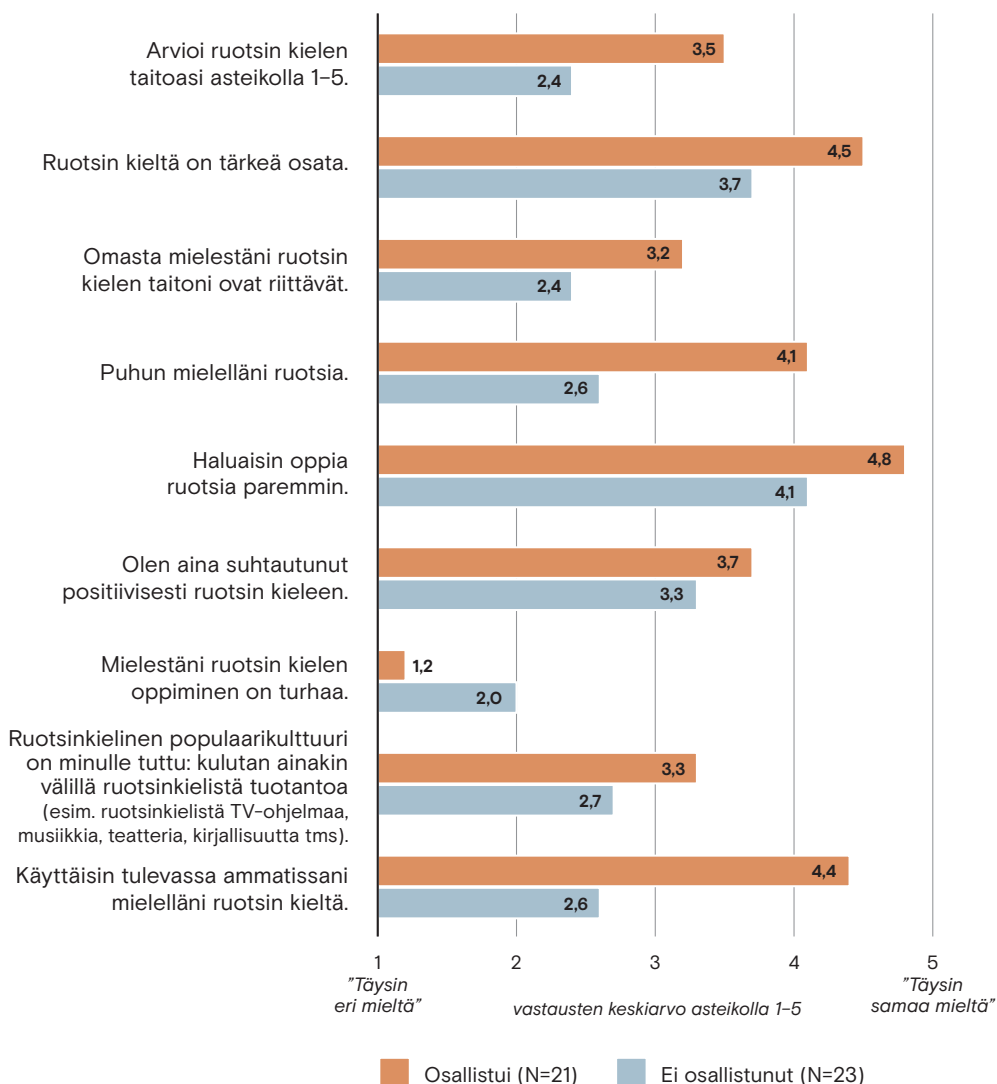
Lisäksi Magma lähetti kyselyn *Hurrikaani-* ja *Bli proffs!*-hankkeisiin osallistuneille opiskelijoille. *Hurrikaani*-hankkeen osalta vastauksia tuli niin vähän, että niiden pohjalta ei saada luotettavia tuloksia. *Bli proffs!*-hankkeen vastausten luvut olivat positiivisempia kuin *Kielilähettiläiden* vastaavat luvut: 81 prosenttia vastaajista koki, että heidän ruotsin taitonsa parani melko tai erittäin paljon, ja jopa 96 prosenttia vastasi, että heidän kiinnostuksensa opiskella ruotsia lisääntyi (Kuvio 6). Yksi suuri ero tämän kyselyn (joka oli paljon suppeampi) ja *Kielilähettiläiden* kyselyn (joka oli paljon laajempi) välillä on tietenkin se, että *Bli proffs!* oli vapaaehtoinen, kun taas *Kielilähettiläiden* vierailut eivät olleet. *Bli proffs!*-hanke koski kokonaisista 3. asteen kursseja, kun taas *Kielilähettiläiden* vierailu on kertaluontoinen, ja sen kohderyhmänä on keskimäärin nuorempi yleisö.

Kuvio 6. PALAUTE OPISKELIJOILTA, JOTKA OVAT OSALLISTUNEET YHDELLE TAI USEAMMALLE *Bli proffs!* -HANKKEEN KURSSILLE

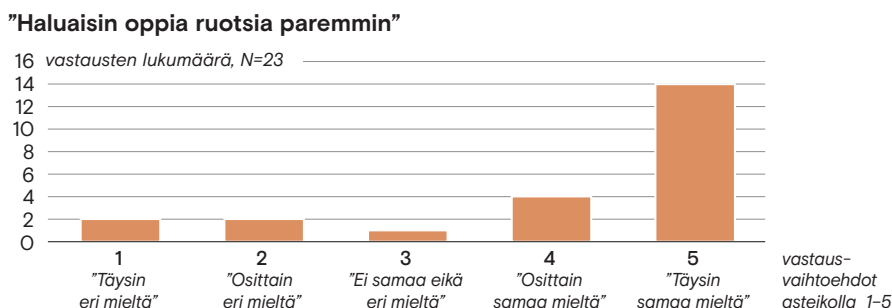
Magman kyselyyn pyydettiin vastauksia sekä opiskelijoilta, jotka osallistuivat hankkeen kursseille, että niiltä, jotka eivät osallistuneet, jotta nähtäisiin erosiko asenne ruotsin kieltä kohtaan näiden kahden ryhmän välillä. Satakunnan ammattikorkeakoulun vastauksista käy ilmi joitain eroja osallistuneiden ja ei-osallistuneiden välillä. Ne, jotka osallistuivat yhdelle tai useammalle neljästä hankkeeseen kuuluneista kursseista, suhtautuivat keskimäärin positiivisemmin ruotsin oppimiseen ja käyttämiseen sekä antoivat myös korkeamman arvosanan omalle kielitaidolleen (Kuvio 7). Tämä on ymmärrettävää, sillä kurssit olivat vapaaehtoisia: kurssille ilmoittautuneilla oli todennäköisesti suurempi kiinnostus ruotsin kieltä kohtaan jo aiemmin ja mahdollisesti myös heidän kielitaitonsa oli parempi. Useimmat olivat samaa mieltä siitä, että ruotsin oppiminen oli tärkeää ja että he mielellään sekä halusivat parantaa ruotsin taitoaan että käyttää ruotsia työelämässä.

Kuvio 7. VASTAUSTEN KESKJARVO RUOTSIN KIELTÄ KOSKEVIIN KYSYMYKSIIN. VASTAAJAT JOKO OSALLISTUIVAT TAI EIVÄT OSALLISTUNEET YHDELLE TAI USEAMMALLE HALLÅ!-OHJELMAN BLI PROFFS! -HANKKEEN KURSSILLE SATAKUNNAN AMMATTIKORKEAKOULUSSA

Huomionarvoista on myös se, että useimmat niistä, jotka vastasivat kyselyyn, vaikka eivät olleet osallistuneet *Bli proffs!*-kursseille, ilmaisivat haluavansa oppia ruotsia paremmin (katso Kuvio 8). Koska vastausten määrä on vain 23, laajempia johtopäätöksiä ei ole mahdollista vetää, mutta vastaukset vahvistavat sitä kuvaa, joka monilla hankkeilla on eli että monet suomenkieliset ovat kiinnostuneita ruotsin kielestä.

Kuvio 8. VASTAUKSET KYSYMYKSEEN "HALUAISIN OPPIA RUOTSIA PAREMMIN" SELLAISILTA SATAKUNNAN AMMATTIKORKEAKOULUN OPISKELIJOILTA, JOTKA EIVÄT OSALLISTUNEET HALLÅ!-HANKKEeseen BLI PROFFS!

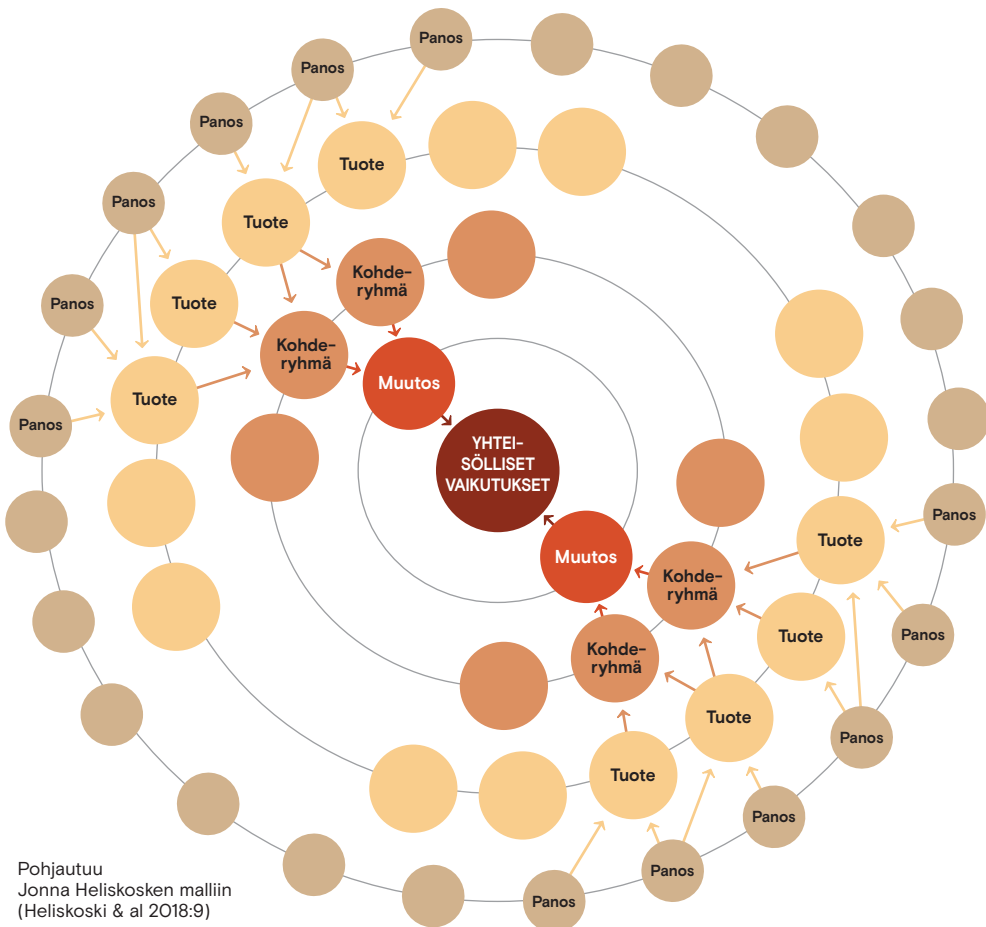
Hallå!-ohjelman tavoitteena oli edistää ruotsin ja suomen taitoja, lisätä ymmärrystä kieli-ryhmien välillä sekä painottaa kielitaitoa yhtenä menestystekijänä. Tavoitteena oli myös, että hankkeet olisivat osallistavia ja innovatiivisia. Kaikki hankkeet eivät keskittyneet kaikkiin tavoitteisiin, mutta **kaiken kaikkiaan voidaan todeta, että kolme ensimmäistä tavoitetta ovat toteutuneet hyvin.**

Monissa vastauksissa korostuu erityisesti se, että kynnys puhua toista kotimaista kieltä on madaltunut ja että kielitaito on parantunut. Myös asenteet toista kotimaista kieltä sekä sitä puhuvia ihmisiä kohtaan vaikuttavat pehmentyneen useilla. Monet hankkeet, kuten *Bli proffs!* ja *Svenska för invandrare*, ovat painottaneet kielitaitoa menestystekijänä. Sen sijaan on vaikeampaa arvioida, kuinka osallistavia hankkeet ovat olleet: tavallaan kaikkia kielirajat ylittäviä hankkeita voidaan pitää osallistavina. Kuitenkin suurin osa hankkeista kohdistui vain tiettyyn ryhmään, kuten esimerkiksi yhteen koululuokkaan, ammattiryhmään (esimerkiksi lääkärit) tai ikäryhmään. Helpompi on todeta, että kaikki hankkeet eivät olleet uutta luovia. Useampi hanke pohjautui jo olemassa olevaan toimintaan tai yhteistyöhön, ja usein nämä olivat Svenska kulturfondenin tiedossa jo aiemmasta. Joitain hankkeiden osia voidaan kuitenkin pitää uutta luovina, kuten esimerkiksi uusien menetelmien luominen tai olemassa olevien menetelmien kehittäminen kielen oppimiseen ja opetukseen. Kysymys kuuluu myös, onko uuden luominen kaikissa tilanteissa tavoiteltavaa: pitkällä tähtäimellä voi olla kannattavaa panostaa hyviin ja toimiviin malleihin ja yhteistyömuotoihin. Esimerkiksi Suomussalmen lukio, joka on vuodesta 2005 tehnyt yhteistyötä Mustasaaren ruotsinkielisen lukion (Korsholms gymnasium) kanssa, kertoi, että kaksikielinen työskentely on vaikuttanut opiskelijoiden määrään, joka kirjoittaa ruotsin ylioppilaskirjoituksissa: 52 prosenttia Suomussalmen lukion oppilaista kirjoitti ruotsin lukuvuonna 2017–2018, ja vastaava luku Kajaanin osalta (joka sijaitsee 100 kilometrin päässä) oli yksi prosentti Suomussalmen lukion mukaan.

Vaikeasti mitattava yhteiskunnallinen vaikutus – vaikuttavuus pitkällä aikavälillä

Tämän arvioinnin tavoitteena on tarkastella *Hallá!*-ohjelmaa kokonaisuutena ja strategisena ohjelmana. Siksi on myös tärkeää keskustella mahdollisista pitkän aikavälin vaikutuksista, joita kaikkien yksittäisten hankkeiden yhteisvaikutuksen lopputuloksena voi syntyä. Kaikkien yksittäisten hankkeiden ei voida odottaa saavuttavan odotettua yhteiskunnallista vaikuttavuutta. Kuitenkin hankkeiden yhteisvaikutuksella ja yhteistyöllä voi olla merkitystä toivotun vaikuttavuuden kannalta pitkällä aikavälillä. Jos ohjelmaa tarkastellaan ”vaikuttavuuden ekosysteeminä” (katso Kuvio 9), nähdään, miten kokonaisuuden vaikutus voi olla suurempi kuin yhden yksittäisen hankkeen.

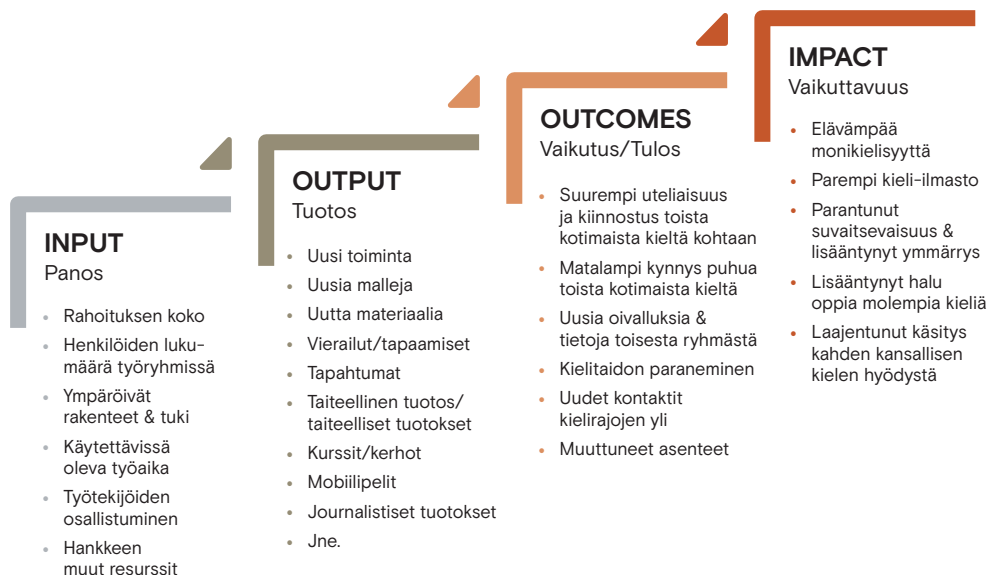
Kuvio 9. **VAIKUTTAVUUDEN EKOSYSTEEMI**

Mitä enemmän on ilmassa pidettäviä palloja, varsinkin jos niitä pidetään siellä pidemmän aikaa, sitä suurempi on mahdollisuus, että yksi henkilö saa useampia impulsseja elävästä kaksikielisyydestä usealta eri suunnalta. Kaiken kaikkiaan on siis todennäköisempää, että hankkeet saavuttavat pitkällä aikavälillä toivotut tulokset: edistävät suvaitsevaisuutta ja avoimempaa kieli-ilmastoa sekä parantavat asenteita.

Jos tarkastelemme nyt uudelleen alussa esiteltyjä portaita, voimme todeta, että vaikuttavuus voidaan nähdä panostusten, tuotosten ja tulosten odotettuna lopputuloksena (Kuvio 10).

Kuvio 10. KATSAUS HALLÅ!-OHJELMAN PANOSTUKSIIN, TUOTOKSIIN, TULOKSIIN JA ODOTETTUUN VAIKUTUKSEEN

Samalla on tärkeää tarkastella myös rajoituksia, joita *Hallå!*-ohjelman kaltaisella ohjelmalla voi olla. Ilman yhteiskunnan enemmistön ja julkisen sektorin jatkuvaa tukea – mukaan lukien toimiva koulujärjestelmä, jossa opettajat ovat motivoituneita (eniten mainintoja sai se, että omaan asenteeseen oli vaikuttanut opettaja), riittävä määrä toisen kotimaisen kielen oppitunteja sekä runsas ruotsinkielisten medioiden ja kulttuurin tarjonta – ei *Hallå!*-ohjelman kaltaisella ohjelmalla ole suuria mahdollisuuksia saavuttaa ratkaisevia vaikutuksia. Kuitenkin tällaisella ohjelmalla on mahdollisuus luoda positiivista ilmapiiriä, jota tarvitaan enemmistöyhteiskunnassa, jotta myös tulevaisuudessa löytyisi tukea kaksikieliselle yhteiskunnalle.

8. Suomalaisuudesta ja ruotsalaisuudesta: yhteys Svenska kulturfondenin tavoitteeseen

Arviointia tehdessä ja erityisesti Svenska kulturfondenin kanssa käydyissä keskusteluissa pohdittiin useita kysymyksiä, joita *Hallå!*-ohjelman kaltainen ohjelma voi synnyttää. Näitä olivat muun muassa:

- Onko *Hallå!*-ohjelma keino siirtää rahaa suomenkieliseen Suomeen vai palveleeko se Svenska kulturfondenin perustehtävää?
- Onko *Hallå!*-ohjelma keino saada mukaan lisää ihmisiä tekemään työtä ruotsinkielisen toiminnan edistämiseksi vai onko tarkoitus, että tukea haetaan olemassa olevan toiminnan ylläpitämiseen?
- Onko Svenska kulturfondenin tavoitteen kanssa linjassa, että *Hallå!*-ohjelma tukee ruotsinkielisten suomen oppimista?

Edellä käsiteltiin *Hallå!*-ohjelman taustan yhteyttä Svenska kulturfondenin tavoitteen ja tehtävien kehitykseen. On selvää, että vuoden 2011 tarkoituksypykälällä on haluttu avata toimintaa koskemaan kaikkia, jotka haluavat jossain muodossa tukea ruotsin kieltä ja suomenruotsalaista toimintaa. Arvioinnin tekijä ei ole huomannut mitään, mikä viittaisi siihen, etteivät suomenkielisten toimijoiden *Hallå!*-hankkeet olisi linjassa tämän kanssa: tukisi ruotsin kieltä ja/tai kaksikielisyyttä Suomessa.

Useiden suomenkielisten toimijoiden ilo ja kiitollisuus Svenska kulturfondenin myöntämään apurahaa kohtaan on ollut ilmeistä. Ulkopuoliset avustukset kaksikielisyyden vahvistamiseen on koettu kädenojennuksena tai jopa lahjana ylhäältä. Mahdollisuudet tällaiseen rahoitukseen ovat rajalliset tai olemattomat suomenkielisten keskuudessa.

*J*oissain suomenkielisissä kouluissa on todettu, että 'upeaa, että mekin saamme olla mukana!' He eivät ehkä ole tottuneita olemaan mukana tällaisissa hankkeissa. Esimerkiksi rahaston koulupaketti ei koskenut suomenkielisiä. Mutta tähän on erinomainen tilaisuus saada paketti myös suomenkielisiin kouluihin.

– SPRÅKFÖNSTRET ÖPPET – KIELI-IKKUNA AUKI

Apurahan saajien keskuudessa ei saanut ymmärrystä se ajatus, että Kulturfondenin tavoitteisiin ei sopisi suomenkielisten ruotsin oppimisen tukeminen tai ruotsinkielisten suomen oppimisen tukeminen. Päinvastoin ruotsinkielisten hyvät valmiudet suomen kielessä ja suomenkielisten ymmärrys ruotsin kieltä kohtaan nähtiin ainoana keinona ruotsin kielen selviämiseksi Suomessa pitkällä aikavälillä.

Kulturfondenin intresseissä ei voi olla luoda sellaista ruotsalaisuutta Suomeen, jossa ei ole ymmärrystä suomen kieltä kohtaan. Jotta ruotsin kieli jatkossakin voi olla vahva Suomessa, se on riippuvainen siitä, että monet ruotsinkielisistä osaavat suomea. Uskon, että yksikielinen ruotsinkielisyys on hyvin suurien haasteiden edessä tulevaisuudessa.

– RUOTSINKIELISILLE SUUNNATTU PROJEKTI

Jos mietimme Kulturfondenin tavoitetta, joka on tukea ruotsin kieltä ja suomenruotsalaista toimintaa Suomessa, niin Hallå!-ohjelma on avannut uuden kanavan ja tuonut uuden tavan ruotsin kielen tukemiseen Suomessa. On todella tärkeää, että koko Suomi tukee ruotsin kieltä – että suomenkieliset edistävät ruotsin kieltä.

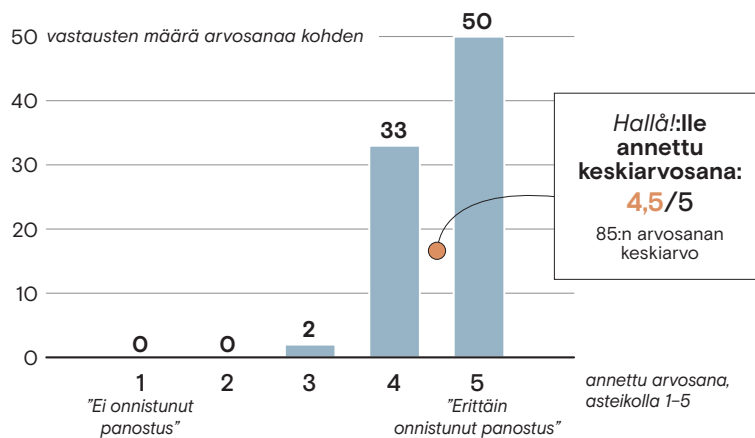
– SUOMENKIELISILLE SUUNNATTU HANKE

Kaikki haastatellut pitivät *Hallå!*-ohjelman ideaa hyvänä. Sitä pidettiin raikkaana, ja monille ohjelma toimi juuri sopivana puitteena omille tavoitteille; kaikki tavoitteet eivät välttämättä olisi sopineet Svenska kulturfondenin normaaliin marraskuun hakukierrokseen tai muihin olemassa oleviin raameihin. *Hallå!*-ohjelman kokonaisarvosana oli myös kyselyssä hyvä: kaikkien 85 vastauksen keskiarvoksi tuli 4,5/5 (katso Kuvio 11). Kaikki haastatellut toivoivat, että *Hallå!*-ohjelma jatkuisi jossain muodossa.

Kuvio 11. "MINKÄ ARVOSANAN ANTAISIT HALLÅ!-OHJELMALLE KOKONAISUUTENA?"

Kaikkien kyselyvastausten arvosanojen keskiarvo sekä vastausten lukumäärä arvosanan mukaan

(asteikko 1 = "Ei onnistunut panostus", 5 = "Erittäin onnistunut panostus"), N=85

9. Millainen on onnistunut strateginen hanke? Kohderyhmistä ja toimivista malleista

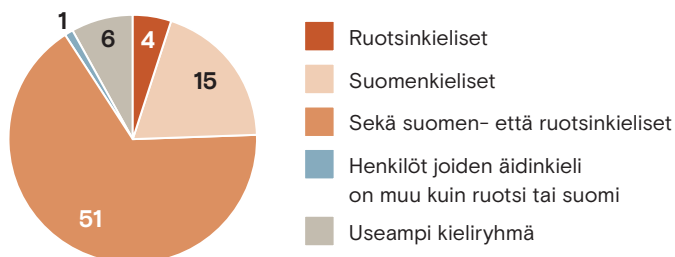
Tässä arvioinnissa Svenska kulturfonden halusi selvittää muun muassa sitä, miten erityyppiset hankkeet tavoittivat erilaisia kohderyhmiä sekä löytää esimerkkejä parhaista käytännöistä. Liitteessä 2 esitellään yhdeksän hanketta, jotka tässä arvioinnissa tehdyn tarkemman tarkastelun perusteella vaikuttavat kaikkein onnistuneimmilta. Nämä hankkeet on hoidettu hyvin, ja ne ovat sopineet hyvin omalle toiminta-alueelleen. Myös Varsinais-Suomen sairaanhoitopiirin hanke *Jag praktiserar på svenska* voitaisiin laskea mukaan näihin hankkeisiin: hanketta johdettiin ammattimaisesti ja useimmat osat (erityisesti työkierto Ahvenanmaalle) onnistuivat hyvin. Liitteessä 3 on lisäksi yhteenveto malleista, joita voidaan käyttää eri kohderyhmille. Svenska kulturfondenin tavoitteena oli myös tunnistaa, millaisilla hankkeilla on suurin vaikuttavuus sekä millaiset hankkeet ovat kannattavia pidemmällä aikavälillä. Käymme tässä läpi eri hanketyyppien vaikuttavuutta sekä vaikutuksia suhteessa eri kohderyhmiin. Seuraavassa luvussa palaamme kysymykseen siitä, miten hankkeet voisivat jatkaa toimintaansa pidemmän aikaa.

Ovatko hankkeet, joiden tavoitteena on vahvistaa suomenkielisten ruotsia ja ruotsinkielisten suomea yhtä olennaisia?

Kaksikielisessä hankkeessa, jollainen *Hallå!*-ohjelmakin on, herää helposti kysymys siitä, mikä on kaikkein tärkeintä ruotsin kielen ja suomenruotsalaisen toiminnan tukemiseksi Suomessa: tukea suomenkielisten ruotsin oppimista vai ruotsinkielisten suomen oppimista. Jos kysytään hankkeilta, mitä he itse ajattelivat ensisijaisesta kohderyhmästään, niin ylivoimainen enemmistö halusi tavoittaa nämä molemmat ryhmät eli hankkeissa molemmat kielet olivat tavalla tai toisella mukana (katso Kuvio 12).

Kuvio 12. KIELIRYHMÄ(T), JONKA/JOTKA HALLÅ!-HANKKEET ENSISIJAJAISESTI HALUSIVAT TAVOITTA

Hankkeiden lukumäärän mukaan.
Magman Hallå!-kysely, N=77.

Ainoastaan neljä hanketta ilmoitti, että heidän ensisijainen kohderyhmänsä oli pelkästään ruotsinkieliset, ja kaikki nämä hankkeet toimivat vahvasti ruotsinkielisillä paikkakunnilla. Kaksi näistä oli päiväkotiteja, joiden tavoitteena oli esitellä suomen kieltä päiväkotien lapsille – toinen päiväkotite (Kemiönsaari) järjesti suomen kerhon ja toinen (Bergö, Maalahti) esitteli suomea draamapedagogin avulla. Kolmas hanke, joka ilmoitti ensisijaiseksi kohderyhmäkseen ruotsinkieliset, oli *Hallå Hackaton!*, joka oli Mustasaaren ruotsinkielisen lukion (Korsholms gymnasium) aloite. Käytännössä hankkeeseen osallistui sekä ruotsin- että suomenkielisiä lukion opiskelijoita (katso liite 2). Neljäs hanke oli Luodon kunnassa, jonka asukkaista yli 90 prosentilla äidinkieli on ruotsi. *Språkens lärstig i Lärsmo* -hankkeen tavoitteena oli luoda työskentelytapoja ja materiaalia lisäämään toisen kotimaisen kielen ymmärtämistä niin lasten kuin henkilökunnan keskuudessa varhaiskasvatuksessa, seurakunnan päiväkerhotoiminnassa sekä esikoulussa. Kyseessä on paikkakunta, jossa harvoin kuulee muuta kieltä kuin ruotsia. Kuten yllä todettiin, on vaikea nähdä, mitä etuja sillä olisi, että ruotsinkieliset eristäytyisivät omaan kuplaansa ilman, että osaisivat suomea. Siksi on erittäin ymmärrettävää ja tukemisen arvoista, että vahvasti ruotsinkielisissä kunnissa halutaan panostaa laajempaan suomenkieliseen kontaktipintaan. Tässä arvioinnissa ei ole tarkasteltu muita hankkeita yksityiskohtaisemmin, mutta *Hallå Hackaton!* -hankkeen vaikutukset näyttivät lupaavilta lyhyellä tähtäimellä: kynnys toisen kotimaisen kielen käyttämiseen oli huomattavasti madaltunut, kun kielirajojen yli oli työskennelty vain kaksi päivää.

Yhteensä 15 hankkeen kohderyhmät olivat ensisijaisesti suomenkielisiä. Suurin osa näistä hankkeista liittyi jollain tavalla koulutukseen. Näihin hankkeisiin kuuluivat muun muassa *Bli proffs!* (katso liite 2) sekä *Våga tala svenska*. Ne kolme hanketta, joita ei luokiteltu kuuluvaksi koulutushankkeisiin, olivat Svenska Teaternin hanke, jonka tavoitteena oli

saavuttaa aktiivisemmin suomenkielistä yleisöä, journalistinen hanke sekä *Kielilähettiläät – Språkambassadörerna*, jonka oikeastaan voisi katsoa kuuluvan koulutushankkeisiin. Ainoa hanke, jonka kohderyhmä ensisijaisesti oli muut kuin suomea tai ruotsia äidinkielenään puhuvat henkilöt, oli *Svenska för invandrare*. Kuten liitteestä 2 käy ilmi, tähän hankkeeseen sisältyi kaikille suomenkielisten koulujen oppilaille suunnattu osuus taustasta riippumatta. Niiden neljän hankkeen, joista tehtiin tarkempi analyysi, tulokset olivat myös lupaavia: kiinnostus ruotsin kieltä kohtaan vaikuttaa lisääntyneen kaikissa kohderyhmissä.

Kaikki muut hankkeet oli suunnattu kahdelle tai useammalle kieliryhmälle. Mielenkiintoista tällaisissa asetelmissä on se, miten kaksi- tai monikielisyys toimii käytännössä. Joissain tapauksissa kyse oli yksi- tai monikielisen materiaalin tuottamisesta, kuten *Bonda*-hankkeessa. *Minutvisor*-hankkeessa luotiin lyhyitä lauluja (*Hoppssorna – Hupsulit*) nuoremmille lapsille, ja lauluista julkaistiin sekä suomen- että ruotsinkieliset versiot Yle Arenassa. Muissa kaksikielisyys hankkeissa kyse oli nimenomaan kaksikielisestä toiminnasta. Esimerkiksi suomen- ja ruotsinkielisen yksikön välisestä yhteistyöstä tai *Suomen Nuorisokuoron* tapauksessa: täysin uudesta kaksikielisestä toiminnasta. Kuten tarkemmasta kuvauksesta (liite 2) käy ilmi, näyttää siltä, että kummastakin kielestä on tullut luonnollinen osa kuoron toimintaa, vaikka ruotsinkieliset edustavatkin numeerista vähemmistöä. Toisissa esimerkeissä luonnollisen kaksikielisyyden saavuttaminen on ollut vaikeampaa: esimerkiksi *Språkbad och idrott i Raseborg*-hankkeessa, jossa tavoitteena oli saada suomenkielisiä lapsia mukaan käsipallotoimintaan, ei valmentajien kielitaito aina ollut yhtä hyvä molemmissa kielessä.

Näyttää siltä, että kysymys ei yleensä ole siitä, mikä kieliryhmä halutaan tavoittaa vaan siitä, miten hyvät hankkeet onnistuvat saavuttamaan tavoitteensa. Ruotsinkielisten suomen kielen taitojen vahvistamista voidaan siis pitää vähintäänkin yhtä olennaisena kuin suomenkielisten ruotsin taitojen vahvistamista. Tarvitaan määrätietoista työskentelyä ja hyvää suunnittelua, jotta kaksikielinen ratkaisu todella on käytännössä kaksikielinen. *Suomen Nuorisokuoro* on erinomainen esimerkki tällaisesta toiminnasta. Tämä esimerkki osoittaa myös sen, ettei tärkeintä välttämättä ole kielten välinen numeerinen tasapaino vaan se, miten kaksikielisyys toteutuu koko toiminnassa ja näkyy johtajien/kuoronjohtajan/opettajien asenteissa ja toiminnassa, organisaation viestinnässä ja kielenkäyttöön liittyvässä ilmapiiressä.

Kastelukannu vai kasteluletku?

Toinen näkökulma liittyen kohderyhmiin ja vaikuttavuuteen on se, miten suurimmat vaikutukset syntyvät: onko tärkeää yrittää tavoittaa niin monia ihmisiä kuin mahdollista vai panostaa kunnolla pienempään ja rajatumpaan kohderyhmään. Kuten liitteestä 1 käy ilmi, hankkeiden tavoittamien henkilöiden lukumäärä vaihtelee noin kahdestakymmenestä henkilöstä miljoonaan. Esim. *Moka Mera Lingua* -sovellusta on (tämän arvioinnin kirjoittamisen hetkellä) ladattu yli 140 000 kertaa, ja *Hopsorna – Hupsulit*-lauluvideoita on katsottu yhteensä noin miljoona kertaa Yle Areenassa. Näitä lukuja voi jo itsessään pitää suurena menestyksenä. Luvut eivät kuitenkaan kerro mitään siitä, miten ja kuinka pitkään käyttäjä on käyttänyt materiaalia tai mikä vaikutus sillä on ollut. Tämän tiedon saamiseksi tarvitaan erillisiä tutkimuksia, joita Moilon on ollut vaikea toteuttaa koronatilanteesta johtuen. Palaute, jota Moilo sai sovelluksen kehitys- ja testausvaiheessa muun muassa varhaiskasvatuksen parista, oli positiivista ja lupaavaa. Jos kaikki sadattuhannet lapset todellakin käyttävät sovellusta aktiivisesti ja tarkoituksenmukaisella tavalla (eli kuuntelevat sovelluksen sisältöä toisella kielellä kuin omalla äidinkielellään), voivat vaikutukset kielenoppimiseen ja asenteisiin olla merkittävät suurelle lapsijoukolle.

Samalla kuitenkin osa on kokenut, että työkalu ei välttämättä täysin sovellu hankkeelle. Esimerkiksi tutkimushankkeiden on ollut vaikea vastata tähän kysymykseen, sillä tutkimusta tekevien ja vastaavanlaisten tietoa tuottavien hankkeiden tavoitteena on luoda uutta tietoa, joka tulee laajemman yleisön käyttöön vähitellen ja vasta pidemmän ajan jälkeen voi saavuttaa varsinaisen vaikutuksensa. Se, etteivät kalliit tutkimushankkeet heti tavoita laajoja kohderyhmiä, ei siksi ole yllättävää. Tällaisille hankkeille soveltuvampi työkalu voisi olla se, että tutkimuksen kohderyhmiä (esimerkiksi suomen tai ruotsin opettajat) tarkastellaan jonkin ajan kuluttua ja arvioidaan sitten, miten tieto on tavoittanut heidät ja onko siitä ollut hyötyä ja missä laajuudessa. Tämä on tosin vaativaa, eikä luultavasti ole kannattava kaikille tietoa tuottaville hankkeille. Kaikkea kertynyttä tietoa ei myöskään ole mahdollista mitata, vaikka se edistäisikin positiivista kehitystä.

Rajallisimpien kohderyhmien osalta tuloksia ja vaikutuksia on helpompi mitata: näiden osalta tehtiin muutamia pistokokeita (*Kielilähettiläät – Språkambassadörerna* ja *Bli proffs!*, katso yllä). Vierailun tai kurssin jälkeen on helppoa pyytää osallistujia täyttämään kyselylomake ja kysyä, mitä he ovat oppineet. Jotta vaikutuksiin todella päästään käsiksi,

kohderyhmälle olisi hyvä tehdä joko ennakko- tai jälkitestit tai henkilöitä voitaisiin seurata pidemmän ajanjakson ajan mahdollisen muutoksen selville saamiseksi. Koska tämän arvioinnin tekeminen aloitettiin vasta *Hallå!*-ohjelman oltua käynnissä yli vuoden, tätä menetelmää ei ollut mahdollista käyttää. Kuten tutkija Pasi Saukkonen toteaa edellä, aina ei siltikään ole edes mahdollista osoittaa, että muutosta on tapahtunut juuri tietyn hankkeen tai tietyn panostuksen seurauksena.

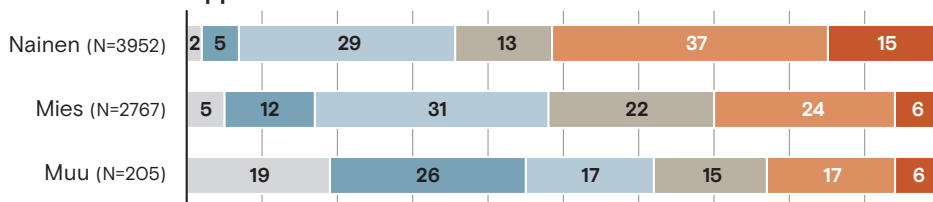
Muutosten havaitseminen ja seuraaminen on helpompaa pitkissä hankkeissa. Tästä hyvä esimerkki on *Icehearts*-hanke, jonka puitteissa on voitu havaita syviä ja kauaskantoisia vaikutuksia yksilötasolla, sillä hanke on ollut käynnissä tarpeeksi pitkään. Jos halutaan varmistua siitä, että vaikutukset ovat selkeitä ja kauaskantoisia yksilötasolla, on kannattavaa panostaa juuri tällaisiin hankkeisiin – varsinkin, jos hankkeista kehittyy pysyviä malleja. Kuitenkin *Kielilähettiläät – Språkambassadörerna* ja *Svenska för invandrare* -hankkeet ovat osoitus siitä, että myös lyhyemmällä (ja siten edullisemmilla) ratkaisuilla voi olla jonkinlaisia suoria vaikutuksia. Suurimman mahdollisen vaikutuksen kannalta voi siis suositella sekä kastelukannua että kasteluletkua: laajoja malleja, jotka toimivat laajalla skaalalla sekä syvempiä panostuksia silloin, kun sille on erityinen tarve.

Miten negatiiviseen asenteeseen voi vaikuttaa?

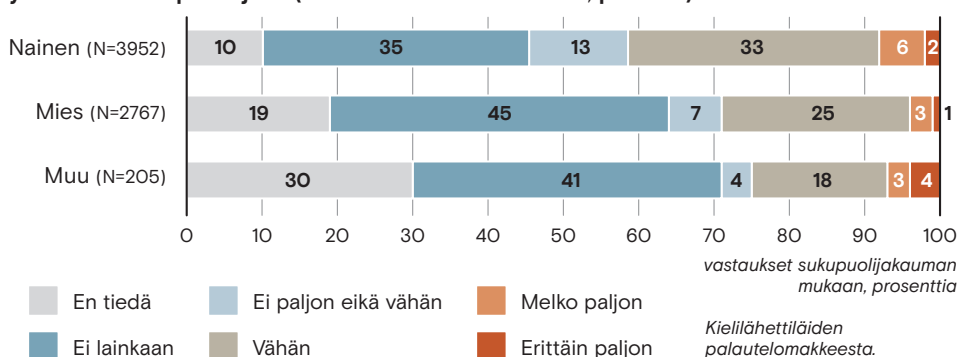
Vuonna 2017 tehdyn *Talar du svenska?* -raportin mukaan ymmärrys ruotsinkielistä Suomea kohtaan on horjuvaa miesten, perussuomalaisten kannattajien sekä matalamman koulutuksen tai ammatillisen koulutuksen omaavien keskuudessa. Myös *Kielilähettiläiden* kyselylomakkeen kautta keräämän aineiston mukaan naisten kiinnostus ruotsin kieltä kohtaan on hieman suurempi kuin miesten (Kuvio 13). Ruotsin kielen käytössä vapaa-ajalla on myös hieman eroa (kahdeksan prosenttia naisista ja neljä prosenttia miehistä ilmoittaa käyttävänsä ruotsia melko tai erittäin paljon), mutta motivaatiossa eroa on enemmän: 52 prosenttia naisista ilmoittaa olevansa melko tai erittäin motivoituneita oppimaan ruotsia, kun taas vastaavaa motivaatiota miehistä kokee 30 prosenttia.

Kuvio 13. MOTIVAATIO RUOTSIN OPPIMISEEN JA RUOTSIN KÄYTTÄMISEEN VAPAA-AJALLA SUOMENKIELISTEN KOULUJEN OPPILAIDEN JA OPISKELIJOIDEN KESKUUDESSA

Olen motivoitunut oppimaan ruotsia

Käytän ruotsia vapaa-ajalla (esim. kuuntelen musiikkia, puhun...)

Kun halutaan tavoittaa henkilöt, joilla on negatiivinen käsitys toisesta kotimaaisesta kielestä – tämä koskee mitä suurimmassa määrin myös toista suuntaa – on hyvä idea aloittaa ajoissa. Useiden hankkeiden suunnalta on kuultu samaa: mitä myöhemmin ollaan liikkeellä (eli mitä vanhemmista henkilöistä on kyse) sitä vaikeampaa on vaikuttaa asenteisiin. E2 Tutkimuksen raportti kiinnittää huomion *Taidetestaajat*-hankkeeseen, jossa kaikki ruotsin- ja suomenkielisten koulujen kahdeksaluokkalaisten saavat olla mukana kokemassa ja arvioimassa taidetta. E2 Tutkimuksen johtaja **Karina Jutila** peräänkuuluttaa samankaltaisia kohtaamisia ruotsin- ja suomenkielisten välille eli erilaisia vierailuja, vaihtoja ja tapaamisia, joissa nuoret voisivat tavata toisiaan yli kielirajojen. Kuten myös *Hallå!*-ohjelman puitteissa on huomattu, tällaiset kohtaamiset vaikuttavat saavuttavan tavoitteensa eli ne avaavat asenteita muita kohtaan ja laskevat kynnystä puhua toista kotimaista kieltä. Aikuisikäisten negatiivisesti toiseen kotimaaiseen kieleen suhtautuvien tavoittaminen on selvästi vaikeampaa. Urheilu voi olla yksi mahdollinen väline: esim. *Vi är IFK – yhdessä hauskeempaa* -hanke tavoittelee luonnollista kaksikielisyyttä miesvaltaisella alalla jalkapallon (tai jääkiekon) parissa. Samaan tapaan

Idrott så in i Norden -hankkeen tavoitteena on kaksikielisen urheilutoiminnan kautta vähentää toiseen kotimaiseen kieleen liittyviä jännitteitä. Tämä vaikuttaa perustellulta toiminnalta. Ei kuitenkaan ole tarkoituksenmukaista käyttää resursseja aikuisten ”käännyttämiseen”, joiden asenteet ovat on syvään juurtuneita.

Kuitenkin *Hallå!*-ohjelma ja haastateltavien kommentit ovat osoitus siitä, että suomenkielisen väestön keskuudessa on paremminkin havaittavissa suurta hyväntahtoisuutta ruotsin kieltä ja kaksikielistä maata kohtaan. Tähän hyväntahtoisuuteen kannattaa tarttua ja pyrkiä tukemaan sitä parhaalla mahdollisella tavalla.

Strateginen ulottuvuus

Hallå!-ohjelman kaltaista hanketta arvioidessa yksi kysymys on hankkeiden onnistuminen. *Hallå!*-ohjelman hankkeet, jotka ovat herättäneet erityistä huomiota, ovat olleet ammattimaisesti toteutettuja ja niihin sitoutuminen on ollut niin suurta, että tavoitteet on voitu ylittää. Tällaisia hankkeita ovat erityisesti *Moka Mera Lingua* ja *Kielilähettiläät*. Myös kahdeksan muuta liitteessä 2 esiteltyä hanketta (*Svenska för invandrare*, *Hurrikaani*, *Hallå Hackaton!*, *Heinola i tiden*, *Bli proffs!*, *Suomenkielistä journalismia*, *Suomen Nuorisokuoro* ja *Suomen Icehearts*) ovat tehneet vaikutuksen eri tavoilla. Osittain nämä hankkeet ovat olleet sellaisia, joista ovat vastanneet asialle omistautuneet henkilöt, joiden uskottavuus on myös ollut niin suuri, että hankkeiden vaikutukset ovat todennäköisesti olleet suuremmat kuin mitä suhteellisen vaatimattomilla panostuksilla voisi olettaa saavutettavan – kuten esimerkiksi *Svenska för invandrare* tai *Icehearts*. Myös *Vi är IFK – Yhdessä haus Kempaa* -hanke näyttää kuuluvan tähän kategoriaan, vaikka tätä hanketta ei analysoitu tarkemmin. Sekä *Heinola i tiden*- ja *Bli proffs!* -hankkeet kiinnittivät huomion suurella innostuksellaan, joka näyttää tarttuneen myös osallistujiin. Onnistuneisiin hankkeisiin kuuluu myös Varsinais-Suomen sairaanhoitopiirin hanke *Jag praktiserar på svenska*, joka ei ole mukana liitteessä 2. Osaa tästä hankkeesta ei onnistuttu toteuttamaan tai joitain osia jäi pois (korkeakouluyhteistyö jäi toteutumatta ja sairaalan logistiikan henkilökunnalle tarkoitettu kurssi epäonnistui), mutta muut osat kuitenkin onnistuivat erittäin hyvin: sen lisäksi, että työkierto Ahvenanmaalle paransi yksittäisten lääkärien kielitaitoa, se myös vahvisti näiden kahden sairaalan välistä yhteistyötä. Hankkeen vetäjä kokee, että eri kohderyhmille suunnatut erityiskielikurssit sekä sairaalassa järjestetyt tapahtumat ovat muuttaneet asenteita positiivisemmiksi ruotsin kieltä kohtaan sairaanhoitopiirissä. Tällaisten hankkeiden tukemista on helppo puoltaa niiden laadun ja vaikuttavuuden vuoksi.

Kokonaan toinen kysymys on se, mitä hankkeita voi pitää strategisesti tärkeinä ruotsin kielen ja kaksikielisyyden elossa pysymisen kannalta Suomessa pitkällä tähtäimellä. Karkeasti ottaen voisi todeta, että jos kaksikielisyydestä tulisi luonnollinen asia kaikille jo nuoruudessa, ei aikuisille suunnattuja hankkeita tarvittaisi: silloin tarjonta ja palvelut olisivat kaksikielisiä automaattisesti ja molemmat kieliryhmät olisivat kiinnostuneita toistensa kielestä ja kulttuurista. Suvaitsevaisuus ja positiivinen asenne toista kotimaista kieltä kohtaan olisi itsestäänselvyys. Esimerkki Suomussalmelta (*Kieliseikkailu* sekä aiemmat vastaavanlaiset hankkeet) puhuu puolestaan: motivoituneen ruotsin opettajan sekä ruotsinkielisen koulun kanssa tehdyn yhteistyön myötä asioita on tehty yhdessä ja on opittu tuntemaan puolin ja toisin. Kiinnostus ja asenteet ovat muuttuneet perustavanlaatuisesti. ”Näillä projekteilla on ollut ihan valtava merkitys”, todetaan Suomussalmen lukiosta. Parasta olisi, jos tällaiset panostukset alkaisivat jo aikaisessa vaiheessa: *Icehearts*-hanke osoittaa, millainen vaikutus yhdellä ainoalla henkilöllä voi olla positiivisen perustan luomisessa motivaatiolle oppia ruotsia, varsinkin oppimisen alkuvaiheessa (eli useimmissa tapauksissa seitsemännellä luokalla).

Ideaalitilanteessa kaikilla seitsemäsluokkalaisilla – tai ensimmäisen luokan oppilailta, kuten monissa ruotsinkielisissä kouluissa – olisi saatavilla opettaja ja/tai resurssihenkilö (mieluiten *Icehearts*-hankkeen mallin mukaisesti tai kiertäviä resurssihenkilöitä), jotka tekisivät toisesta kotimaisesta kielestä hauskan ja viestinnällisen asian heti alusta alkaen. Siksi tärkeimpiä ovat sellaiset hankkeet, jotka tukevat ja vahvistavat luokanopettajien selviytymistä ja varmuuden tunnetta toisen kotimaisen kielen opetuksessa. Olisi myös hyvä, jos jokaisella koululla – tai ainakin niillä, joilla ei ole käytössään resurssihenkilöä – olisi ystävyyskoulu toisesta kieliryhmästä ja että nämä koulut voisivat tehdä vierailuja keskenään. Sen lisäksi mielellään jo peruskoulun aikana oppilaille tulisi tarjota motivoivia kokemuksia, kuten esimerkiksi *Kielilähettiläiden* vierailuja. Alueilla, joilla maahanmuuttajia on enemmän, kielilähettilään äidinkielen on hyvä olla muu kuin suomi tai ruotsi.

Liitteessä 3 on lista kaikista malleista ja ideoista, jotka on luotu tai kehitetty *Hallå!*-ohjelman aikana. Kaikki nämä erikseen ja erityisesti yhteisvaikutuksessa tukevat *Hallå!*-ohjelman tavoitteita. Arvioinnin tekijän suositus kuitenkin on se, että tulevaisuudessa olisi hyvä keskittyä erityisesti peruskoulua sekä lisäksi varhaiskasvatusta ja toista astetta koskeviin ideoihin, jotta yhteiskunnallisia vaikutuksia saavutetaan pitkällä tähtäimellä. Tutkimushankkeet voisivat mahdollisesti muodostaa täysin oman kategorian, ja niillä voisi olla omat hakukäytännöt.

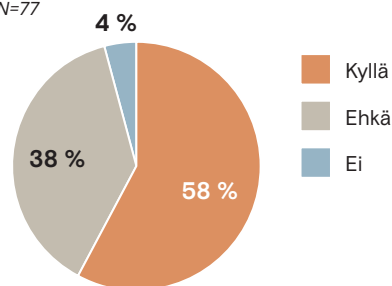
10. *Hallå!*-hankkeiden jatko

Suuri ongelma hankkeiden kanssa on juuri se, että ne ovat hankkeita, joilla on alku ja loppu. Riskinä on, että kehitystyö, johon on panostettu paljon sekä inhimillisessä mielessä että rahallisesti, uhkaa hankkeen päättymisen jälkeen pysähtyä tai pahimmassa tapauksessa kuihtua kokonaan. *Hallå!*-ohjelman lähes kaikki hankkeet eli tarkalleen ottaen 74 hanketta 77:stä ilmoittavat, että heillä on tai mahdollisesti on suunnitelmia jatkaa hanketta jossain muodossa (katso Kuvio 14).⁶ Nämä luvut vahvistavat sitä käsitystä, että hankkeet pitävät *Hallå!*-ohjelmaa tärkeänä sekä kokevat saaneensa aikaan jotain merkityksellistä.

Kuvio 14. *HALLÅ!*-HANKKEIDEN LUKUMÄÄRÄ, JOIDEN ON TARKOITUS JATKUA JOSSAIN MUODOSSA

Onko teillä suunnitelmia jatkaa hanketta jossain muodossa?

N=77

Suuri kysymys on silloin se, millä tavalla hankkeet voisivat jatkua – ovatko kaikki hankkeet riippuvaisia rahaston avustuksesta voidakseen jatkaa toimintaansa? Mitkä hankkeet voivat jatkua itsenäisesti?

Tätä kysymystä voidaan lähestyä erilaisilla esimerkeillä ja pohtimalla, miten erityyppiset hankkeet voisivat jatkaa toimintaansa:

6. Yksi hankkeista, joka vastasi tähän kysymykseen kieltävästi, oli toimintansa lopettaneen säätiön hanke.

A. Hankkeet, joissa *Hallå!*-apurahat ovat tukeneet sisäisiä prosesseja/ johtaneet sisäiseen kehitykseen

Tällaisten hankkeiden kannalta on todennäköistä, että *Hallå!*-tuki on edistänyt muutosta, joka on luonteeltaan pysyvämpää. Ohjelma on tukenut prosessia, joka oli jo käynnissä tai jolla jo on johdon tuki (esimerkiksi HIFK palkkasi ruotsinkielisen tiedottajan). Hanke on auttanut sitouttamaan prosessin tai asenteen organisaation sisällä (esimerkiksi Varsinais-Suomen sairaanhoitopiirissä sekä heidän kielistrateginen työnsä) tai johtanut uusien kurssien järjestämiseen (kuten uudet yliopisto-/lukiokurssit Jyväskylän yliopistossa, Åbo Akademiassa ja Kaitaan luki-ossa). Todennäköistä on myös, että yhteistyömuodot, jotka ovat (lähes) ilmaisia ja osoittautuneet menestyksekkäiksi, tulevat jatkumaan – näitä ovat esimerkiksi *Heinola i tiden* -hankkeen puitteissa kehitetty kahvitaukokonsepti ja tiiviimpi yhteistyö kirjaston kanssa.

B. Hankkeet, joissa kaksikielisyys on jollain tavalla otettu osaksi yrityksen tai organisaation vakituista toimintaa

Niissä tapauksissa, joissa toinen kotimainen kieli on otettu mukaan osaksi toimintaan, samaa toimintaa voidaan jatkaa nyt kaksikielisessä muodossa. Esimerkiksi *Språkbud och idrott i Raseborg* -hankkeen tavoitteena oli saada suomenkielisiä jäseniä ruotsinkieliseen BK-46 -käsipalloseuraan ja aloittaa kaksikielinen valmentaminen. Seura kokee, että sen on tavoitettava paremmin suomenkieliset selvitäkseen tulevaisuudessa, sillä Raaseporiin muuttajien äidinkieli on yhä useammin suomi. Siirtymäkauden aikana seuran tiedottamisessa on nähtävä vaivaa suomenkielisen kohderyhmän tavoittamiseksi ja on varmistettava, että valmentajat osaavat molempia kieliä, mutta tämän jälkeen on todennäköisempää, että seura selviää ilman ulkoista rahoitusta.

C. Hankkeet, joilla voi olla mahdollisuus julkiseen rahoitukseen (ainakin osittain)

Ruotsinkielisten organisaatioiden on arvioitu olevan huonompia hakemaan julkista rahoitusta kuin suomenkielisten tahojen.⁷ Osalle hankkeista julkinen rahoitus voi silti sopia paremmin kuin toisille. *Hallå!*-hankkeista muun muassa *Suomen Nuorisokuoron* ja *Icehearts*-hankkeen toivotaan jatkossa saavan (tai saavan enemmän) tukea julkiselta puolelta. *Icehearts*-hankkeen tavoitteena on voida jakaa kustannukset kunnan, VALOn (valtion rahoittama valmistava opetus Suomeen muuttaneille) sekä *Iceheartsin* välillä. Kuten liitteessä 2 on todettu, toiveena on pitkällä tähtäimellä saada julkista tukea myös *Suomen Nuorisokuorolle*.

7. Hirvi-Iljäs & al. 2021.

D. Hankkeet, joilla on mahdollisuus laajentaa rahoitusmalliaan

Mitä enemmän tai laajemmat kohderyhmät hankkeella on, sitä suurempi on mahdollisuus löytää toimijoita, joiden intresseissä on olla mukana rahoittamassa hanketta. Esimerkiksi Moilo on tehnyt hyvin selväksi sen, että jos joku on kiinnostunut saamaan lisää kieliä *Moka Mera Lingua* -sovellukseen, niiden on vastattava rahoituksesta. Jo nyt kieliä on enemmän kuin sovelluksen alussa vuonna 2020: vuonna 2021 mukaan saatiin saksan kieli Goethe-Institut Finnlandin ja Saksan Helsingin-suurlähetystön avulla, jotka vastasivat saksankielisen version rahoituksesta. Sekä *Kielilähettiläiden* että *Svenska för invandrare* -hankkeen rahoituspohjaa voisi mahdollisesti laajentaa, sillä näihin malleihin voidaan sisällyttää useita kieliä ja useita erilaisia aktiviteetteja. *Kielilähettiläät* on jo saanut tukea Suomen Kulttuurirahastolta sekä Suomalais-ruotsalaiselta kulttuurirahastolta.

E. Hankkeet, jotka ovat luoneet tuotteen, joka tarvitsisi markkinointia tai tuotteen, joka on jo lanseerattu, mutta sitä voitaisiin levittää ja hyödyntää laajemmin

Osa *Hallå!*-hankkeista on luonut tuotteen, jota ei aiemmin vielä ole ollut olemassa (esimerkiksi *Omskakas*, *Minutvisor*, *Hallå Hackaton!*) ja osa hankkeista on kehittänyt olemassa olevaa tuotetta tai menetelmää (esimerkiksi *Tjolahäpp*, tandem-opetus yläasteelle). Näiden hankkeiden osalta olisi siis löydettävä kanavia, joiden kautta menetelmiä, malleja tai tuotetta voisi tehokkaasti levittää. Esimerkiksi *Minutvisor* löysi luonnolliseksi kanavakseen Yle Areenan, kun taas toiset hankkeet saattavat tarvita lisäpanostuksia kanavien löytämiseksi. Miten esimerkiksi *Omskakas* tai *Hallå Hackaton!* -hankkeita opetusmenetelminä voitaisiin levittää parhaalla mahdollisella tavalla, kuka sen tekisi ja millä resursseilla? Tiedottaminen ja markkinointi on ollut hankkeiden itsensä vastuulla, ja näitä voitaisiin mahdollisesti kehittää jatkossa.

F. Hankkeet, jotka voivat osittain jatkua ilman rahoitusta, mutta joiden jatkokehitykseen tarvitaan lisärahoitusta

Useimmilla kouluilla ja koulutusinstituutioilla on puutetta taloudellisista resursseista. Joissain tapauksissa minkäänlaisia ylimääräisiä resursseja ei ole, jolloin myös esimerkiksi yksi bussimatka voi olla liian suuri kustannus. Koulujen/koulutusten järjestäjien välistä

yhteistyötä voidaan varmaankin jatkaa jonkinlaisena ”kirjeenvaihtona”, videokeskusteluilla ja lähettämällä viestejä, mutta todennäköisesti vaihto-ohjelmat ja leirit tulevat jatkossakin olemaan riippuvaisia ulkopuolisesta rahoituksesta. Yksi mahdollisuus olisi myös kehittää Taidetestaajien kaltainen malli, johon osallistuisi useampia tahoja, jotka rahoittaisivat yhden tapahtuman per vuosiluokka jollain tietyllä asteella – mieluiten ennen kahdeksatta luokkaa.

Esimerkiksi *Jag praktiserar på svenska* -hanke on käynnistänyt uusia aloitteita Varsinais-Suomen sairaanhoitopiirissä, jotka tulevat jatkumaan. Jos käytettävissä ei ole ulkopuolista rahoitusta, nämä aloitteet jatkuvat pienemmässä mittakaavassa, mutta jatkoa suunnitellaan joka tapauksessa.

G. Hankkeet, jotka ovat riippuvaisia ulkopuolisesta rahoituksesta

Hallå!-ohjelmaan sisältyi myös hankkeita, joissa työskentelevät eivät saaneet palkkaa tekemästään työstä miltään taholta ja joiden tuotetta ei ole mahdollista monistaa. Tällaisia hankkeita ovat esimerkiksi journalistiset tuotteet ja *Sama på svenska* -hankkeessa tuotettu radio-ohjelma. Freelancetoimittajat voisivat mahdollisesti löytää myös muita apurahamahdollisuuksia toimintansa jatkamiseen. Voisiko Svenska kulturfonden aloittaa yhteistyön jonkin toisen säätiön kanssa (kuten esimerkiksi Jane ja Aatos Erkon säätiö) kieli- ja kulttuurirajat ylittävien journalististen hankkeiden rahoittamiseksi?

Osa *Hallå!*-ohjelman hankkeista käy jo nyt keskusteluja Svenska kulturfondenin kanssa jatkumahdollisuuksista. Toivottavaa olisi, että kaikki hankkeet saisivat mahdollisuuden keskustella jatkosta. Syksyn 2020 aikana rahasto kutsui kaikki hankkeet kahteen tapaamiseen, joista toisessa käsiteltiin koronapandemian tuomia haasteita ja toisessa hankkeiden jatkoa, mutta tapaamisiin ilmoittautui ainoastaan 12 hanketta. Jos samankaltaiset tavoitteet omaavat hankkeet jaettaisiin pienempiin ryhmiin tai verkostoihin jo aikaisemmassa vaiheessa, nämä ryhmät ja verkostot voisivat tukea toisiaan prosessissa. Svenska kulturfondenin kannalta voisi myös olla helpompaa saada hankkeet vuoropuheluun ja keskustelemaan jatkosta, jos keskustelut käytäisiin erikseen näiden pienempien verkostojen tai hankeryhmien kanssa. Toinen konkreettinen mahdollisuus on tarttua *Hallå Hackaton!* -hankkeen ideaan ja järjestää hackathon-tapahtuma, jonka aiheena olisi hankkeiden jatko.

11. Johtopäätökset

Yhteistyö suomen- ja ruotsinkielisten välillä ei ole itsessään uutta. Osa *Hallå!*-ohjelman hankkeista pohjautuu vanhoihin yhteistyömuotoihin, kuten esimerkiksi koulujen välinen yhteistyö, jota Svenska kulturfonden on tukenut myös aiemmin. *Hallå!*-ohjelman kautta olemassa olevat yhteistyöt ovat voineet laajentaa toimintaansa ja uusia yhteistyökuvioita on luotu. *Hallå!*-ohjelma on edistänyt uudenlaista ajattelua organisaatioissa ja alueilla, joilla ruotsin kielellä ei aiemmin ole ollut näkyvää roolia. Arvioinnin mukaan *Hallå!*-ohjelman tavoitteet sopivat hyvin yhteen Svenska kulturfondenin nykyisen tarkoituksuskäytännön sekä sen nykyisen tulkinnan kanssa.

Kun katsotaan hankkeiden saavuttamia tuloksia sekä hankkeiden tähän asti saamaa palautetta, niin vaikutukset näyttävät olevan oikeansuuntaisia: monet mainitsevat asenteissa tapahtuneet muutokset, avoimemman lähestymistavan toisen kotimaisen kielen oppimista kohtaan sekä uudenlaiset oivallukset niin toista kotimaista kieltä kuin sitä puhuvia ihmisiä kohtaan. *Hallå!*-ohjelma on näin ollen täyttänyt tavoitteen, joka kirjattiin Svenska kulturfondenin toimintasuunnitelmaan: ”kielitaidon ja yhteisymmärryksen edistäminen kieliryhmien välillä” sekä sellaisten hankkeiden tukeminen, jotka ”edistävät kykyä ja halua kommunikoida molemmilla kotimaisilla kielillä”.

Toisaalta suuret rahalliset panostukset tehtiin melko kiireisesti toteutetun prosessin jälkeen. Tämän johdosta ohjelman tavoite jäi ehkä epäselvemmäksi kuin mitä se olisi voinut olla, ja sanan ”strateginen” merkitys jäi hieman hämäräksi. Myös valintaprosessiin olisi kannattanut varata enemmän aikaa. Jos *Hallå!*-ohjelma toteutettaisiin uudelleen, olisi hyvä miettiä esimerkiksi sitä, kannattaisiko erikokoiset hankkeet käsitellä erikseen. Tärkeää olisi pohtia myös sitä, pärjäisivätkö olemassa oleviin rakenteisiin pohjautuvat hankkeet pienemmällä tuella, kun taas täysin uudet ideat voivat tarvita enemmän tukea. Valintaprosesseja on helppo tarkastella kriittisesti jälkikäteen, eikä voida varmuudella sanoa, että enemmän aikaa olisi johtanut toisenlaisiin valintoihin. Silti voi olla hyvä pohtia, jäikö nyt joitain sellaisia hankkeita pois, jotka olisivat mahdollisesti olleet strategisia ja otettiin mukaan joitain sellaisia hankkeita, joiden strateginen rooli on kyseenalainen. Nyt osa hankkeista, jotka pohjautuivat olemassa oleviin rakenteisiin ja joissa työskenteli vastaavanlaisesta työstä palkkaa saavat henkilöt, saivat suuria summia tukea (esim. *Häng med i svängarna – på svenska! Menossa mukana – ruotsiksi!*, *Tandemopiskelua opetusharjoittelussa* Jyväskylässä), kun taas osalle täysin uusista hankkeista tukea olisi voitu myöntää enemmän (esim. *Svenska för invandrare*).

Svenska kulturfonden ja *Hallå!*-ohjelma ovat kuitenkin saaneet paljon kiitosta hankkeilta siitä, että uskalsivat tehdä niin rohkeita panostuksia melko epävarmoilla korteilla. Näihin hankkeisiin kuuluu esim. *Kielilähettiläät-Språkambassadörerna* sekä *Moka Mera Lingua* -sovellus, joita molempia voidaan pitää menestyksekkäinä hankkeina. Määritelmien pitäminen avoimina ja monenlaisten hankkeiden mukaan ottamisessa on suuri mahdollisuus: silloin mukaan tulee myös innovatiivisia ideoita ja uudenlaisia aloitteita, joilla saattaa olla vaikeuksia löytää rahoitusta muilta tahoilta. Kolikon toinen puoli on se, että vastaavanlaiset laajat aloitteet tarvitsevat selkeitä raameja yhteisissä tavoitteissa pysymiseksi. On esimerkiksi vaikeaa mitata sellaisen ohjelman vaikutusta, jonka hankkeet ovat hyvin erilaisia sekä kooltaan että luonteeltaan. Riskinä on myös, että osa hankkeista jää varjoon, kun taas toiset saavat näkyvämmän roolin.

Yksi tekijä, joka voisi olla avuksi sekä yksittäisille hankkeille että kokonaisuuden hallinnalle, on selvemmat hankekuvaukset (osalla hankkeista oli kuvaukset, mutta ei kaikilla). Kaikki hankkeet tietenkin pohjautuvat jonkinlaiseen suunnitelmaan, joka on esitelty apurahahakemuksessakin. Koska useimmat hankkeet saavat vähemmän apurahaa kuin hakevat, tätä suunnitelmaa voisi hyvin myös päivittää matkan varrella lopullisen budjetin mukaisesti. Suunnitelmia voisi myös työstää hankkeen aikana niin, että mahdolliset haavoittuvat kohdat paljastuisivat. Nyt osoittautui, että esimerkiksi viestintä oli osa, jonka monet laiminlöivät – joko ajan ja/tai osaamisen puutteesta johtuen. Hankkeet, joita vetää ainoastaan yksi henkilö tai joissa työryhmän sisäinen yhteistyö ei toimi, ovat myös erittäin haavoittuvaisia – varsinkin silloin, jos henkilöitä vaihdetaan kesken hankkeen. Toinen kysymys, jota voisi selkeyttää suunnitelman avulla on se, mitä tapahtuu hankkeen päättyessä: mitkä osat jatkuvat ilman rahoitusta ja millä tavalla, mikä hanke tai mitkä osat olisi mahdollista liittää julkiseen rahoitukseen tai muihin rahoituslähteisiin?

Toinen tekijä, joka voisi tukea sekä yksittäisiä hankkeita että kokonaisuutta on se, että samantyyppisiä tai samankaltaiset konkreettiset tavoitteet omaavia hankkeita esiteltäisiin toisillensa aktiivisemmin. Jos tällainen yhteistyö toimisi, voitaisiin näiden ryhmien sisällä keskustella yhteisistä haasteista sekä mahdollisesti pyrkiä yhdessä ratkaisemaan niitä. Nyt konsulttiyritys Crazy Townin mentoroinnilla oli osittain tämä tehtävä, mutta mentorointiin osallistui vain osa hankkeista. Tällaiset hankkeiden väliset verkostot voisivat mahdollisesti myös helpottaa rahaston ja sellaisten hankkeiden välistä yhteydenpitoa, jotka eivät muuten ole niin aktiivisia tai osallistu yleisiin tapaamisiin hankkeiden jatkosta.

Se, että *Hallå!*-ohjelmaan sisällytettiin niin suomen- ja ruotsinkieliset kuin myös kaksikieliset ratkaisut, osoittautui hyväksi vedoksi: tästä osoituksena on se, että ohjelman malli

soveltui hyvin yhteen useiden hankkeiden omien tavoitteiden kanssa. Malli koettiin raik-
kaana ja tärkeänä tapana lähestyä nykyistä todellisuutta. Se, että tällaiset mahdollisuudet
yleisesti ottaen ovat harvinaisia, varsinkin suomenkielisten keskuudessa, voi olla syynä
siihen, että useimmat hankkeiden työntekijät – ja myös (vapaaehtoiset) osallistujat – ovat
olleet todella innostuneita, minkä myös Crazy Town huomasi: ”*Hallå!*-ihmiset olivat
todella innokkaita ja halukkaita panostamaan työskentelyyn. *Hallå!*-ohjelma nostaa esille
myös positiivisen asenteen ruotsin kieltä ja kaksikielisyyttä kohtaan suomenkielisten ja
erityisesti sellaisten henkilöiden keskuudessa, joilla ei ole ollut mahdollisuutta toteut-
taa tai ilmaista tätä mielenkiintoaan. Tämä myös haastaa mahdollisen ruotsinkielisten
”ahdasmielisyyden” ja ajatuksen siitä, että suomen kieli on jotain, johon ei tarvitse panos-
taa tai jota ei tarvita. Kaksikielisillä aloitteilla on myös mahdollisuus rohkaista suomen
tai ruotsin käyttämiseen, vaikka kielitaito ei olisikaan täydellinen ja näin ollen murtaa
psykologinen este. Monet ovat myös arvioinnin aikana korostaneet sitä, että eivät ole
oppineet kunnolla toista kotimaista kieltä koulussa, vaikka ovat opiskelleet sitä useita
vuosia. Tällaisessa tapauksessa *Hallå!*-ohjelman kaltainen hanke voi toimia kannustavana
sysäyksenä oikeaan suuntaan.

Toisaalta sellaiset henkilöt, joiden äidinkieli oli jokin muu kuin suomi tai ruotsi, jäivät
osittain varjoon *Hallå!*-ohjelmassa. Kuten Åbo Akademin väestö- ja tilastotieteen pro-
fessori **Jan Saarela** toteaa vuoden 2020 väestöennusteessaan, ruotsinkielisen Suomen
suuri väestörakenteen mullistus koskee sitä, että sellaisten henkilöiden, joiden äidinkie-
li on muu kuin suomi tai ruotsi, lukumäärä lisääntyy.⁸ Pelkästään Helsingin seudulla
maahanmuuttajien väestön odotetaan kasvavan lähes puoleen miljoonaan vuoteen 2035
mennessä.⁹ Miten nämä henkilöt kotoutetaan yhteiskuntaan ja kotoutuuko osa heistä
ruotsin kielellä – yhä tärkeämpi kysymys on myös se, millainen asenne heillä on ruotsin
kieltä kohtaan. *Hallå!*-ohjelmassa oli mukana ainoastaan yksi hanke, jonka ensisijainen
kohderyhmä olivat henkilöt, joiden äidinkieli oli muu kuin suomi tai ruotsi. Muiden
tätä kohderyhmää koskevien hakemusten ei katsottu olevan tarpeeksi hyviä.

Jos Svenska kulturfonden haluaa tavoittaa tämän ryhmän, on suositeltavaa toimia aktiivi-
semmin. Toisaalta kyse on siitä, että tieto tavoittaa juuri tämän kohderyhmän ja toisaalta
siitä, että apua tarjotaan niin hakemuksen tekemiseen kuin projektinhallintaan. Monilla
suomen- ja ruotsinkielisillä hakijoilla voi olla pitkäaikaista kokemusta hankerahoituksen
hakemisesta, kun taas Suomen ulkopuolelta tulevilla tilanne voi olla toinen. Ylipäänsä
on olemassa riski, että toimijat, jotka ovat tottuneita hanketyöskentelyyn ja rahoituksen
hakemiseen ovat niitä, joille apuraha myönnetään, kun taas uusia ideoita syntyy myös

8. Saarela 2020, s. 14.

9. Helsingin kaupunki 2019.

sellaisten ryhmien ja yksilöiden tahoilla, joilla ei tätä kokemusta ole.¹⁰ Vaikuttaa siltä, että *Hallå!*-ohjelma tavoitti muutamia tällaisia hankkeita, ja tätä osaa kannattaisi kehittää edelleen.

Yhteenvedona voidaan todeta, että *Hallå!*-ohjelma puitteissa toimittiin monella tapaa oikein: se, että tukea myönnettiin myös suomenkielisille toimijoille, ei näytä muodostaneen minkäänlaista riskiä sille, että 'rahat olisivat valuneet suomenkielisille', vaan on nimenomaan edistänyt sitä, mitä tavoiteltiinkin – madaltaa kynnystä puhua toista kotimaista kieltä, lisätä ymmärrystä toista kieliryhmää kohtaan sekä kertoa ruotsin (ja muiden kielten) osaamisen hyödyistä. Yhteiset seminaarit sekä matalan kynnyksen tuki on koettu hyödyllisiksi, ja näitä hankkeet ovat arvostaneet. Resurssien optimaaliseksi hyödyntämiseksi joitain asioita voisi kuitenkin hieman hioa ja parantaa. Alla on listattu sellaisia kohtia, jotka Svenska kulturfonden voisi huomioida jatkossa.

Strategisten panostusten käsittelyyn ehdotetaan seuraavia toimenpiteitä:

1. Strategisista panostuksista päätettäessä on tärkeää, että ne pohjautuvat tietoon. Svenska kulturfonden oli tehnyt perusteellisen ympäristöanalyysin useiden vuosien aikana ennen *Hallå!*-ohjelman käynnistämistä, mutta tätä ei oltu kirjattu ylös. Yhteisen ymmärryksen helpottamiseksi strategisen ulottuvuuden osalta ja ohjelman yleisten tavoitteiden selkiyttämiseksi on suositeltavaa, että strateginen ohjelma pohjautuu tarkkaan harkittuihin taustamateriaaleihin.
2. Strategisen ohjelman tavoitteet on suositeltavaa muotoilla mahdollisimman selkeiksi, mutta kuitenkin niin, että ne eivät ole liian ahtaita. Jos ohjelman vaikutuksia on tarkoitus mitata, on hyvä määritellä, mitä tekijöitä halutaan mitata. Jos ohjelma on strateginen, on määriteltävä mitä strategisella tarkoitetaan.
3. On hyvä määritellä heti aluksi, minkälaiset hankkeet eivät sisälly ohjelmaan (esimerkiksi yksityisten henkilöiden jatkokoulutukset). Pohtikaa, onko tarkoituksenmukaista, että tutkimushankkeet kuuluvat samaan ohjelmaan tai kokonaisuuteen kuin pienemmät, konkreettiset hankkeet.

10. Vrt. niin kutsuttu "Matteus-vaikutus", josta on keskusteltu *Yhteiset pelisäännöt* -raportin julkistamisen yhteydessä 21.4.2021 (Hirvi-Ijäs & al. 2021).

4. Pitäkää ohjelma mahdollisimman yksinkertaisena eli että avun saaminen ja hakeminen on mahdollisimman epäbyrokraattista.
5. Miettikää myös sitä, olisiko jonkinlaiselle hankesuunnitelmalle tarvetta – hankkeen seurannan ja itse hakemuksen selventämisen kannalta – (varsinkin laajemmille) hankkeille, jotka ulottuvat pidemmälle ajanjaksolle. Todelliseen budjettiin pohjautuvan hankesuunnitelman avulla olisi mahdollista asettaa konkreettisia hankekohtaisia tavoitteita ja suunnitelmia esimerkiksi viestinnän osalta sekä arvioida hankkeen jatkomahdollisuuksia ohjelman jälkeen ja seurata näitä tavoitteita hankkeen edetessä.
6. Varatkaa tarpeeksi aikaa strategisen ohjelman käynnistämiseen sekä hakemusten läpikäymiseen.
7. Esitellkää aktiivisesti samantyyppisiä tai samankaltaiset tavoitteet omaavia hankkeita toisilleen niin, että nämä hankkeet voisivat muodostaa pienempiä verkostoryhmiä. Nämä ryhmät voisivat toimia yksittäisten hankkeiden tukena ja ajatustenvaihtokanavana.
8. Hankkeet, joissa on vain yksi vetäjä tai työntekijä, ovat haavoittuvaisia. Näin pienet hankkeet kannattaa pyrkiä saamaan osaksi jotain isompaa kokonaisuutta.
9. Mentorointi on itsessään hyvä asia ja monet pitivät sitä tervetulleena. Silti on hyvä miettiä, millaista mentorointia hankkeet tarvitsevat tai olisiko hyvä, että hankkeet itse ilmaisisivat kiinnostuksensa mentorointiin. Kalliin palvelun tarjoaminen ei ole tarkoituksenmukaista, jos sille ei koeta tarvetta.
10. Pohtikaa, millaisia vaihtoehtoja mentoroinnille löytyisi. Esimerkiksi tietyn tyyppiselle sisällölle sopivia tai muita ei-kaupallisia vaihtoehtoja. Yksi vaihtoehto voisi olla järjestää innovaatio- tai start-up-työpaja sellaisille hankkeille, jotka ovat kehittäneet uusia malleja tai tuotteita.

11. Enemmän huomiota olisi suositeltavaa kiinnittää ohjelman jälkeiseen aikaan hankerahoituksen loppuessa. Voisiko hankkeita auttaa jollain tavalla paremmin tässä kohtaa? Jos hankkeet olisi jaettu pienempiin verkostoihin, olisi mahdollista järjestää näiden verkostojen ja Kulturfondenin välisiä tapaamisia, joissa keskusteltaisiin hankkeiden mahdollisuudesta jatkaa toimintaansa.
12. Selkeämmät tavoitteet viestinnän suhteen mahdollistaisivat yleisön paremman tavoittamisen. Kertokaa selkeästi, mitä hankkeiden toivotaan viestivän ja kenelle, mukaan lukien yleinen esittelyteksti itse ohjelmasta. Huolehdiikaa viestintäresursseista.

Apurahojen kohdentamisen osalta todetaan seuraavaa:

1. Kun halutaan vaikuttaa kieliin kohdistuviin asenteisiin, on hyvä olla liikkeellä ajoissa. Siksi kannattaa pohtia peruskouluille, varhaiskasvatukseen ja toiselle asteelle suunnattujen hankkeiden priorisoimista.
2. Ihmisten välisiä fyysisiä kohtaamisia on vaikea korvata (esimerkiksi digitaalisella toiminnalla), erityisesti silloin, kun kyseessä on nuoret. Monet *Hallå!*-ohjelman hankkeet osoittavat fyysisten kohtaamisten tärkeyden. On myös etua siitä, että hanke kestää pidemmän ajan, jolloin pystytään paremmin vaikuttamaan kielellisten esteiden purkamiseen sekä madaltamaan kynnystä toisen kotimaisen kielen puhumiseen. Miettikää, mielellään yhdessä muiden rahoittajien kanssa, voisiko kaikille kouluille tarjota mahdollisuuden tällaiseen kohtaamiseen kerran vuosiluokan aikana.
3. Pohtikaa, olisiko erityyppiset hankkeet syytä erottaa toisistaan, jotta niiden keskinäinen vertailu olisi helpompaa arviointiprosessissa ja että eri hanketyyppien mitattavien tavoitteiden tunnistaminen olisi mahdollista.
4. Harkitkaa yhteistyötä muiden säätiöiden kanssa kieli- ja kulttuurirajat ylittävien journalististen hankkeiden rahoittamiseksi.

5. Uussuomalaiset tulevat olemaan yhtä merkittävämpi ryhmä yhteiskunnassa. Siksi erityisesti tämän ryhmän tavoittaminen laajemmassa mittakaavassa olisi tärkeää ja vaatisi samantyyppisiä erityispanostuksia kuin *Hallå!*-ohjelman puitteissa tehtiin suomenkielisten tavoittamiseksi. Hakemuksen tekemiseen sekä hankkeen luomiseen olisi hyvä tarjota apua. *Svenska för invandrare* -hankkeen tulokset olivat lupaavia ja mahdolliset vaikutukset tärkeitä.
6. Miettikää, miten isompien organisaatioiden ulkopuolella olevia hankkeita voisi tukea viestinnässä ja markkinoinnissa sekä sellaisia hankkeita, joilta puuttuu kokemusta näistä.
7. Resursseja kannattaisi suunnata tulosten levittämiseen tai sisällyttää tämä vaatimuksena hakemuksessa olevaan budjettiin.

Lähteet

- Heliskoski, J., Humala, H., Kopola, R. Tonteri, A. ja Tykkyläinen, S. (2018) *Vaikuttavuuden askelmerkit. Työkaluja ja esimerkkejä palveluntuottajalle*, Sitran selvityksiä 130, Helsinki: Sitra.
(<https://media.sitra.fi/2018/03/27105443/vaikuttavuuden-askelmerkit.pdf>)
- Helsingin kaupunki (2019) Helsingin seudun vieraskielisen väestön ennuste 2018–2035, Tilastoja 2019:3. (https://www.hel.fi/hel2/tietokeskus/julkaisut/pdf/19_03_14_Tilastoja_3_Vuori.pdf)
- Hirvi-Ijäs, M., Renko, V., Lahtinen, E. (2021) *Yhteiset pelisäännöt*. Säätiörahoituksen merkitys kulttuuri- ja sivistysjärjestöjen toiminnassa. Cuporen verkkojulkaisuja 66. Kulttuuripolitiikan tutkimuskeskus Cupore.
(<https://www.cupore.fi/fi/julkaisut/cuporen-julkaisut/yhteiset-pelisaennoet>)
- Hyvän Mitta. *Vaikuttavuuden jäljillä – opas yhteiskunnallisen vaikuttavuuden kehittämiseen* (2019). (<https://www.hyvanmitta.fi/wp-content/uploads/2019/12/Hyva%CC%88n-Mitta-Ty%C3%B6kirja-final.pdf>)
- Pitkänen, Ville & Westinen, Jussi (2017) *Puhut sie ruotsia?/Talar du svenska?* Tutkimus suomenkielisten asenteista ruotsin kieleen ja ruotsinkielisiin, e2.
(<https://www.e2.fi/hankkeet-ja-julkaisut/julkaisut/puhut-sie-ruotsia-tutkimus-suomenkielisten-asenteista-ruotsin-kieleen-ja-ruotsinkielisiin.html>)
- Saarela, Jan (2020) *Den svenskspråkiga befolkningens utveckling i Finland 1990–2040*, Magma och Folktinget. (<https://magma.fi/wp-content/uploads/2020/04/Den-svenskspr%C3%A5kiga-befolkningen-i-Finland-1990-2040.pdf>)
- Saukkonen, Pasi (2015) *Koneen Säätiön suunnattujen hakujen toteutus, tulokset ja vaikuttavuus*, Vaikuttavuusselvitys 2015.
(https://www.koneensaatio.fi/wp-content/uploads/ks_raportti_03.pdf)
- Svenska kulturfonden (2014, 2018) Årsbok
- Opetushallitus (2018) *Mitä nuoret ajattelevat kulttuurisesta moninaisuudesta ja avarakatseisuudesta?* FaktaExpress 4B/2018.
(https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/faktaaexpress_4a_2018.pdf)

LIITE 1:

Kaikki hankkeet, joille myönnettiin Hallå!-apuraha

Taulukko 6. **KAIKKI HANKKEET SUURUUSJÄRJESTYKSESSÄ (MYÖNNETYN SUMMAN MUKAAN) JAOTELTUINA TOIMINTAKATEGORIAN MUKAAN**

 Hanke osallistui Crazy Townin mentorointiin ja hankkeen henkilöitä haastateltiin tätä arviointia varten.

 Hankkeen henkilöitä haastateltiin tätä arviointia varten.

Päiväkodit, iltapäiväkerhot, koulutus 1. aste				
Hankkeen nimi	Kuvaus	Myönnetty summa	Pääasiallinen kohderyhmä, ikä, vuotta	Hankkeen tavoittamien henkilöiden lukumäärä
Lillgårdens Hallå-klubb	Suomen kerho ruotsinkielisille 2–5-vuotiaille lapsille (Kemiönsaari)	5 000 €	1–5	noin 100
Hallå Kaustinen!	Kouluvaihto Teerijärven ja Kaustisen koulujen välillä.	5 000 €	7–12	300
Hallå Kaustinen/Kaustby!		5 000 €	7–15	360
Tillsammans på två språk – "Fa till Köst å bråtas"	Yhteisiä aktiviteetteja Kruunupyyn ja Kaustisen nuorille.	5 000 €	13–15	noin 300
Hallå på svenska ja suomeksi!	Toisen kotimaisen kielen esittelemine Houtskarin päiväkodissa kaksikielisen projektityöntekijän avulla.	10 000 €	0–60	50
Virveli	Suomen kielen esittelemine ruotsinkielisille lapsille draamakavattajan avulla (Maalahti).	10 000 €	1–5	30
Lekande lätt på svenska	Kaksikielisen ympäristön luomine iltapäiväkerhossa 0–2. luokkien oppilaille, ruotsin kerho 3–9. luokkien oppilaille (Vaasa).	10 000 €	7–12	60
Pjelax & Kirkkonummi	Vaihtoja ja yhteisiä kokemuksia Pjelaxin ruotsinkielisten oppilaiden ja Kirkkonummen suomenkielisten oppilaiden välillä.	10 000 €	10–13	190
Hallå Sibbo	Uusien musiikkia hyödyntävien oppimismenetelmien kehittämine ruotsin opetuksen välineiksi.	30 000 €	6–50	150

Päiväkodit, iltapäiväkerhot, koulutus 1. aste

Hankkeen nimi	Kuvaus	Myönnetty summa	Pääasiallinen kohderyhmä, ikä, vuotta	Hankkeen tavoittamien henkilöiden lukumäärä
Språkens Lärstig i Larmsmo/ Kielten opinto-polku Luodossa	Työskentelytapojen ja materiaalin luominen toisen kielen ymmärtämisen lisäämiseksi. Kohderyhmänä lapset ja henkilökunta varhaiskasvatuksessa, seurakunnan päiväkerhossa ja esikoulussa.	40 000 €	1-65	450
Kahta kieltä toimien – Jobba tillsammans på två språk	Työpajoja, joissa luodaan uusia menetelmiä toiminnalliseen kielienopetukseen.	60 000 €	6-13	100
Svenska för invandrare	Kielilähettiläiden kouluvierailuja ja läksykerhoja, joissa kielilähettiläiden äidinkieli on muu kuin ruotsi tai suomi.	80 000 €	12-22	noin 1 000
Hallå STEAM!	Kaksikielistä ja poikkitieteellistä ilmiöpohjaista opetusta peruskoululle. Työpajoja + aktiviteetteja, kouluvierailuja, Steam-päiviä.	80 000 €	11-19	760 + Yle Areenan ohjelmat
Språkfönstret öppet – Kieli-ikkunat auki	Toinen kotimainen kieli mukaan opetukseen projektityöntekijän/-opettajan avulla (Raasepori).	100 000 €	9-11	600
Hallå!-sovellus pienille lapsille Moka Mera Lingua	Uuden sovelluksen kehittäminen kielienoppimiseen, useita kieliä.	400 000 €	2-8	n. 135 000 tähän mennessä

Koulutus, 2. aste

Hankkeen nimi	Kuvaus	Myönnetty summa	Pääasiallinen kohderyhmä, ikä, vuotta	Hankkeen tavoittamien henkilöiden lukumäärä
Vänskolan i Vörå – Ystävyysskoulu Vöyriellä	Kuopion ja Vöyrin lukioiden väliset ystävyysskouluvierailut.	6 000 €	16-18	50-100
Språkvänner/ Kielikaverit (Hyvinkää)	Pitkäaikaisen yhteistyön kehittäminen ja vaihto Kristiinankaupungin ja Hyvinkään lukioiden välillä.	10 000 €	16-20	500-700
Språkvänner/ Kielikaverit (Kr.kaup.)		10 000 €	16-18	30
Framgång med svenskan	Ruotsin kielen näkyvyyden lisääminen tapahtumien, luontosarjojen, lukupiirien jne. kautta.	10 000 €	15-18	100-150
Våga tala	Asiakaspalvelukurssi ja tapahtumia ruotsiksi.	20 000 €	15-20	noin 100

Koulutus, 2. aste

Hankkeen nimi	Kuvaus	Myönnetty summa	Pääasiallinen kohderyhmä, ikä, vuotta	Hankkeen tavoittamien henkilöiden lukumäärä
Konstig svenska	Tandem-opetusta ja vierailuja Savonlinnan Taidelukion ja Töölön lukion välillä.	20 000 €	16–17	yli 20
VERKKO – NÄTET (Älä mene merta edemmäs kalaan)	Kieli- ja kulttuurivaihto Teuvan lukion ja Närpiön lukion välillä eLuokkatandem-menettelyn mukaan.	20 000 €	17–19	37 + välillisesti koko koulu
Från tvångs-svenskan till nyttsvenska	Vierailuja + suullisia ja kirjallisia harjoituksia Tohmajärven ja Kemiönsaaren lukion oppilaiden välillä.	20 000 €	16–18	500
ELuokkatandemista luonnolliseen kielenkäyttöön	Ystävöppilastoiminta, opintomatkoja ja eluokkatandem-opetusta Leppävirran ja Petolahden välillä sekä yhteistyö paikallisten koulutustahojen ja yritysten välillä.	20 000 €	16–18	100
Kieliseikkailu	Yhteinen luontoleiri ja vierailuja Suomensalmen ja Mustasaaren lukiodien välillä.	20 000 €	16–18	yli 100
Filosoficafé-filosofiakahvila	Yhteinen filosofiakahvila Katedralskolanin ja Turun Suomalaisen Yhteiskoulun opiskelijoille. Tavoitteena kehittää pysyvä malli.	21 450 €	16–20	100
TILLSAMMANS för Finland – YHDESSÄ Suomen hyväksi	Työpajoja ja vaihtotoimintaa Vaasan, Espoon ja Maarianhaminan ammattikoulujen välillä. Myös työharjoitteluja toisella kotimaisella kielellä.	45 000 €	17–25	noin 80
Hurrikaani – suomen ja ruotsin kielen pyörteissä. Ett pilotprojekt mellan yrkesläroanstalter	Yhteinen leiriviikko ja muuta yhteistyötä Axxellin ja Rovaniemen REDU-ammattikoulun välillä.	50 000 €	16–25	noin 50
Yhdessä! – Tillsammans!	Tandem-opetusta, vaihtotoimintaa ja kulttuurielämyksiä toisella kotimaisella kielellä ruotsin- ja suomenkielisille lukiodien oppilaille Pietarsaareissa ja ympäri maata.	80 000 €	16–19	noin 800
Bonda!	Digitaalinen alusta Arcadan opiskelijoiden lyhytelokuille, joita on tarkoitus käyttää lukiodien kieltenopetuksessa.	90 000 €	19–25	200–300 tähän mennessä
Hallå Hackaton!	Hackathon-tapahtuman käyttäminen pedagogisena menetelmänä ongelmien ratkaisemiseksi yhdessä kahdella kielellä. Hankkeeseen osallistuivat Mustasaaren, Kyrönmaan ja Suomensalmen lukiot sekä elinkeinoelämä.	150 000 €	16–50	noin 70

Muu koulutus

Hankkeen nimi	Kuvaus	Myönnetty summa	Pääasiainen kohderyhmä, ikä, vuotta	Hankkeen tavoittamien henkilöiden lukumäärä
Fackspråk och kultur i språkbud	Kolme kielikylpykurssia Työväen Sivistysliiton jäsenille. Valmisteleva kurssi + kielikylpumatka Ahvenanmaalle.	17 000 €	40–50	noin 20
Heinola i tiden 2018–2021	Ruotsinkielisiä aloitteita Heinolan työväenopiston kautta: kahvihetkiä, kulttuuri-matkoja, kirjastoyhteistyötä, tapahtumia.	20 000 €	50+	noin 150
Toinen kotimainen kulttuuri / Kultur med din granne	Kohtaamisia eri-ikäisten suomen- ja ruotsinkielisten välillä Kauniaisten kansalaisopiston järjestämien kulttuuri- ja taide-tapahtumien kautta sekä lukupiireissä.	25 000 €	19–70	noin 200
Åbo Haloo -hanke	Ryhmätoimintaa vanhemmille suomen- ja ruotsinkielisille ihmisille Turussa. Kulttuuri- ja luontoelämyksiä, keskusteluja.	30 000 €	68–92	25
SpeakUP!	Kielen oppimista työpajaympäristössä työnhakijoille tandem-mallin avulla. Ammatillisen kielimateriaalien työstäminen.	30 000 €	Keski-ikä: 44	30
Rohkeasti ruotsiksi – koulukielestä käyttökieleksi perhevapailla	Keskustelutalaisuuksia, tapaamisia, ruotsinkielisiä lukupiirejä työelämässä oleville äideille, jotka ovat perhevapaalla.	50 000 €	20–50	270
TaiKon goes Hallå!	Taidekasvatusta kouluissa kielitwistillä. Keskiössä taide: painopiste kommunikaatiossa, mikä luo turvallisen ympäristön kielenoppimiselle.	60 000 €	lapset ja aikuiset	noin 150
Tandem – Tandemi	Sosiaaliset ja pedagogiset toimintamuodot ruotsin ja suomen harjoitteluun sekä verkoston luominen. Perhekahviloita, kielikahviloita, tandem-opetusta varusmiespalveluksen aikana.	80 000 €	kaiken ikäiset	2 500
Jag praktiserar på svenska	Aktiviteetteja kieliohjelman toteuttamisen tukemiseksi Varsinais-suomen sairaanhoitopiirissä. Räättälöityjä kielikursseja eri kohderyhmille, työkierto Ahvenanmaan keskussairaalaan.	100 000 €	25–45	100–200
Språkmentorer och digital språk-handledning för läkare	Kieliohjausta lääkäreille Vaasassa ruotsinkielisten potilaiden hoitoon robotin ja henkilökohtaisen ohjauksen avulla. Kielenopetusta draamapedagogin kanssa.	100 000 €	18–99 (mukaan lukien potilaat)	noin 100 (mukaan lukien lääkärin ja potilaat)

Tutkimus, koulutus 3. aste

Hankkeen nimi	Kuvaus	Myönnetty summa	Pääasiallinen kohderyhmä, ikä, vuotta	Hankkeen tavoittamien henkilöiden lukumäärä
eMöjlighet	Eluokkatandemin kehittäminen peruskoulun kielenopetuksen menetelmänä. Testataan Rantakylän koulussa Joensuussa yhteistyössä Pedersören Sursik skolanin kanssa.	20 000 €	15–16	yli 50
Ville visar vägen – häng med!	Materiaalin kehittäminen kielenoppimista varten digitaaliseen VILLE-oppimisympäristöön (Turun yliopisto), jossa oppimisen kehitystä on mahdollista seurata.	20 000 €	13–19	ei tiedossa
Svensk affärs-kommunikation i den digitala eran	Digitaalisen multimodaalisen opetusmateriaalin kehittäminen ruotsinkieliseen yritysviestintään (sekä äidinkielenä että vieraana kielenä) Hankenilla.	40 000 €	18–30	noin 100
Kaksikielinen dialogiopas akuuttihoitotyöhön	Kaksikielisen julkisen dialogioppaan kehittäminen akuuttihoitotyöhön, joka on käytökelvoinen koulutusmateriaalina ja työelämässä (Tampere).	50 000 €	16–60	noin 180
Bli proffs!	Digitaalisten opintokokonaisuuksien kehittäminen yhteistyössä elinkeinoelämän kanssa. Ruotsin vapaasti valittavia opintojaksoja Satakunnan ammattikorkeakoulussa.	80 000 €	20–50	noin 100
Två språk – tusen möjligheter – Kaksi kieltä – tuhat mahdollisuutta	Yhteistyöhanke Novian ja Turun ammattikorkeakoulun välillä, jonka tarkoituksena on vahvistaa opiskelijoiden viestintätaitoja yhteistyössä yksityisen sektorin kanssa. Kursseja, stand-upia, kirjoitustyöpajoja, kielikahviloita.	80 000 €	18–25	noin 230 + Åbo Under-rättelser –lukijat
Häng med i svängarna – på svenska!	Uusien menetelmien kehittäminen yläkoulun kielenopetukseen (Jyväskylän yliopisto).	100 000 €	13–15	300
Tandemlärande i undervisnings-praktiken – Tandemopiskelua opetusharjoittelussa	Jyväskylän yliopiston ja Åbo Akademin opettajaopiskelijoille suunnattu tandemopiskelun hanke yhteistyössä Vasa övnings-skolanin ja Jyväskylän normaalikoulun kanssa.	120 000 €	noin 13–65	ei tiedossa
DigiLust	Ruotsinopettajien digiosaamisen kehittäminen ja yhteistyöfoorumi suomenkielisten lukioiden ja korkeakoulujen ruotsinopettajille (Tampereen yliopisto).	145 000 €	16–60	40 opettajaa + n. 4 000 opiskelijaa
Hjärtat klappar för språk	Kielipedagogiikkaa ja kielididaktiikkaa suomenkielisissä kouluissa opettajina toimiville sekä tuleville luokanopettajille, jotka opettavat ruotsia ilman kielenopettajan koulutusta (Oulun yliopisto).	175 000 €	oppilaat ja opettajat	noin 200

Tutkimus, koulutus 3. aste

Hankkeen nimi	Kuvaus	Myönnetty summa	Pääasiallinen kohderyhmä, ikä, vuotta	Hankkeen tavoittamien henkilöiden lukumäärä
Mofi 2.0 – Tutkimus- ja kehityshanke	Äidinkielenomaisen suomen kielen opetuksen kehittäminen yhteistyön ja kollegiaalisen oppimisen kautta. Opas mofi-opetuksen yhteisiä suuntaviivoja varten. ÅA, Vasa övningsskola ja Opetushallitus.	218 000 €	12–60	150
Monikielinen didaktiikka ja kielirajat ylittävä dialogi (DIDIA)	Monikielisyydidaktiikan mallien kehittäminen kasvatustieteen opiskelijoille, opettajille ja oppilaille (HY).	300 000 €	8–60	500+
Alla språk med! Kaikki kielet mukaan! – Case Vaasa	Toisen kotimaisen kielen (ruotsi ja suomi) työskentelytapojen kehittäminen, juurruttaminen ja levittäminen. Hankkeeseen sisältyy neljä kokonaisuutta ja työskentelytavat pohjautuvat toimintatutkimukseen. (ÅA, yhteistyössä Vaasan kaupungin kanssa).	300 000 €	4–18	30 opettajaa, 400 oppilasta
Uni för ett tvåspråkigt samhälle	Kaksikielisyyden kehittäminen Helsingin yliopistossa mm. jatkokoulutuksen ja tutkimuksen kautta sekä ottamalla käyttöön kaksikielisiä elementtejä.	300 000 €	19–30	ei tiedossa

Taide yleinen

Hankkeen nimi	Kuvaus	Myönnetty summa	Pääasiallinen kohderyhmä, ikä, vuotta	Hankkeen tavoittamien henk. lukumäärä
Pitkää journalismia suomenruotsalaisista aiheista	Suomenkielisiä artikkeleita ruotsinkielisistä aiheista ja henkilöistä, julkaistu mm. Helsingin Sanomissa.	10 000 €	6–99	useita tuhansia
Samassa piirissä – I samma ring	Hanke ei toteutunut.			
Kaksikielinen Kustavi / Tvåspråkig Gustav	Ruotsinkielisen ohjelman sisällyttäminen Volter Kilpi Kustavissa -kirjallisuusviikkoon sekä luentoja ja retkiä.	10 000 €	35–80	noin 7 000
Minutsånger – Minuuttilauluja (Hoppsorna – Hupsulit)	14+14 lyhyen animoidun lauluvideon (Minuuttilauluja) tuottaminen. Laulut on julkaistu Yle Areenassa (Lasten Areena) sekä ruotsiksi että suomeksi.	55 000 €	2–4	yli 1 miljoona
Ord och inga visor	Menetelmän kehittäminen, jossa keskustelu, leikki ja visuaalinen luominen muodostavat luonnollisen kommunikaation kielirajojen yli. Kouluille, päiväkodeille, palvelutaloille, vastaanottokeskuksille jne.	60 000 €	11–13	noin 600 + vierailijat
Hantverksdopp	Taito-yhdistysten välinen yhteistyöhanke kaksikielisten käsityötyöpajojen luomiseksi lapsille ja heidän vanhemmilleen.	60 000 €	3-vuotiaasta alkaen	130
Sama på svenska	Kaksikielinen musiikki- ja kulttuurimaksiini (2/kk), joka lähetettiin Helsingin Lähiradiossa.	120 000 €	30+	Yli 1 000

Musiikki				
Hankkeen nimi	Kuvaus	Myönnetty summa	Pääasiallinen kohderyhmä, ikä, vuotta	Hankkeen tavoittamien henkilöiden lukumäärä
Pensionärskören Furorna, Seniori-kuoro Ruusut ja Ritarit	Yhteistyö Furorna- ja Ruusut ja Ritarit -kuorojen välillä kontaktien luomiseksi kielirajojen yli laulun avulla.	5 000 €	60+	100 + sadat konsertti-vieraat
Hej Haloo!	Kaksikielisen lastenopperan (Vickan & Väinö) tuottaminen. Oopperassa kielitaito & kaksikielisyys ovat normaaleja ja hauskoja asioita.	30 000 €	4-12	1500
Unga Röster – Finlands Ungdomskör / Suomen Nuorisokuoro	Kaksikielinen kuorotoiminta, työpajoja, seminaareja ja konsertteja. Uuden kaksikielisen kuoron perustaminen: Suomen Nuorisokuoro	150 000 €	16-26	30 kuoro-laulajaa + yleisö
Tjolahäpp! 2.0	Tjolahäpp-konseptin kehittäminen, lasten-lauluja kahdella kielellä. Musiikkipedagoginen jatkokoulutus lapsille & opettajille + suurkonsertti.	200 000 €	0-8 + aikuiset	500 fyysistä + 25 000 digitaalista

Näyttämötaide				
Hankkeen nimi	Kuvaus	Myönnetty summa	Pääasiallinen kohderyhmä, ikä, vuotta	Hankkeen tavoittamien henkilöiden lukumäärä
I samma båt – Samassa veneessä	Teatterityöpajoja dell'arte-tekniikalla tarkoituksena vahvistaa ruotsin-, suomen- ja muunkielisten kielitaitoja. Pedagogisen materiaalin kehittäminen esim. draama-videoita lapsille ja nuorille.	40 000 €		
RimCirkus 2018–2021	Päiväkoti- ja kouluikäisten lasten ruotsin ja suomen taitojen kehittäminen draama- ja sirkuspedagogiikan avulla Vantaalla. RimCircus -metodiikan opas opettajille.	120 000 €	3-55	250
Omskakas! Uudenlainen metodi kielen oppimiseen	Menetelmä kehittäminen draaman hyödyntämiseksi kielenoppimistarkoituksessa. Kirjan ja taustatekstien tuottaminen sekä käytännön harjoituksia.	150 000 €	10-60	tähän mennessä 1 000+
Hoppa på! Kaksikielisen yleisötyön digiloikka	Svenska Teaternin yleisötyön kehittäminen tavoitteena tehdä teatterista tavoitettavampi ja houkuttelevampi suomenkieliselle yleisölle digitaalisilla apuvälineillä.	150 000 €	0-99	1 260

Yhteiskunta, vaikuttamishanke

Hankkeen nimi	Kuvaus	Myönnetty summa	Pääasiallinen kohderyhmä, ikä, vuotta	Hankkeen tavoittamien henkilöiden lukumäärä
Suomen Ice-hearts – berika den språkliga mångfalden	Suomenkielisten oppilaiden tukeminen ruotsin kielessä ilmiöoppimisen avulla. Kohderyhmänä sekä heikosti suoriutuneet että hyvin menestyvät oppilaat.	50 000 €	12–16	200–300
Svenska och finska på stan i Åbo 2018–2021	Turussa toteutettu sateenvarjoprojekti, jonka tavoitteena oli yhdistää laaja-alaisesti eri toimijoita ja vahvistaa kaupungin kaksikielisyttä verkostoitumisen, näkyvyyden lisäämisen ja tapahtumien kautta.	70 000 €	6–18	400–500
Teckna hej till mig!	Kielitapaamisia, joiden tavoitteena on lisätä suomenruotsalaisen viittomakielen näkyvyyttä, esittelyvideon luominen sekä verkostoituminen eri ryhmien välillä (suomenruotsalaista viittomakieltä puhuvat, suomalaista viittomakieltä puhuvat sekä kuurot ja enemmistökieltä puhuvat).	75 000 €	0–90	noin 400
Vi är IFK – yhdessä hauskempaa	Kaksikielisyttä ja ruotsinkielistä viestintää vahvistavan hankkeen jatkaminen HIFK:ssä mm. videosarjan, mobiilisovelluksen, somen ja mainosten avulla. Uusi ruotsinkielinen tiedottaja.	75 000 €	18–70	15 000–20 000
Kielilähettiläät – Språkambassadörerna -verkosto	Kielilähettiläät vierailevat kouluissa, organisaatioissa ja yrityksissä tavoitteena motivoida ihmisiä oppimaan toista kotimaista kieltä.	250 000 €	12–23	12 000

Vapaa-ajan aktiviteetit

Hankkeen nimi	Kuvaus	Myönnetty summa	Pääasiallinen kohderyhmä, ikä, vuotta	Hankkeen tavoittamien henkilöiden lukumäärä
Kielikerho	Yhteistyö Evijärven ja Pedersören 4H-kerhojen välillä. Yhteisiä aktiviteetteja ja tapaamisia kahdella kielellä. Kielenoppiminen käytännön aktiviteettien kautta.	10 000 €	11–12	20
Språkbud och idrott i Raseborg	Suomenkielisten nuorten rekrytoiminen BK-46 -käsipallojoukkueeseen Raaseporissa. Tavoitteena on tehdä toiminnasta kaksikielistä ja luoda yhteyksiä kieliryhmien välille.	10 000 €	6–8	150–200
Yhdessä Tillsammans	Vaihto Suomen ruotsinkielisten nuorisoseurojen liiton (FSU) ja Suomen Nuorisoseurojen välillä. Pienryhmävierailut ruotsin- ja suomenkielisten nuorten välillä. Kokemuksista keskustellaan ryhmässä jälkikäteen.	50 000 €	18–25	noin 450
Idrott så in i Norden	Finlands Svenska Idrott -liiton hanke, jonka tavoitteena on vahvistaa kielirajat ylittävää toimintaa urheiluvallmennuksessa. Tarkoituksena on järjestää koulutuksia valmentajille ja ohjaajille monikielisten valmennuksien toteuttamisesta sekä luoda mentorointiverkosto yhteistyössä ruotsalaisten toimijoiden kanssa.	185 000 €	8-vuotiaasta alkaen	5 855

LIITE 2:

Yhdeksän CASE-esimerkkiä *Hallå!*-hankkeista

	<i>Hankkeen nimi</i>	<i>Hanketyyppi</i>
Case 1	Moka Mera Lingua	Päiväkoti, lapset 0–6 vuotta
Case 2	Svenska för invandrare	Koulutus, vuosikurssit 1–9
Case 3	Hurrikaani	Koulutus, 2. aste
Case 4	Hallå Hackaton!	Koulutus, 2. aste
Case 5	Heinola i tiden	Muu koulutus
Case 6	Bli proffs!	Tutkimus, koulutus 3. aste
Case 7	Suomen Nuorisokuoro	Musiikki
Case 8	Suomen Icehearts	Yhteiskunta/vaikuttamishanke
Case 9	Kielilähettiläät	Yhteiskunta/vaikuttamishanke

Moilo: Moka Mera Lingua

Moilon taustavoimilla **Suzan Aledinilla** ja **Petra Holmilla** on pitkäaikaista kokemusta sisällön tuottamisesta lapsille. Kun he huomasivat mahdollisuuden hakea apurahaa *Hallå!*-ohjelman puitteissa, he saivat sysäyksen uuden idean kehittämiseksi. Ideasta syntyi sovellus (*Moka Mera Lingua*) 3–8-vuotiaille lapsille tarkoituksena tutustuttaa lapset vieraaseen kieleen leikin avulla (*Learning Through Play*). Sovelluksessa on kaksi päähenkilöä, jotka näyttävät erilaisilta ja puhuvat eri kieltä, mutta ovat silti parhaita ystäviä, jotka ymmärtävät toisiaan ja tekevät asioita yhdessä.

Kielet ovat ovi meidän maailmaamme, ja kieli ja kulttuuri kuuluvat yhteen. Jos ymmärtää muita kieliä, ymmärtää myös muita ihmisiä. Toivomme, että lapset saavat hyvin aikaisessa vaiheessa kontaktin vieraisiin kieliin – sillä heillä on kyky oppia nopeammin ja heille oppiminen on myös helpompaa. Alle 5-vuotiaat lapset käyttävät kielen oppimiseen samoja osia aivoissa, kuin mitä he käyttävät äidinkielen opetteluun. Siksi on etu, että sen ikäiset saavat yhteyden uuteen kieleen. Sovellus voi toimia porttina ja ensimmäisenä kontaktina uuteen kieleen, ja toivomme, että se saa heidät uteliaiksi uutta kieltä kohtaan ja motivoi heitä kielten opiskeluun myöhemmin koulussa.

– PETRA HOLM

Sovellusta testanneet lapset antoivat hyvää palautetta. Tarkoituksena oli myös sovelluksen lanseeraamisen jälkeen seurata, miten lapset ja varhaiskasvatuksen opettajat ottivat sovelluksen vastaan, miten lapset oppivat ja millä tavalla. Tämä olisi kuitenkin vaatinut vierailuja päiväkodeissa, joista oli kyllä sovittu Helsingin kaupungin kanssa, mutta pandemian vuoksi vierailuja ei ollut mahdollista toteuttaa. Saatavilla olevan tiedon perusteella sovellus on kuitenkin ollut menestys: huhtikuussa 2021 sovellusta oli ladattu noin 135 000 kertaa, joista 120 000 Suomessa. Kun huomioidaan se, että tämä luku on kolmasosa koko kohderyhmän koosta, sitä voidaan pitää vaikuttavana. Sovelluksen lanseeraamisen yhteydessä tuottajat olivat myös yhteydessä Suomen kaupunkeihin ja kuntiin, ja useat näistä ilmoittivat ottavansa *Moka Mera Lingua* -sovelluksen käyttöön varhaiskasvatuksessa. Verkkohaun perusteella voidaan myös todeta, että sovelluksella on uusia käyttäjiä kaupunkien ja kuntien joukossa.

Vaikka ajatuksena oli, että sovellusta käytettäisiin Suomessa, kiinnostus sitä kohtaan on herännyt myös ulkomailla. Jo nyt sovellusta on ladattu muun muassa Ruotsissa, USA:ssa, Vietnamissa ja Hollannissa. Vuonna 2021 sovellus oli ehdolla *Kidscreen Awards* -palkinnon saajaksi kategoriassa ”paras opetussovellus” (*Best Learning App*). Kyseessä on kansainvälinen kilpailu, jonka ehdokkaat ovat globaalien jättiläisten edustajia, kuten Pixar, DreamWorks ja Disney. Ainoa pohjoismaalainen ehdokas samana vuonna oli Lego.

Emme osanneet odottaa, että pääsisimme edes ehdolle näin pienenä toimijana. Tämä on iso juttu meille näkyvyyden kannalta. Tulevaisuudessa amerikkalaiset lapset puhuvat siis suomenruotsia!

– SUZAN ALEDIN

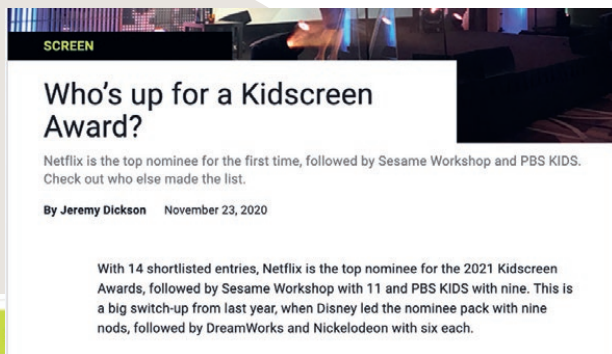

kidscreen NEWS EVENTS MAGAZINE

DIGITAL—PRESCHOOL

Best Learning App—Branded
Canticos Bilingual Preschool (Encantos Media Studios)
LEGO DUPLO World (The LEGO Group, StoryToys, Touch Press)
Sesame Street Alphabet Kitchen (Sesame Workshop)

Best Learning App—Original
Duolingo ABC (Duolingo)
Moka Mera Lingua (Moilo)
Pinna (Pinna)

Who's up for a Kidscreen Award?

Netflix is the top nominee for the first time, followed by Sesame Workshop and PBS KIDS. Check out who else made the list.

By Jeremy Dickson November 23, 2020

With 14 shortlisted entries, Netflix is the top nominee for the 2021 Kidscreen Awards, followed by Sesame Workshop with 11 and PBS KIDS with nine. This is a big switch-up from last year, when Disney led the nominee pack with nine nods, followed by DreamWorks and Nickelodeon with six each.

Lähtökohtana oli, että sovelluksen hahmot puhuisivat suomea ja ruotsia, ja tarkoituksena oli tukea ruotsin- ja suomenkielisiä lapsia toisen kotimaisen kielen oppimisessa. Sovelluksen tekijät halusivat kuitenkin ottaa mukaan myös muita Suomessa puhuttavia kieliä, kuten esimerkiksi juuri maahan muuttaneiden puhumia kieliä. Sen vuoksi sovelluksessa on alusta alkaen ollut mukana kahdeksan kieltä (ruotsi, suomi, englanti, ranska, espanja, venäjä, arabia ja kiina). Vuosi lanseerauksen jälkeen mukaan tuli myös saksa. Hanke sai *Hallå!*-ohjelman

suurimman myönnetyn apurahan (400 000 euroa) sekä lisäksi 150 000 euroa Brita Maria Renlundin muistosäätiöltä. Suurin osa tuista käytettiin itse pelin ohjelmoimiseen sekä studioäänitykseen, näyttelijöiden kuluihin ja tekijänoikeuksiin – sekä tutkimusten tekemiseen että sovelluksen testaamiseen hankkeen kuluessa. Hankerahat olivat lopussa helmikuussa 2020, kun sovellus oli lanseerattu.

Saksan kielen tuotannon kulut saatiin katettua Goethe Institutin ja Saksan Helsingin-suurlähetystön avulla, ja kaikki heidän tukensa käytettiin tuotantokuluihin. Mutta nyt meidän on jollain tavalla saatava minimipalkka, joka kattaa edes osan meidän työstämme, jota teemme sovelluksen eteen.

– PETRA HOLM

Tuottajat pitivät tärkeänä sitä, että sovellus on myös jatkossa ilmainen ja osallistava. Vastaavanlaisia sovelluksia, joiden kohderyhmä on näin nuoret lapset ja joissa olisi näin monta kieltä, ei ole olemassa. Siksi toiveena on, että *Moka Mera Lingua*-sovellus voisi jatkaa pitkään ja sisältäisi vieläkin enemmän kieliä. Tätä varten tarvitaan kuitenkin rahoitukseen osallistuvia yhteistyökumppaneita, joita Moilo toivoo ja uskoo löytyvän: vastikään Moilo sai päätöksen, että heille on myönnetty Nordplus-apuraha, joka mahdollistaa tanskan, norjan ja islannin mukaan ottamisen sovellukseen. Työ tehdään yhdessä kyseisten maiden yliopistojen kanssa, jotka ovat myös kiinnostuneet tekemään sovellukseen liittyvää tutkimusta. Tällaiset edistysaskeleet, kuten myös ehdokkuudet kansainvälisissä kilpailuissa, todistavat, että sovellus sekä koetaan korkeatasoiseksi että herättää kansainvälistä kiinnostusta.

Svenska för invandrare

Svenska för invandrare -hankkeesta vastaa NordicSom-yhdistys. Yhdistyksen perustaja **Ahmed Hassan** haki tukea Svenska kulturfondenilta ja hänet ohjattiin hakemaan apurahaa *Hallå!*-ohjelmasta. Hakemuksessa esitetty budjetti oli 230 000 euroa ja hankkeelle myönnettiin 80 000 euroa. Hassan korostaa, että Suomessa asuvat toisen sukupolven maahanmuuttajat ovat jo aikuisia ja elävät itsenäistä elämää: he haluavat kouluttautua ja luoda omanlaisensa elämän taustasta riippumatta. Monet maahanmuuttajataustaiset ymmärtävät ruotsin merkityksen vasta aikuisina. Siksi Hassan halusi suunnata hankkeen maahanmuuttajataustaisille nuorille ja kertoa heille ruotsin kielen taidon merkityksestä. Hassan on itse käynyt ruotsinkielisen koulun ja on kiitollinen äidinkielen opettajalleen, joka panosti häneen ja hänen kielitaitoonsa.

Hankkeen tavoitteena on *Kielilähettiläiden* tapaan rekrytoida kielilähettiläitä, jotka vierailivat kouluissa ja kertovat omista ruotsin kieleen liittyvistä kokemuksistaan ja mikä rooli kielellä on ollut heidän omassa elämässään. Korkeimmillaan kielilähettiläiden lukumäärä on ollut seitsemän. Yhteistä näille kaikille kielilähettiläille on se, että heidän äidinkieltänsä on muu kuin ruotsi tai suomi ja että he ovat kaikki oppineet ruotsin Suomessa. Useiden, mutta ei kaikkien, juuret ovat Somaliassa. Hankkeen, jonka nimestä kielilähettiläät eivät itse ole niin innoissaan, kohderyhmänä on lapset, joilla on maahanmuuttajatausta ja joilla ei sitä ole. Kouluille on tarjottu mahdollisuus saada kielilähettiläis vierailulle, ja lähettiläät ovat puhuneet koko luokalle. Joissain luokissa lapsia, joiden äidinkieli on ollut muu kuin ruotsi tai suomi, on ollut enemmän, toisissa vähemmän. Yleisesti ottaen oppilaat ovat olleet yllättyneitä, kun ovat kuulleet, kuka vieras on.

*Y*leensä oppilaiden oma opettaja kertoo, että on tulossa joku puhumaan ruotsinkielestä. Yllätys on suuri kun se onkin somali!

– NAJAX MOHAMED ELMI

Kielilähettiläs koulukäynnillä kuudesluokkalaisten luona Rajatorpan koulussa Vantaalla helmikuussa 2020.
Kuva: www.ssfi.fi

Kun odotettiin opettajan kanssa 6. tai 7. luokan opiskelijoita, oli ne sitten vieraskielisiä tai kantasuomalasia, kun ne näkee mut siinä, ja että 'ootko sä tulossa puhumaan meille ruotsinkielestä?!' Se oli aina sellainen hassu jäänrikköjä. Nyt kun opettaja on pyytännyt mua sijaistamaan niin kuulen käytävillä että 'hei se ruotsin tyyppi on täällä!' En olekaan somali, tai ns. "mamu-ope". Se on niin jännä nähdä. Siis olen somalitaustainen, tumma, vieraskielinen, kaikkea tätä. Mutta se asia millä minua muistetaan, on ruotsin kieli.

– ABDIRAHMAN SUGULLE

Lähettiläät haastateltiin suomeksi: osan heistä ruotsin taidot ovat paremmat kuin toisilla, mutta kaikki uskovat vahvasti ruotsin osaamisen merkitykseen. Sanoma oppilaille ei siksi ollut se, että ruotsia täytyy osata, vaan keskityttiin niihin etuihin ja mahdollisuuksiin, joita ruotsin osaamisella on. Palaute on kaikkien lähettiläiden mukaan ollut ylivoimaisesti positiivista. Myös asenteet, jotka olivat tunnin alussa negatiivisia ("pakkoruotsi, miksi meidän pitää osata ruotsia"), pehmenivät tunnin kuluessa.

*M*ulla on niin monta eri kokemusta mitä voisin jakaa. Jokaisen kouluvierailun jälkeen tuli ihan semmoinen tosi hyvä fiilis, ja onnistunut fiilis, että hei tämä projekti toimii. Jos saa edes yhden oppilaan miettimään, että mitä sillä ruotsinkielellä voi tehdä.

– ABDIRAHMAN SUGULLE

Tähän mennessä hanke on lähinnä keskittynyt pääkaupunkiseudun kouluihin, lisäksi vierailuja on tehty myös esimerkiksi Lahdessa. Koronapandemian tultua hanke alkoi tarjota digitaalisia vierailuja, ja näin on voitu tavoittaa muita paikkakuntia, kuten Oulu ja Kuopio. Kysyntä on ollut suurta, suurempaa kuin mihin hanke on voinut vastata. Jotkut koulut ovat pyytäneet myös lisävierailuja voidakseen tarjota tämän kokemuksen useammalle luokalle, ja opettajilta saatu palaute on ollut positiivista.

*P*yysin opiskelijoita S2-tunnin merkeissä esityksen jälkeen kirjoittamaan siitä suomeksi referaatin ja niistä ilmeni, että esitys oli tehnyt heihin vaikutuksen ja avartanut käsityksiä ruotsin kieltä kohtaan. Useimmat ryhmän opiskelijat opiskelevat myös ruotsia ja uskon, että tämä innosti heitä aivan uudella tavalla. Referaateissa kiiteltiin vierailijaa kovasti!

– OPETTAJAN PALAUTE NORDICSOM-VIERAILUN JÄLKEEN

Voidakseen tukea oppilaita, erityisesti niitä, joiden äidinkieli on muu kuin suomi tai ruotsi, hanke tarjoaa myös läksypua. Monille maahanmuuttajataustaisille lapsille koulutus ei ole itsestään selvä asia, jos vanhemmilla ei ole koulutusta. Yhtä lailla monet heistä kokevat, ettei ruotsin osaaminen koske heitä. Siksi kielilähettiläillä oli kaksoisrooli: toisaalta he kertoivat ruotsin kielen tuomista mahdollisuuksista ja toisaalta toimivat esikuvina nuorille maahanmuuttajataustaisille oppilaille.

*E*simerkiksi Vartiokylässä rehtori on sanonut, että teidän vierailunne ei koske pelkästään ruotsin kieltä vaan kyse on oppilaiden hyvinvoinnista. Autamme nuoria näkemään, mitä etua on yhteiskuntaan integroitumisella ja selviämisellä. Nuorilla saattaa olla vaikeuksia vanhempiensa kanssa ja niin edelleen, joten kyse ei ole pelkästään ruotsin kielestä. Meidän vastuullamme on myös jakaa hyviä kokemuksiamme eteenpäin. Esimerkiksi kun olin vierailulla kulttuurikeskuksessa, tuli äiti, jonka lapsi kävi Vartiokylän koulua, kiittämään, että olemme toimineet esikuvana hänen lapselleen. Tämän takia meidän työmme on tärkeää.

– AHMED HASSAN

Kuva: Hanasaaren SvenskaNu; <https://svenskanu.fi/2021/01/20/nordicsom/>

Samaa sanoo opettajaksi opiskeleva **Abdirahman Sugulle**. Häneltä kysytään usein, onko hän tosiaankin ihan oikeasti opettaja:

Nelosluokkalainen somalityttö on sillee 'mitä, voiko mustakin tulla opettaja?!'. Ne on tosi jäätäviä juttuja. Että somalityttö [Helsingissä sijaitsevassa] peruskoulusta ei ehkä tunne konkreettisesti ketään hänen näköistä, väristä joka osaa puhua ruotsia tai joka on opettaja tai opiskelee luokanopettajaksi. Tämän projektin kautta olemme oikeasti pystytty vaikuttamaan siihen.

– ABDIRAHMAN SUGULLE

Suomenkielisen koulun käynyt Sugulle kertoi, että hänen ruotsinopettajansa rohkaisi häntä hakemaan ruotsinkieliseen varuspalvelukseen. Kun Ahmed Hassan halusi rekrytoida hänet *Hallå!*-hankkeeseen, Sugulle mietti, riittääkö hänen ruotsin taitonsa. Kokeemukset kielilähettiläänä vahvistivat hänen itseluottamustaan ruotsin taidoistaan. Syksyllä 2020 hän haki Åbo Akademin kielikylpykoulutukseen ja pääsi sisään. Siksi hän kokee, että *Hallå!*-hanke on avannut useita ovia sekä tuonut hänelle myös opiskelupaikan.

Ahmed Hassan toivoo, että tämä hanke on vasta alkua: nuorten tarve on suuri ja NordicSom haluaisi mielellään järjestää kursseja ja tapaamisia, jotka vahvistavat jo työelämässä olevien taitoja. Suunnitteilla on yhteistyötä ruotsalaisten tahojen kanssa.

Hurrikaani

Hurrikaani-hankkeen takana ovat **Carola Gröndahl** ja **Oona Johansson**, jotka molemmat toimivat opettajina ammattikoulu Axxellissa. Heidän mukaansa ammattikouluissa tarjolla oleva suomen opetus ei ole riittävällä tasolla: pakollinen kurssi on yhden opintopisteen verran. Lisäksi Axxellissa on tarjolla yksi valinnainen suomen kurssi ja yksi integroitu suomen kurssi (opintosuuntauksen mukaan). Axxellissa on paljon sellaisia opiskelijoita, jotka tulevat vahvasti ruotsinkielisiltä paikkakunnilta ja joiden suomen taidot ovat huonot tai olemattomat. Näiden oppilaiden tukeminen valinnaisia kursseja tarjoamalla koetaan vaikeaksi.

Ne jotka opiskelevat täällä kouluttautuvat työelämää varten ja tulevat työskentelemään käytännön ammateissa. Jos Suomessa ei osaa suomea ei ole helppoa työskennellä palvelualoilla. Suomen opetusta on supistettu minimaalisen pieneksi tällä asteella. Mahdollisuus opettaa heille enää tässä vaiheessa jotain on myös pieni. Se, mitä heille voi opettaa, on mielestämme rohkeus puhua.

Siksi tämän hankkeen lähtökohtana oli laskea rimaa suomen puhumiseen. Idea yhteistyöstä suomenkielisen koulun kanssa oli olemassa jo aiemmin, mutta siihen ei kuitenkaan ollut taloudellisia resursseja. Nyt mukaan haluttiin ottaa suomenkielinen ammattikoulu sellaiselta alueelta, jossa ruotsin taidoista voi olla hyötyä. Siksi otettiin yhteyttä Rovaniemellä sijaitsevaan Redu-ammattikouluun, jonka tarjonta on samankaltainen Axxellin kanssa. Rovaniemellä opettajat **Sanna Sandvik** ja **Kirsi Rämö** tarttuivat tarjoukseen ja kokivat, että se tuli kuin tilauksesta: ”Se oli kuin taivaalta lahja”, kommentoi ruotsinopettaja Sanna Sandvik. ”Olin itse miettinyt samantyyppistä juttua jo jonkin aikaa”. Redussa ainoa pakollinen ruotsin kurssi on 15 tuntia opetusta, ja ainoa valinnainen kurssi on verkossa. Se ei Sandvikin ja Rämön mielestä ole ollenkaan riittävä määrä ja myös opiskelijat kysyvät lisäkursseja.

Hanke aloitettiin luomalla yhteys koulujen välille Skypen ja WhatsAppin kautta. Puolen vuoden kuluttua järjestettiin leirikoulu Högsårasa Turun saaristossa ja puoli vuotta sen jälkeen toinen leirikoulu Lapissa. Axxellin haasteena oli kuitenkin osallistujien löytäminen.

*L*uulin, että paikoista tulisi kilpailu! Että kaikki haluaisivat olla mukana. Mutta ei. En uskonut, että ketään tarvitsisi ylipuhua, mutta kyllä meidän täytyi niin tehdä.

– OONA JOHANSSON, OPETTAJA AMMATTIKOULU AXXELLISSA

*A*ivan. Ajattelimme naiivisti, että ilmainen matka Lappiin olisi houkutteleva, mutta opiskelijat miettivät sitä, että voisivatko olla niin kauan poissa kotoa.

– CAROLA GRÖNDAHL, OPETTAJA AMMATTIKOULU AXXELLISSA

Useilla oppilailla, joiden suomen taidot ovat heikoimmat, ei myöskään ole kiinnostusta oppia kieltä, sanovat Johansson ja Gröndahl ja nämä oppilaat eivät myöskään halunneet osallistua hankkeeseen. Rovaniemellä taas kiinnostus oli suurta alusta alkaen, mutta halu puhua ruotsia oli vähäinen.

*A*lussahan oli semmoisia, jotka tulivat kyllä ihan mielellään mukaan mutta sanoivat koko ajan että ”En minä puhu ruotsia, en minä ymmärrä mitä sinä puhut”. Aivan sama, vaikka sanoi ”Hej”. ”En mä ymmärrä.” Mutta sitten lopussa ne itsekkin nauroivat, että ”Kyllä mä ymmärrän aika paljonkin”. Ja oppivat vastaamaan, he tiesivät miten tavallisiin fraaseihin vastataan ja rupesi tulemaan puhetta myös. Ei mitään täydellistä tietenkään, mutta se uskallus ja ymmärrys kyllä kasvoi.

– KIRSI RÄMÖ, OPETTAJA AMMATTIKOULU REDUSSA ROVANIEMELLÄ

Myös Axxellin osalta tulos oli positiivinen hankkeeseen osallistuneiden keskuudessa. Lähes kaikki osallistujat alkoivat ainakin osittain käyttää toista kieltä, ja nuoret kommunikoiivat kielirajojen yli. Sosiaalinen puoli osoittautui tärkeäksi. ”Olimme tehneet ohjelman ja järjestäneet erilaisia vierailuja Högsåran leirikoulua varten. Mutta opiskelijat löysivät toisensa pelaamalla korttia ja mölkkyä”, kertoo Gröndahl ja korostaa, että myös opettajien ja oppilaiden välinen yhteys vahvistui: ”Kielikyllyn lisäksi kyseessä oli myös hyvinvoinnin kannalta tärkeä viikko, jolloin oli aikaa tulla nähdyksi ja kuulluksi”. Leirikoulujen jälkeen Paraisten opiskelijat lähtivät harjoitteluun Rovaniemelle, ja kaksi opiskelijaa Rovaniemeltä lähti harjoitteluun saaristoon.

Kaikki neljä mukana olevaa opettajaa kokevat, että kielen oppiminen on tehokkainta juuri tällaisten käytännössä saatujen kokemusten ja konkreettisten puhetilanteiden kautta. Opettajien kanssa pidetyssä palautekeskustelussa opiskelijat kommentoivat kysymystä ”Mitä hanke on antanut teille?” seuraavasti:

”MITÄ HANKE ON ANTANUT TEILLE?”

- Träffa unga människor som talar finska, fått diskutera.
- Förstår lite bättre finska nu, och fick klappa renar i Lappland.
- Hyviä muistoja, ymmärrys parantunut, har pratat lite svenska.
- Uusia kavereita, uskaltaa puhua paremmin, ymmärtää puhetta paremmin.
- Asiakaspalvelussa voi olla helpompi tavata ruotsinkielisiä.
- Uusia tuttavuuksia & muistoja, osaan kuunnella ja ymmärtää paremmin.
- Ehkä voisi harjoitella saaristossa.
- Ymmärrän paremmin, en osaa vielä puhua mutta asenne on parantunut.
- Uusia muistoja, hyviä hetkiä, uusia ihmisiä, ymmärrys parantunut, videoiden tekeminen oli kivaa.
- Fått umgås med andra, hört helt normalt finskt språk, inte bara textböcker. Försökt prata på finska.
- Flera nya bekanta, lärt sig prata och lyssna mera, förstår bättre normalt språk också.
- Börjat förstå bättre finska och pratat också.
- Roliga lägerveckor.
- Börjar förstå finska bättre, vågat tala finska, nya vänner och bekanta.
- Kanske ska jag jobba i Lappland senare.
- Självförtroendet att prata finska ökat, nya kompisar.
- Hyvä jengi.
- Kehitystä tapahtunut kovasti, monella tasolla. Lamppu syttyi, yrittystä löytyi.
- Mahtava tapa tehdä koulutyötä.
- Skype-träffarna ett slöseri med tid.
- Att få kontakt med andra unga, skratta tillsammans.

Hallå Hackaton!

Hallå Hackaton! -hanke on Mustasaaren ruotsinkielisen lukion (Korsholms gymnasium) aloite, jonka tavoitteena on kehittää hackathon-menetelmää käytettäväksi kielen oppimisessa ja ongelmanratkaisussa. Hankkeen pääpaino on kehittää itse mallia, jonka tarkoituksena on ratkaista yhdessä sellaisia ongelmia, joilla ei ole selkeää ratkaisua. Hankkeen erityisenä komponenttina on se, miten menetelmää voidaan käyttää opetuksessa niin, että se samalla vahvistaa toisen kotimaisen kielen taitoa. Mustasaari on vahvasti ruotsinkielinen kunta (ruotsi on äidinkieli 70 prosentilla asukkaista), jossa luonnollinen yhteys suomen kieleen usein puuttuu. Rehtori **Joakim Bonns** sanoo, että siksi he etsivät jatkuvasti uusia tapoja vahvistaa opiskelijoiden suomen taitoja perinteisen kielenopetuksen lisäksi.

Ennen kuin koronapandemia laittoi keppejä rattaisiin, toteutettiin neljä hackathon-tapahtumaa. Mallin ajatuksena on löytää ”oikeaan elämään” liittyviä todellisia ongelmia, joita opiskelijat – sekä myös opettajat – pohtivat yhdessä ja etsivät toimivia ratkaisuja. Useimmat hackathon-tapahtumat ovat vapaaehtoisia, ja järjestäjien tavoitteena on löytää mahdollisimman erilaisia haasteita houkutellakseen mahdollisimman laaja-alaisesti asiantuntijoita ja opiskelijoita esimerkiksi kielten, matematiikan, yhteiskunnan ja fyysiikan aloilta. Bonns esimerkiksi haaveilee hackathon-tapahtumasta, johon osallistuisi opiskelijoita, opettajia ja vanhempia ja jossa pohdittaisiin sitä, miten koulusta voisi tulla sähköön suhteen omavarainen.

Yksi hackathon-tapahtuma järjestettiin yhteistyössä pitkäaikaisen yhteistyökumppanin kainuulaisen Suomussalmen lukion kanssa. Mustasaaren ja Suomussalmen lukiot ovat olleet ystävyyskouluja vuodesta 2005 ja ovat Svenska kulturfondenin avustuksella järjestäneet yhteisiä leirikouluja jo pitkään. Erään Mustasaassa pidetyn leirikoulun aikana toteutettiin kaksipäiväinen hackathon-tapahtuma. Tapahtumassa ratkaistava tehtävä tuli Visit Vaasalta, joka tarvitsi apua Merenkurkun saariston maailmanperintökohteen markkinoinnissa sosiaalisessa mediassa. Ruotsin- ja suomenkieliset opiskelijat jaettiin pienempiin ryhmiin, ja nämä ryhmät miettivät

yhdessä ratkaisuja. Lopputuotteena oli kaksikielinen mediakampanja Visit Vaasalle maailmanperintökohteen markkinoimiseksi heidän kohderyhmälleen. Kampanja esiteltiin Vaasan Hankenissa, jossa lukio-opiskelijat saivat palautetta työstään myös akateemiselta henkilökunnalta. Joakim Bonns ja **Nina Ingves**, jotka johtivat hackathon-tapahtumaa, kokevat, että opiskelijoiden uskaltamisessa käyttää toista kotimaista kieltä tapahtui suuri muutos.

Kun tapahtuma käynnistyi ja ryhmät pääsivät tapaamaan jäsenensä, oli todella hiljaista. Kaikki pysyttelivät tuttujensa lähetyvillä. Kaksi päivää myöhemmin, kun ryhmät esittelivät suunnitelmansa, äänitaso oli aivan toisenlainen ja keskustelu vilkkaampaa. Jos he eivät tienneet jotain sanaa ruotsiksi tai suomeksi, he kysyivät toisiltaan tai ottivat avuksi englannin, jotta kommunikointi sujui.

– NINA INGVES

Siirtyminen täydellisestä hiljaisuudesta vilkkaaseen keskusteluun, jossa molempia kieliä käytetään innokkaasti – ja kaksi päivää aikaisemmin osa puhui pelkästään ruotsia toisten ruotsinkielisten opiskelijoiden kanssa – tämä oli mahtava kokemus.

– JOAKIM BONNS, REHTORI, KORSHOLMS GYMNASIUM

Ennen jokaista hackathon-tapahtumaa kielellinen osuus suunniteltiin sekä se, miten toinen kotimainen kieli on mukana tapahtumassa. Kielen ei ole tarkoitus olla itsessään kohde vaan väline, jota käytetään mahdollisimman hyvien vastauksien ja ratkaisujen löytämiseen: ”Kielen roolin dramaattisuutta on tarkoitus neutralisoida”.

Toisessa hackathon-tapahtumassa tehtävänä oli suunnitella kaksikielinen avajaispäivä Fiskets Hus -ravintolalle ja Fiskdisken-myyvälälle Vaasassa. Tätä tehtävää opettajat ja opiskelijat ratkoivat yhdessä, jonka seurauksena opettajat alkoivat hyödyntää menetelmää oppitunneillaan. *Hallå Hackaton!* -hankkeen tavoitteena on testaamalla löytää mahdollisimman konkreettisia, toimivia ja edullisia vinkkejä, jotta hackathon-tapahtumat voitaisiin ottaa menetelmänä käyttöön useammissa kouluissa. Sekä myös muualla: ”Toiveenamme on, että voisimme järjestää hackathon-päätöstapahtuman yhdessä Kulturfondenin kanssa ja käsitellä sitä, miten *Hallå!*-ohjelman tuloksia voitaisiin levittää mahdollisimman laajalle. Se olisi hienoa!”

Heinola i tiden

Heinola i tiden -hankkeen takana ovat kielten vastuupettaja **Juhani Korhonen** sekä ruotsin tuntiopettaja **Tarja Hellström** Heinolan kansalaisopistosta. Hellström huomasi ilmoituksen *Hallå!*-ohjelmasta Helsingin Sanomissa. Kansalaisopiston tavoitteena on aina ollut tarjota vähintään yksi ruotsin kurssi vuosittain, ja *Hallå!*-ohjelman puitteissa kursseja haluttiin tarjota enemmän. Hakemus oli laaja ja sisälsi useita eri osia, mutta apurahaa myönnettiin vain osaan niistä.

Korhonen ja Hellström tekivät hankkeen aluksi kyselyn, johon vastasi yhteensä 123 henkilöä. Vastaajat olivat kansalaisopiston opiskelijoita, yläkoulun ja lukion oppilaita sekä kirjaston ja verkon kautta kyselyyn vastanneita henkilöitä. Vastaukset yllättivät positiivisesti: enemmistö vastanneista ilmaisi olevansa kiinnostunut ruotsin kielestä. Kyselyvastausten perusteella ja ohjausryhmän avulla päätettiin panostaa muun muassa yhteisiin ruotsinkielisiin tapaamisiin ("Kahvitaukoihin"), lukuhetkiin, pienille lapsille suunnattuihin musiikkileikkeihin ruotsiksi, kulttuurivierailuihin ja tapahtumiin.

Heinola i tiden
-hankkeen
suunnittelu,
poimintoja hankkeen
Facebook-sivulta.

Kaikki muu, paitsi musiikkileikit, jotka eivät toteutuneet osallistujien puutteen takia, onnistui Korhosen ja Hellströmin mielestä hyvin. Muun muassa Lucian päivän, Runebergin päivän ja ruotsalaisuuden päivän yhteydessä järjestettiin erikoistapahtumia, ja hanke on järjestänyt tutustumiskierroksia (esimerkiksi Heinolan vanhalla hautausmaalla ja Urajärven kartanossa) alueen ruotsinkieliseen historiaan. Hankkeen puitteissa järjestettiin myös kielikerhoja, joissa keskusteltiin ryhmässä eri kielillä, joista ruotsi oli yksi. Joka toinen viikko pidettiin kahvitauko, jonka aikana jutusteltiin ruotsiksi. Yhteistyötä Heinolan kirjaston kanssa on vahvistettu hankkeen myötä, ja kirjasto laittaa esille enemmän ruotsinkielistä kirjallisuutta sekä tilaa enemmän ruotsinkielisiä kirjoja erikoispäivien yhteydessä.

Paikalliset mediat ovat kirjoittaneet hankkeesta, ja hankkeella on oma Facebook-sivu, mutta Korhosen mukaan näkyvyys olisi voinut olla parempi. Nyt sana on levinnyt lähinnä suusta suuhun. Silti Korhonen ja Hellström ovat sitä mieltä, että hanke on lisännyt kiinnostusta ruotsin kieltä kohtaan sekä tietoisuutta siitä. Erilaisten ruotsin kurssien kysyntä on lisääntynyt kansalaisopistossa, ja ihmiset, jotka ovat osallistuneet johonkin tapahtumaan, ovat automaattisesti alkaneet puhua ruotsia, ja jotkut ovat kertoneet alkaneensa puhua ruotsia lastenlastensa kanssa.

Jollain tavalla olin ... ehkä en varsinaisesti pessimistinen, mutta vähän pelkäsinkin vastarintaa. Mutta sitä ei kuitenkaan ilmennyt. Ajattelin etukäteen, että saatamme kohdata ihmisiä, jotka ovat sitä mieltä, että ruotsi on turhaa "miksi ei englantia" tai että "me asutaan Heinolassa ja Heinola on suomenkielinen kaupunki". Mutta ei.

– JUHANI KORHONEN, KIELTEN VASTUUPETTAJA HEINOLAN KANSALAIPOISTOSSA

Ja emme tietenkään tienneet, miten kaikki menisi – saammeko ihmisiä mukaan, löytyykö osallistujia, onko ruotsi kieli, joka tuntuu tärkeältä? Kaikki on kuitenkin mennyt paremmin, mitä olisimme uskoneet.

– TARJA HELLSTRÖM, RUOTSIN TUNTIOPETTAJA HEINOLAN KANSALAIPOISTOSSA

Järjestäjät toteavat, että ainakin kahvihetkiä ja hyvää yhteistyötä paikallisen kirjaston kanssa tullaan jatkamaan mahdollisesta jatkorahoituksesta riippumatta. Niin järjestäjät kuin eräs kahvihetkien osallistuja ovat samaa mieltä siitä, että jos kieli ei ole näkyvillä, se unohdetaan. Mitä enemmän kieltä kuulee, sitä enemmän sitä käytetään. Mutta, kuten Hellström vielä lisää: "Olemme Hämeessä, ja totuttelu voi viedä hetken!" Korhonen säestää: "Se taitaa olla niin, että yksi ihminen kerrallaan".

Bli proffs!

Mari Linna on ruotsin kielen lehtori Satakunnan ammattikorkeakoulussa ja tunnettu ruotsinkielisissä piireissä aiemman toimintansa ansiosta: vuonna 2016 hän sai stipendin Svenska folkskolans vänner -yhdistykseltä työstään ruotsin kielen hyväksi. Kun *Hallå!* -ohjelman apurahat julkaistiin haettaviksi, Linna tarttui nopeasti tilaisuuteen. Kiinnostus ruotsin kieltä kohtaan Satakunnan ammattikorkeakoulussa ei ole ihan tarpeeksi riittävää, jotta valinnaisia ruotsin kursseja voitaisiin tarjota (opiskelijoita on oltava vähintään 16). Jos siis halutaan tarjota muita kursseja pakollisten 3–5 opintopisteen lisäksi, tarvitaan ulkopuolista rahoitusta.

Bli proffs! -hankkeella Linna halusi lisätä opiskelijoiden motivaatiota ruotsin puhumiseen sekä laskea kynnystä kielen käyttämiseen työelämäyhteistyön avulla. Kokonaisuuteen kuului neljä kurssia:

1. Ruotsin aktivointi
2. Våga tala svenska
3. Svensk företagskultur
4. Att bemöta klienten inom social- och hälsovård

Kaksi ensimmäistä kurssia oli tarkoitettu kaikille, kun taas kolmas kurssi oli suunnattu ensisijaisesti tradenomiopiskelijoille ja neljäs kurssi sosiaali- ja terveysalan opiskelijoille. Svensk företagskultur -opintojaksoa varten Linna otti yhteyttä paikallisiin yrityksiin, jotka joko toimivat ruotsiksi tai joilla on Ruotsiin suuntautuvaa yritystoimintaa. Ei ollut vaikeaa saada yrityksiä mukaan, mutta opiskelijoiden saaminen kursseille oli vaikeampaa.

Ehkä tiesimme alusta pitäen, että tämä on haasteellinen tehtävä. Saamme panna nostaa ihan eri tavalla kuin esimerkiksi englannin opettaja. Mutta ehkä se on ollut yllätys, että on ollut pakko tehdä niinkin paljon työtä. Osa opiskelijoista kyllä innostuu ja ilmoittautuu ruotsin vapaasti valittaville kursseille, mutta valitettavan monet jättävät ne kesken, koska pakollisten kurssien tehtävät painavat päälle.

– MARI LINNA, RUOTSIN KIELEN LEHTORI, SATAKUNNAN AMMATTIKORKEAKOULU

Linna kokee silti, että kursseille osallistuneet ovat olleet kiitollisia mahdollisuudesta ja antaneet hyvää palautetta. Myös Magman kursseille osallistuneille opiskelijoille tekemän kyselyn mukaan kokemukset olivat positiivisia (katso alta opiskelijoiden kommentteja kursseista ja arvioita, mikä niissä oli parasta/huonointia). Linna toteaa, että hanke on myös innostanut ammattikorkeakoulun muita opettajia hiomaan ruostuneita ruotsin taitojaan.

OPISKELIJOIDEN PALAUTETTA HANKEESTA *BLI PROFFS!*:

- Motivoiva opettaja, yritysten edustajat jotka olivat mukana kurssilla, aivan huippu kurssi!
- Parasta oli ymmärrys siitä, että osaan ja uskallan käyttää kieltä enemmän.
- Opettajalla oli innostava, positiivinen ja kannustava ote. Jokainen yritysvieras toi oman lisänsä kurssiin, jokaisella oli erilainen aihe ja kielitaito. Oli todella opettavaista kuulla vieraiden esitelmiä ja oppia niistä sekä käytännön tietoa että sanastoa. Mielestäni vierailut olivat aivan mahtavia enkä olisi ikinä voinut kuvitella kuinka opettavaisia ne ovatkaan.
- Parasta olivat vierailijat eri yrityksistä, jotka kertoivat yritysten toiminnasta. Kurssilla oli mukava ilmapiiri ja tehtäviä oli sopiva määrä :)
- Parasta oli mahdollisuus päästä puhumaan ruotsia. Mahdollisuuksia normaali arjessa ei ole niin paljoa.
- Uudet näkökulmat, mielenkiintoiset vieraat, kosketus "tosielämän" liike-elämään. Ehkä olisin toivonut vielä enemmän aikaa puhumiselle/kielen tuottamiselle; nyt kurssi painottui aika voimakkaasti vieraiden esitysten kuunteluun. Toki puhumista pääsee treenaamaan enemmän Våga tala svenska -opintojaksolla.
- Liikaa tehtäviä, ei sovi kaltaiselleni jolla huono ruotsin kielen taito.
- Opettaja, täysin oikeassa ammatissa! Tämä ei ole kenenkään vika, mutta koronan vuoksi opintokäynnit jäivät...
- Työelämäkumppanit olivat erittäin hyviä ja tekivät kielen käytöstä ja opiskelusta entistä mielenkiintoisempaa. Keskustelutunnit olivat rentoja ja niissä pääsi hyvin harjoittamaan omaa ruotsin kieltä. Työelämäkumppaneiden aiheet olivat mielenkiintoisia ja liittyivät omaan alaan, joten koen oppineeni paljon uutta asiaa ja sanastoa jopa ihan huomaamatta. Suosittelisin paljon mieluummin tällaista kurssia kun perinteistä amk-tutkintoon kuuluvaa "oman alan ruotsi" -kurssia, sillä koen, että tästä oli paljon enemmän hyötyä ja opiskelu oli miellyttävämpää, kuin pelkkä sanaston opettelu ja kirjallisten tehtävien teko.
- Yhteishenki kurssilla oli hyvä, vaikka meitä oli mukana monen tasoisia. Huippuosajista vähän osaavaan ja kaikkea siltä väliltä.
- Kurssi oli hyvin mielenkiintoinen ja paransi ruotsinkielen osaamistani.

Unga Röster – Suomen Nuorisokuoro

Aloitteen Suomen Nuorisokuorosta teki musiikkijärjestö DUNK – *De Ungas Musikförbund i Svenskfinland*. Silloinen toiminnanjohtaja **Martin Enroth** kertoo, että järjestöllä oli useita hankeideoita pöytälaatikossa, mutta he päättivät Svenska kulturfondenin kanssa, että *Hallå!*-ohjelman puitteissa he keskittyisivät nuorisokuoroon. Kansalliset nuorisokuorot ovat tavallisia muissa maissa, mutta Suomessa niitä ei ole ollut. Jotta kuoro olisi käytännössäkin kaksikielinen, ajatuksena oli, että kuoro toimii sekä suomeksi että ruotsiksi. Kuoronjohtajaksi palkattiin **Elisa Huovinen**, joka on jo pitkään ollut tunnettu suomenkielisessä kuoromaailmassa. Uuden tehtävänsä myötä DUNK-järjestössä sekä myöhemmin *Akademiska Sångföreningen* -kuoron kanssa Huovinen päätti panostaa ruotsin kieleen. Vaikka ajatuksena olikin, että kaikki voivat puhua omaa äidinkieltään kuorossa, Huovinen käyttää itse sekä suomea että ruotsia.

Unga Röster -hanke aloitettiin tiedottamalla suunnitellusta kuorosta mahdollisimman laajasti. Hakemuksia tuli koko maasta, enemmän suomenkielisiltä kuin ruotsinkielisiltä. Hakemuksessa piti perustella, miksi halusi kuoroon mukaan sekä liittää mukaan nauhoitettu musiikkinäyte. Suomenkieliset hakijat osoittautuivat keskimäärin paremmiksi kuin ruotsinkieliset: kuoroon valittiin siksi 27 nuorta, joista neljän äidinkieli oli ruotsi. Useimmat jäseniksi valitut tulivat täysin suomenkielisiltä alueilta. Yksi syy taseroon on Enrothin mukaan ruotsinkielisten kuorokoulujen puute. Ruotsinkieliset ovat ehkä myös niin tottuneita suuriin hankkeisiin, ja osa niistä, jotka eivät hakeneet mukaan (esimerkiksi DUNK-järjestön omat aktiivit) olivat sitä mieltä, että heillä oli jo paljon kaikenlaista käynnissä.

Käytännössä kuoro on kuitenkin panostanut kahdella kielellä toimimiseen: tiedotus on kaksikielistä, ja kuoron ohjelmistoon kuuluu sekä suomen- että ruotsinkielistä musiikkia. Näin lausumisen harjoittelu on luonnollista sekä sanojen merkitysten pohtiminen, sanoo Enroth.

Ensimmäisenä viikonloppuna tunnelma oli hieman jäykempi. Mutta henkilökunnalla oli pelisilmää ja kuoronjohtaja näyttää erittäin hyvää esimerkkiä. On ollut psykologisesti erittäin tärkeää, että hän seisoo siellä kaikkien edessä ja puhuu ruotsia, vaikka kielitaito ei olekaan täydellinen. Kielestä tulee hauska asia eikä siihen liity häpeää. Olemme myös laittaneet hieman enemmän vastuuta niiden harteille, joiden äidinkieli on ruotsi ja pyytäneet, että he pysyttäytyvät ruotsissa. Viimeksi kuoroviikonloppuna [helmikuussa 2020] keskustelua käytiin kahdella kielellä: kaikki puhuivat omaa kieltään tai sitten väliin heitettiin toista kieltä. ”Siihen mennessä, kun mennään Ruotsiin, olen varmasti oppinut ruotsia” kuulin erään suomenkielisen osallistujan sanovan. Vaikuttaa siis siltä, että puhumisen esteet on onnistuttu kaatamaan nuorten keskuudessa ja se tulee synnyttämään renkaita veteen.

– MARTIN ENROTH, ENTINEN TOIMINNANJOHTAJA, DUNK

Huovinen ja kuoron tuottaja **Petra Eklund-Saloheimo** ovat samaa mieltä:

Käytännössä molemmat kielet ovat hyvin läsnä. On olemassa kaiken kattava ymmärrys ja hyväksyntä, että molempia kieliä käytetään. Se on mielestäni ollut täysin itsestäänselvää alusta asti. (Entinen tuottaja) Miira Holländer ja Elisa Huovinen ovat luoneet perustan ymmärrykselle ja itsestäänselvyydelle. Porukkamme kommunikoi iloisesti yli kielirajan.

– PETRA EKLUND-SALOHEIMO, TUOTTAJA, SUOMEN NUORISOKUORO

Sitä on todella hauska kuunnella. Tuntuu, ettei kielten välillä ole minkäänlaista muuria.

– ELISA HUOVINEN, KUORONJOHTAJA, SUOMEN NUORISOKUORO

Eklund-Saloheimon mukaan laulajat ovat löytäneet toisensa myös kuoron ulkopuolella, esimerkiksi he soittavat yhdessä ja keskustelevat innokkaasti yhteisessä WhatsApp-ryhmässä: ”nämä ovat asioita, jotka pitävät yllä ystävyyttä ja kielidialogia elävänä myös kuoron ulkopuolella”.

Ajatuksena oli pitää 8–10 yhteistä harjoitusviikonloppua per vuosi sekä lisäksi mahdollisesti järjestää kuorofestivaaleja, tapahtumia ja konsertteja. Ennen koronapandemiaa kuorot ehtivät harjoitella yhdessä kuutena viikonloppuna sekä pitää neljä konserttia. Pandemian tultua harjoitukset siirtyivät Zoomiin, ja kuoro nauhoitti myös virtuaalisen kuoroesityksen, joka levisi hyvin koko Suomeen. Digitaaliset harjoitukset toimivat kyllä itsessään, mutta eivät olleet yhtä antoisia niin laulajille kuin kuoronjohtajallekaan. ”Ilman johtajaa 17 sormensa kanssa ja joka pystyy soittamaan 8 stemmaa samanaikaisesti, se ei olisi onnistunut”, kommentoi Eklund-Saloheimo ja ylistää kuoronjohtajaa. Suunnitelmissa on voida palata mahdollisimman pian taas harjoituksiin paikan päälle sekä järjestää tapaamisia eri puolilla maata. Suunnitelmissa on muun muassa Vaasa, Pietarsaari, Turku ja Tampere sekä yhteisen leirin järjestäminen muiden pohjoismaisten nuorisokuorojen kanssa, levytyksiä, uusia konserttikokonaisuuksia, musiikkivideon nauhoittaminen ja niin edelleen.

Yksi haaste DUNK-järjestölle on henkilökohtaisten yhteyksien luominen suomenkielisiin musiikinopettajiin ja kuoronjohtajiin. Tämä työ vie aikaa. Huovisen mukaan myös uuden kuoron luomiseen tarvitaan aikaa, mutta se on tärkeää työtä: Suomeen tarvitaan kansallinen nuorisokuoro, jollaisia jo on Ruotsissa ja Norjassa. Siksi kaikkien toiveena on, että kuorosta tulisi pysyvä. Kolmivuotissuunnitelmaa valmistellaan parhaillaan. Suunnitelmat mahdollistaisivat kuoron jatkoon rahastoyhteistyön kautta, jonka jälkeen se voisi mahdollisesti saada valtion tukea. Kaikki suhtautuvat avoimesti myös ideaan, että joku muu taho kuin DUNK, ottaisi vastuun toiminnasta jatkossa: tärkeintä on, että kuoro jatkuisi myös *Hallå!*-ohjelman jälkeen.

 n mielestäni todella tärkeää, että nuorille osoitetaan kaksikielisyyden rikkaus musiikkimaailmassa jo varhain. Ruotsiksi työskennellessäni olen huomannut, että asioita sanotaan eri kielillä vähän eri tavalla ja se laajentaa hurjasti omaa ammatillista palettiani. Toivon tämän välittyvän myös nuorille: kielitaito on aina rikastuttavaa ja se laajentaa sekä omaa osaamista että tapaa, jolla maailmaa tarkastelee.

– ELISA HUOVINEN

Suomen Icehearts – kielellisen monimuotoisuuden rikastaminen

Icehearts-hanke oli mukana jo *Ung på svenska* -ohjelmassa ja siitä vastasi silloinkin yksin **Stina Kuhlefelt**, joka on ruotsinkielisen koulutyön hankevastaava Icehearts-järjestössä. Icehearts on (pääosin) suomenkielinen järjestö, joka on perustettu vuonna 1996 ja jonka toiminnan ytimessä on ehkäisevä lastensuojelu. *Icehearts*-järjestön perusajatuksena on kulkea lapsen rinnalla niin vapaa-ajalla kuin koulussa, koko matkan ajan lapsuudesta myöhäiseen teini-ikään. Pääasiallinen kohderyhmä on tukea tarvitsevat lapset, jotka voivat hyötyä pitkäkestoisesta tuesta.

Icehearts-hankkeen ajatuksena on ollut, ensin *Ung på svenska* -ohjelman ja nyt *Hallå!* -ohjelman puitteissa edistää ymmärrystä eri kieliryhmien välillä sekä vahvistaa ruotsin kielen roolia *Icehearts*-menetelmää työkaluna käyttäen. Alussa Kuhlefelt tuli kouluihin *Icehearts*-oppilaiden kautta, mutta tarve osoittautui paljon laajemmaksi: luokanopettajat, jotka opettivat ruotsia seitsemännellä luokalla (ilman koulutusta) halusivat Kuhlefeltin mukaan opettunneille auttamaan lausumisessa ja opetuksessa.

*A*loitin jostain, mikä on hauskaa. Oli tosi hyvä olla mukana alusta alkaen ja voida tehdä ruotsista koulun hauskin oppiaine. Joka tunnilla oppilaat saivat kokemuksen, että osaavat ja saivat hyvää palautetta. Ruotsista ei tullut sitä kamalaa oppiainetta, jonka kukaan ei osaa ja jota kukaan ei halua osata. On monia sellaisia oppilaita, jotka alisuoriutuvat koulussa, mutta jotka kuitenkin pitävät ruotsista.

– STINA KUHLEFELT, RUOTSINKIELISEN KOULUTYÖN HANKEVASTAAVA ICEHEARTS-JÄRJESTÖSSÄ

Kuhlefelt kertoo oppilaasta, jonka arvosana ruotsissa oli vitonen, kun Kuhlefelt tapasi hänet seitsemännellä luokalla. Kaksi vuotta myöhemmin, yhdeksännen luokan välitodistuksessa, oppilaan ruotsin arvosana oli kohonnut yhdeksään. Kuhlefelt lähestyy oppilaita yksilöinä, tervehtii heitä aina nimellä, eikä koskaan moiti ketään virheistä. Tunnelman tulee olla salliva ja kannustava: onnistumisen on oltava helppoa. Rehtori tai erityisopettaja arvioi, missä Kuhlefeltin panostusta tarvitaan eniten. Koulun erityisopettaja kommentoi Kuhlefeltin panostusta näin:

Stinalla on ollut merkittävä vaikutus ruotsin kielen asennetta kohtaan.

Joku joka näkee toivon ja mahdollisuuden, ja sanoo sen ääneen. Kohtaaminen, positiivinen asenne, ilmapiirin kohentaminen – konkreettisen opettamisen lisäksi.

– KOULUN ERITYISOPETTAJA KUHLEFELTIN PANOKSESTA

Kuhlefelt näkee, miten positiiviset lähestymistavat leviävät myös muihin oppiaineisiin. Monet kokevat matematiikan ja ruotsin vaikeimpina aineina koulussa, mutta silloin kun ruotsi sujuu hyvin, itseluottamus lisääntyy ja myös matematiikalla on taipumusta sujua paremmin. ”Todella uskomatonta, miten positiivinen kierre syntyy. Sen voi oikein huomata, miten oppilaiden selät suoristuvat ja katse nousee ylös.”

Alun perin *Hallå!-hanke* oli tarkoitus toteuttaa neljässä eri koulussa, mutta koronan vuoksi työ rajoittui yhteen ainoaan kouluun, Mikkolan kouluun Vantaalla. Koulussa on sekä ala- että yläkoulu. Kuhlefeltin mukaan myös Mikkolan koulun opettajat innostuivat ruotsista ja halusivat puhua ruotsia hänen kanssaan. ”Opettajanhuoneessa puhutaan nykyään yhtä paljon suomea ja ruotsia, sillä opettajat haluat testailla uusia lauseita. Siitä on tullut vähän niin kuin kulttijuttu. Koko Mikkolasta on oikeastaan tullut *Hallå!-koulu!*” toteaa Kuhlefelt.

Kuhlefeltin panostukset Mikkolassa ovat kasvaneet jatkuvasti, ja opettajapulan takia häntä on muun muassa pyydetty ottamaan muutamia ruotsin kursseja. Hänelle toivotaan myös suurempaa roolia niin kutsuttu VALO-opetuksessa eli valmistavassa opetuksessa. VALO-opetus on tarkoitettu Suomeen muuttaneille, jotka tarvitsevat tukea suomen kielen oppimisessa ennen tavallisessa opetuksessa aloittamista. Lisäksi heidän on opeteltava myös ruotsia.

Toivon, että tästä voisi tulla pysyvä malli, jota myös muut koulut voisivat hyödyntää. Että koulussa olisi ruotsinkielinen henkilö, joka voi tukea kielen oppimisessa. Näin ei tavoiteta kerralla kovin montaa oppilasta, mutta hyvän lopputuloksen kannalta on tärkeää tehdä riittävän kauan työtä yhden oppilaan kanssa. Se on hyvin monipuolista ja syvälle menevää työtä: oppilaat saavat täysin uusia näkökulmia ja löytävät yhteyksiä esimerkiksi englannin ja ruotsin välillä. Tästä on heille hyötyä koko loppuelämäksi.

– STINA KUHLEFELT

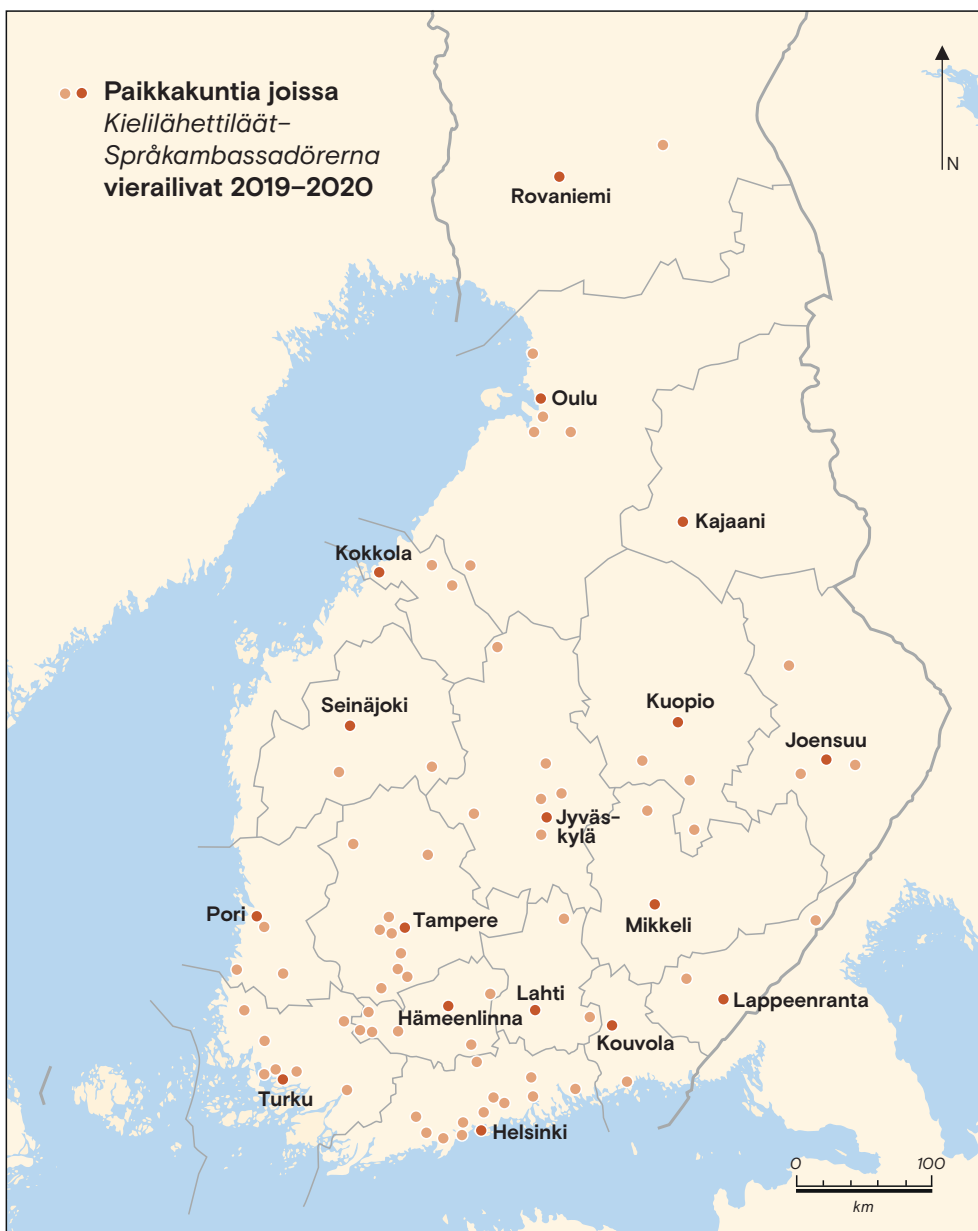
CASE 9

Kielilähettiläät – Språkambassadörerna

Idea *Kielilähettiläistä* oli ollut jo pitkään projektijohtaja **Jaan Siitosen** mielessä ennen *Hallå!*-ohjelman apurahojen hakua. Siitosen, joka on kasvanut täysin suomenkielisessä ympäristössä, oma kiinnostus ruotsin kieltä kohtaan heräsi myöhäisinä teinivuosina. Suoritettuaan varusmiespalveluksen ruotsiksi sekä aloitettuaan myös opinnot ruotsiksi, Siitonen alkoi vierailla suomenkielisissä kouluissa kertomassa omista kokemuksistaan. Hän perusti yhdessä kaverinsa kanssa myös yhdistyksen (*KomIn*), jonka kanssa työskentely kuitenkin päättyi jonkin ajan kuluttua. ”Kun huomasin *Hallå!*-ohjelman ilmoituksen, ajattelin, että nyt meillä on hyvä mahdollisuus panostaa tähän kunnolla ja toimia suuremmassa mittakaavassa”, Siitonen kertoo.

Ja näin he myös tekivät: *Kielilähettiläät* toimii nykyään verkostona, johon kuuluu noin 100 kielilähettilästä, jotka ovat itse käyneet suomenkielisen koulun ja oppineet ruotsin kielen. Tähän mennessä lähettiläät ovat vierailleet yhteensä 200 koulussa ja 94 eri kunnassa (katso Kartta 3 viereisellä sivulla). Tarkoituksena on, että lähettiläs olisi itse käynyt koulua, johon hän menee vierailulle tai ainakin samalla paikkakunnalla olevaa koulua, jotta oppilaat voivat samaistua lähettilääseen. Vierailun aikana kielilähettiläs kertoo, mikä merkitys ruotsin osaamisella on ollut hänen omassa elämässään. Keskiössä on lähettilään ja oppilaiden välinen vuoropuhelu, jossa oppilaita/opiskelijoita pyydetään miettimään, millä tavalla ruotsin kielen taidot voisivat hyödyttää heitä itseään.

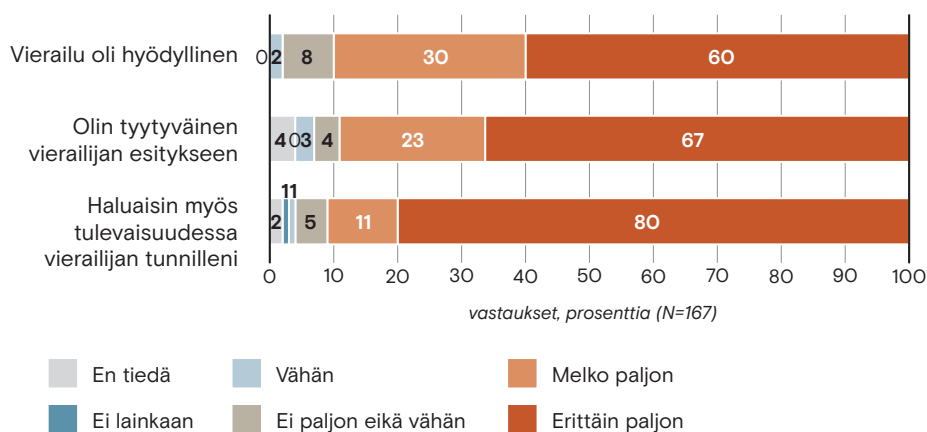
Kartta 3. **PAIKKAKUNTIEN, JOISSA KIELILÄHETILÄÄT – SPRÅKAMBASSADÖRERNA VIERAILIVAT VUOSINA 2019–2020, MAANTIETEELLINEN JAKAUMA**

Kartta: Hannu Linkola

Kaikki viestintä Siitosen ja kielilähettiläiden välillä käydään ruotsiksi, osittain siksi, että saadaan käsitys kielilähettilään kielitaidosta. Myös kommunikointi opettajien kanssa tapahtuu ruotsiksi. ”Ei varmaan missään muualla niin monet suomenkieliset puhu keskenään ruotsia!” toteaa Siitonen. Tähän mennessä hanke on tavoittanut noin 12 000 oppilasta. Ja opettajat vaikuttavat tyytyväisiltä: kuten alla olevasta kuvasta käy ilmi, 90 prosenttia vastanneista (kyselyyn vastasi 167 suomenkielisen koulun opettajaa) sitä mieltä, että he ovat melko tai erittäin tyytyväisiä vierailuun ja että vierailu oli melko tai erittäin hyödyllinen. Kokonaiset 91 prosenttia olisivat mielellään ottaneet vastaan useampia kielilähettiläiden vierailuja.

Kuvio 15. OPETTAJIEN PALAUTE KIELILÄHETILÄIDEN VIERAILUSTA SUOMENKIELISISSÄ KOULUISSA

Siitonen toivoo, että he saavat hankkeen kautta oppilaat pohtimaan ruotsin kielen tarvettaan sen sijaan, että vain toteaisivat, että ”en minä tarvitse ruotsia”. Pakon ja velvollisuuden sijaan kieltä kannattaa lähestyä hyödyn kautta. Näin myös asenne kieltä kohtaan muuttuu avoimemmaksi, sanoo Siitonen, mikä taas voi edistää avoimempaa yhteiskuntaa.

Kielilähettiläät aloitti vierailut suomenkielisissä kouluissa, mutta on ottanut mukaan myös ruotsinkielisiä kouluja, joissa ruotsinkieliset lähettiläät ovat puhuneet suomen kielen osaamisen tarpeesta. Siitonen ilmaisee selkeästi, että tämä on vasta alkua.

Visiomme ja tavoitteemme on tehdä näistä vierailuista pysyvä osa opetusta niin, että kaikki opettajat voivat kutsua lähettiään vieraaksi. Kuka opettaja tahansa ja mistä päin maata tahansa. Tämä voisi suomen ja ruotsin lisäksi koskea kaikkia Suomessa opetettavia kieliä. Toivon, että opetussuunnitelmissa lukisi, että suosittelemme kielilähettiään vierailua opetuksessa. Ja miksi ei myös muissa oppiaineissa – motivaation rakentaminen on tärkeää useissa aineissa.

Konseptia voisi mielellään levittää myös muihin maihin, Siitonen toteaa. Vierailujen lisäksi *Kielilähettiläät* tekee muun muassa kielipodia.

LIITE 3:

Mallit, menetelmät ja ideat kaksikielisyyden lisäämiseksi

Alla on listattu mallit, jotka vahvistavat kaksikielisyyttä (tai monikielisyyttä) eri tasoilla pohjautuen *Hallå!*-ohjelman esiin nostamiin esimerkkeihin. Kaksikielisyyden keskiössä ovat suomi ja ruotsi, mutta yhtä hyvin mukana voisivat olla myös viittomakieli, saame tai muut Suomessa puhuttavat kielet.

Pienille lapsille

- Uusia/useita malleja kielelliseen tukeen käytettäväksi varhaiskasvatuksessa:
 - Musiikkia kahdella kielellä (esim. *Tjolahåpp*, *Minutvisor*)
 - Sovelluksia, jotka auttavat tutustumaan uuteen kieleen / vahvistavat heikompaa kieltä (*Moka Mera Lingua*)
- Uusia menetelmiä tai ohjelmaa varhaiskasvatukseen:
 - Toiseen kieleen tutustuminen kerhotoiminnassa (esim. joitain tunteja viikossa)
 - Toiseen kieleen tutustuminen draamakasvatuksen tai taiteellisten menetelmien avulla (esim. *Ord och inga visor* -hanke)
 - Kulttuurivierailu kahdella kielellä tai toisella kielellä kuin oma kieli (esim. *Vickan & Väinö*)
- Kaksikielistä tekemistä vanhemmille lasten kanssa (esim. *Hantverksdopp*)

Peruskoulu

- Uudet mallit kielenopetukseen:
 - Tandemin hyödyntäminen yläkoulusta alkaen
 - Erilaisten (näyttämö)taiteellisten menetelmien (esim. *Omskakas*, *RimCirkus*) hyödyntäminen
 - Täydennyskoulutusta ja tukea luokanopettajille, joiden on opetettava toista kotimaista kieltä ilman varsinaista pätevyyttä

- Kieliresurssi koulussa
 - Vakituinen kielitukihenkilö, joka opettaa ruotsia sekä antaa kielellistä tukea. Ruotsinkielinen henkilö suomenkielisissä kouluissa, suomenkielinen henkilö ruotsinkielisissä kouluissa. *Icehearts*-hankkeen mallin mukaan, siinä muodossa kuin sitä on sovellettu *Hallå!*-ohjelmassa.
 - Kiertävä tukihenkilö, jota useammat koulut voivat hyödyntää (esim. hankkeiden *Språkfönstret öppet – Kieli-ikkuna auki*, *RimCircus*, *TaiKonin taidekasvatus* mallien mukaan). Vieraileva henkilö, joka opettaa tavallisesta poikkeavalla tavalla innostaakseen ja rohkaistakseen oppilaita puhumaan.
 - Tukihenkilö läksyjenlukuun ja nuorten avuksi, joka toimii esikuvana niin kielellisesti kuin muutenkin (*Svenska för invandrare*)
- Ystävyysskouluvaihto toiselle kielialueelle
- Kielilähettilään vierailu, jonka tavoitteena on lisätä motivaatiota kielenoppimiseen (*Kielilähettiläät*, *Svenska för invandrare*)

Toinen aste:

- Tandem-menetelmän hyödyntäminen
- Ystävyysskouluvaihto toiselle kielialueelle
- Kielilähettilään vierailu, jonka tavoitteena on lisätä motivaatiota kielenoppimiseen (*Kielilähettiläät*, *Svenska för invandrare*)
- Valinnainen toisen kotimaisen kielen kurssi, jossa hyödynnetään käytännönläheisiä menetelmiä ja opiskelijat saavat käyttää kieltä käytännössä. Tämä voitaisiin toteuttaa kerhomuotoisena, joka voisi jatkua itsenäisesti, esim. filosofiakahvila, lukupiiri tai vastaava.
- Kaksikieliset hackathon-tapahtumat, joissa opiskelijat saavat kokea kielen konkreettisena viestintävälineenä (sen sijaan, että keskityttäisiin virheettömyyteen) samalla kun käytetään uudenlaista ongelmanratkaisumenetelmää (*Hallå Hackaton!*).

Kolmas aste:

- Kurssseja yhteistyössä elinkeinoelämän kanssa joko kahdella kielellä tai toisella kotimaisella kielellä. Tavoitteena osoittaa kielten osaamisen hyöty.
- Materiaalin kehittäminen toisen kotimaisen kielen osaamisen vahvistamiseksi esim. kaksikieliset dialogit hoitotyössä, digitaaliset apuvälineet.
- Jatkotutkimuksia kaksikielisyydestä, monikielisyysdidaktiikasta, kaksikielisistä tutkinnoista jne. Mitä enemmän tietoa, sitä suurempi on mahdollisuus, että panostetaan oikeisiin asioihin.

Täydennyskoulutus ja muu sivistystoiminta:

- Tukitoimintoja kaksikielisen (joissain tapauksissa lakisääteisen) työympäristön vahvistamiseen. Työkierto/-vaihto, kielineuvonta, kielikylpymatkoja, ammattikohtaiset kielikurssit (esim. *Jag praktiserar på svenska, Fackspråk och kultur i språkbad*).
- Enemmän mahdollisuuksia käyttää toista kotimaista kieltä sekä tutustua toiseen kieliryhmään vapaan sivistyksen ja kolmannen sektorin aloilla. Useita kurssseja vapaan sivistystyön alalla sekä yksinkertaisempia ratkaisuja, kuten kielikahvilat, perhetapaamiset, äititapaamiset (esim. *Heinola i Tiden, Luckan, Rohkeasti ruotsiksi*).
- Työpajatoiminnan hyödyntäminen kielitaidon harjoitteluun.

Taide, kulttuuri ja musiikki:

- Lisätä kielirajan ylittävän mediamateriaalin tuottamista ja saatavuutta – niin kielellisesti kuin sisällöllisesti.
- Lisätä kielirajan ylittävän kulttuuriohjelman tuottamista, esim. ruotsinkielisten osuuksien tuominen suomenkielisiin kulttuuritapahtumiin/festivaaleille ja toisinpäin (esim. *Kaksikielinen Kustavi*).
- Panostaa kulttuuritarjonnan markkinointiin kielirajan yli, jotta kiinnostuneet voivat tutustua tarjontaan ja tuntevat olevansa osallisia (esim. *Hoppa på!*).

Harrastukset:

- Yhteistyö suomen- ja ruotsinkielisten harrastusryhmien välillä – esim. kuorot, partiot, 4H jne.
- Kaksikielistä toimintaa musiikin alalla (esim. *Suomen Nuorisokuoro*), urheilussa (kaksikieliset treenit) jne.
- Kaksi- tai monikielisyyden ottaminen luonnolliseksi osaksi toimintaa suuremmissa organisaatioissa (kuten *Vi är IFK – yhdessä haus Kempaa*).

Svenska kulturfondenin strategisen Hallå!-ohjelman arviointi 2018–2021

Vuosina 2018–2021 panostimme yhteensä kuusi miljoonaa euroa Svenska kulturfondenin strategiseen Hallå!-ohjelmaan, jonka tarkoitus oli hankkeiden kautta edistää elävää monikielisyyttä koulutuksen ja tutkimuksen, kulttuurin ja kansalaistoiminnan alueilla. Onnistuneiden hankkeiden avulla halusimme vahvistaa myönteistä suhtautumista maamme monikielisyyteen.

Mitkä ovat monikielisen yhteiskunnan haasteet, miten voimme mitata yksittäisten kansalaisten suhtautumista kielten oppimiseen ja miten onnistuimme ohjelmaan liittyvissä päätöksissä ja prosesseissa?

Tutkija Lia Markelinin ja Ajatushautomo Magman perusteellisesta ja analyyttisestä työstä syntyi erinomainen arviointi, josta saamme hyvät eväät tulevien strategisten ohjelmien suunnitteluun ja toteuttamiseen.

Svenska
kulturfonden

magma